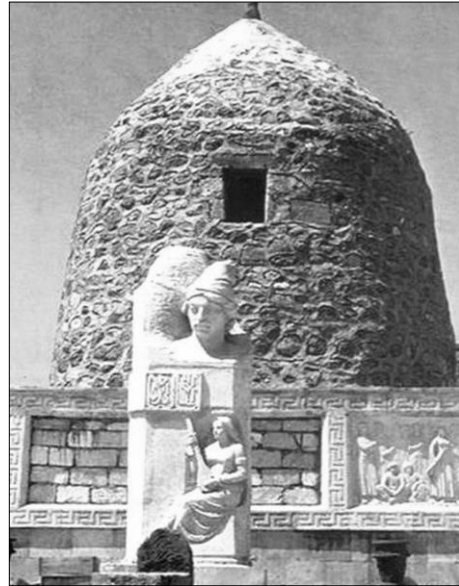

*Mən Aşıq, gülən dəmlər,
Şeh düşmüş – güldə nəmlər.
Gülsün indi gülənlər,
Getdi biz gülən dəmlər.*
Sarı Aşıq

№2(5)
2012

Bakı-2012

Laçın yurdu, №2(5), 2012
Bakı, "Bəxtiyar-4", 2012. 80 səh.

Təsisçi və baş redaktor:

Arif MƏMMƏDLİ

Baş redaktorun müavini:

Araz HACIYEV

Redaktor:

Siyavuş ƏMİRLİ

Məsul katib:

Elnur MEHDİYEV

Redaksiya heyəti:

Knyaz MƏMMƏDOV
İlham QƏHRƏMAN
Ələmdar ŞAHVERDİYEV
Tamxil ZİYƏDDİNOĞLU
Mütəllim HƏSƏNOV

Fəxri UĞURLU
Taleh ŞİRİNOV
Yusif MİRZƏ
Fəxrəddin ŞAHSUVAROV
Orxan CƏBRAYILOV

Redaksiyanın ünvanı:

Sabit Rəhman küç. 7

Əlaqə:

Tel.: (050) 291-34-52, (050) 205-00-92, (050/055) 362-03-60

e-mail: lachinyurdu@mail.ru

Dərgidə dərc olunan yazılar müəlliflərin mövqeyini əks etdirir
və yazı müəllifləri məsuliyyət daşıyır.

Jurnal 16.03.2010-cu il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə
Nazirliyində 3133 №-li reyestrə qeydiyyatdan keçmişdir.

Bankın adı: **Azərbaycan Beynəlxalq**
Bankı 5 saylı TURAN şöbəsi
Bankın kodu: **805142**,
Müxbir hesabı: **0137010002944**,
VÖEN: **9900001881**
SWIFT: **IBAZAZ2X**,
Müştərinin hesabı:
33821019443136196216
Məmmədov Arif Kamran oğlu
VÖEN: **1401771462**
Intermediary Bank:

Citibank NA, New York, USA
Corr. account: **36083186**
SWIFT: **CITIUS33**,
International Bank of Azerbaijan
Republic Yasamal Branch
kod: **805142**
USD only Account #:
33822018403136196216
Mammadov Arif Kamran
INN: **1401771462**

Bu sayımızda

O kənd bizim kəndimizdi

Minkənd kəndi	6
---------------------	---

Şəhidlərimiz

Unutmaq olarmı sizi, şəhidlər	11
Yatağı səngər olan şəhid	29
Milli qəhrəman Ələsgər Novruzov	31
Oğuldərə şəhidləri	65

Məktəblərimiz

Sultan HÜMBƏTOV, <i>Qocaman təhsil ocağı</i>	16
--	----

Müəllim ömrü

Əhəd Xıdırov	19
Xalid BAHADUROĞLU, <i>Dağ vüqarlı pedaqoq</i>	21

Poeziya

Osman ALIYEV	20
Mütəllim HƏSƏNOV	34
Təvəkgül CƏMİLLİ	36
Kamil VƏFADAR	45
Maarif KÖÇKÜN	47
Müzahim MEHVALIOĞLU	58
Sara GÖYÇƏLİ	67
Roma XOSROV	69
Seyid Əsgər MÜZƏFFƏROĞLU	72
Tacir ŞAHVERDİYEV	74

Yubiley

Palıd ömrü	26
------------------	----

Araşdırma

II Dünya Müharibəsində həlak olan laçınlılar... ..	27
--	----

Kitab rəfi

“Sən gəlməz oldun”	35
--------------------------	----

Axtar babaları

Məmməd həsənlər və Məmməd həsənin nəticələri Miral, Nuralı, Alı	37
--	----

Kimlər keçdi bu dünyadan

Xasay Cabbarov	46
Seyid Yusif Ağa	73

Bioqrafik tanıtım

Günəl İsmixanova	48
------------------------	----

Bizə yazırlar

Elnurə ƏLİBALAQIZI, “Laçın yurdu”nun redaksiyasına	49
İlham QƏHRƏMAN, Hörmətli “Laçın yurdu”!	75

Dünya ədəbiyyatı

Robin Ziger	50
-------------------	----

Publisistika

İmdad ƏLİZADƏ, Yol ağrısı (III yazı)	53
Rəfiqə ƏSGƏROVA, Vətən uğrunda yanan ürəklər	59

Sənətçilərimiz

Əkbər QOŞALI, And olsun saza	68
------------------------------------	----

Kitab təqdimatı

“Əlli dörd gün erməni mühasirəsində”	70
--	----

Laçın folkloru

Gülməcələr	75
Bəzəmələr	78

HÖRMƏTLİ OXUCULAR!

“Hər kənddən, hər məktəbdən 1 abunəçimiz olsun, hər kəs 1 jurnal alsın!” kampaniyasına başlayırıq. Bu kampaniyaya qoşulanlara bəribaşdan öz təşəkkürümüzü bildiririk.

Xatırladaq ki, jurnalımızı metro keçidlərindən, “Qasid”in metro yaxınlığındakı və “Azərmətbuatyayımı”nın Sumqayıt, Gəncə, Mingəçevir, Bərdə, Ağcabədi, Yevlax, Qax və Şəki şəhərlərindəki köşklərindən almaq olar.

***Əziz oxucular,** jurnalımız hələlik rübdə bir dəfə (ildə 4 nömrə) çıxır. İnşallah, növbəti sayımız sentyabrda işıq üzü görəcəkdir.*

***Dəqiqləşdirmə:** Əziz oxucular,* “Laçın yurdu”nu ayda 1 dəfə çıxarmağı nəzərdə tutduğumuz üçün illik abunə qiymətini 24 manat məbləğində müəyyənləşdirmişdik. Ancaq sonradan imkanlarımızı götür-qoy edib jurnalı rüblük (ildə 4 dəfə) çıxarmağı qərara aldığımızı görə də jurnalımızın **illik abunə qiyməti hal-hazırda 8 manatdır**. Əvvəlcədən 24 manat ödəyən abunəçilərimizə jurnalın hər sayından əlavə olaraq 2 nüsxə veriləcəkdir. Beləliklə, həmin abunəçilər artıq nüsxələri dostlarına, qohumlarına bağışlamaqla həm də jurnalımızın təbliğatçısına çevriləcəklər. Belə abunəçilərimiz az da olsa var və onların hər birinə xüsusi minnətdarlığımızı çatdırırıq.

**JURNALIN NÖVBƏTİ SAYI
SENTYABRDA İŞIQ ÜZÜ GÖRƏCƏK**

O KƏND BİZİM KƏNDİMİZDİ

MİNKƏND KƏNDİ

Kəndin tarixi: Azərbaycanın dağlıq ərazisində yerləşən Laçın rayonu Ermənistanla Azərbaycan Respublikasının sərhəd rayonlarından biridir. Sahəsi 1883 kv.km olan rayonun ərazisində yerləşən 126 yaşayış məntəqəsindən biri də Minkənd kəndidir. Bu kənd Ermənistanla sərhəddə yerləşmişdir. Hələ XVIII yüzilliyin axırlarına qədər burada müsəlman (Bayandurlu, Hacıəbdüləzimli türk tayfaları, Zaza və digər kürd tayfaları) və qeyri müsəlman millətlər birlikdə yaşayırdılar. Qədim oğuz yurdunun bu obasının da tarixi çox keşməkeşli olmuş, tarixin bir çox sınağından üzüağ çıxmışdır.

Filoloq alim Əli Umud oğlu Əliyevin apardığı araşdırmalardan məlum olur ki, Laçın rayonunun ərazisindəki Minkənd oykoniminin əmələ gəlməsi səbəbi bu günə qədər də tam araşdırılmamışdır. Yerli əhalinin deyiminə görə, Əmir Teymur 999 kəndi işğal edib, 1000-ci kəndə gəlib çatır və buranı 1000-ci kənd, yəni Minkənd adlandırır. Beləliklə, kəndin adı Minkənd olaraq tarixə düşür. Lakin aparılan araşdırmalar zamanı bu çox inandırıcı görsənmir. Etnooykonim olan Minkənd sözü öz adını qədim türkdilli minq/min (bəzi mənbələrdə bu ad minqat kimi də göstərilir) tayfasından almışdır. Çünki Özbəkistanda Minq, Minqlər, Kattaminq, Minkişlaq, Tacikistanda Minqistan, Munkent, Cənubi Azərbaycanda Minq, Minabad adlı kənd vardır. Rus qafqazşünası İ.Şopen Ordubadda Minoiz Məhəllə adını qeyd edir (türk-monqol dillərində "z" cəmlilik bildirir. Minqiz - yəni "Minqlər"). XVIII-XIX əsrlərdə indiki Başqırdıstan ərazisində Minsk, Sart-Minsk və Staroe Mineqo yer adları mövcud olmuşdur. Hələ XI əsrdə Mahmud Kaşğari özünün "Divani lüğət-it-Türk" əsərində Minqlak yer adını çəkir. Göründüyü kimi, bu toponimlər türkdilli xalqların yaşadıkları çox geniş ərazidə yayılmışdır. Tarixi ədəbiyyatda türkdilli min (minq, minqat) etnonimindən geniş bəhs edilir. Min etnosu VII-VIII əsrlərdə toquzoğuz (doqquzoğuz) konfederasiyasına daxil olmuşdur. VIII-IX əsrlərdə bu tayfanın adı başqırdların arasında çəkilir. VII-VIII əsrlərdə minlər qıpçaqların, XIII-XIV əsrlərdə Qızıl Ordanın tərkibində böyük tayfa birləşməsi olmuşdur. Bütün bunlar göstərir ki, Minkənd və habelə onun qeyd edilən toponimik paralelləri min tayfasının geniş yayılaraq məskunlaşması ilə əlaqədar yaranmışdır.

Minkənd kəndinin indi yerləşdiyi ərazinin tarixi çox yaxın keçmişdə olmuşdur. Minkənd əhalisi XVIII yüzilliyin əvvəllərinə qədər Minkənd yaxınlığındakı İstisu (İlıqsu) adlanan ərazidə məskunlaşmışdılar.

1824-cü ildə Dərələyəz mahalından Minkəndə köçən Şahsuvar bəy tezliklə kənd camaatı arasında deyil, ətraf kəndlərdə də xüsusi hörmət qazanır. Əhalini ətrafına toplayan Şahsuvar bəy camaatı İstisu ərazisindən hal-hazırkı əraziyə köçürərək Minkəndin bünövrəsini qoymuşdur. 1826-cı ildə Şahsuvar bəy bir neçə ətraf kəndin (Minkənd də daxil olmaqla) yüzbaşısı təyin edilir. Beləliklə, 1802-ci ildə Dərələyəz mahalının Paşalı kəndində anadan olmuş Şahsuvar bəy Kərbəlayı İsmayıl bəy oğlu yeni ərazidə Minkəndin bünövrəsini qoymuş və kəndin inkişaf yolunda böyük işlər görmüşdür.

Minkənd kəndinin ərazisi Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının tərkibində olan zaman 1923-1929-cu illərdə Qubadlı, Laçın və Kəlbəcər rayonlarında Azərbaycan Respublikasının tərkibində "Kürdüstan qəzası" adında qəza (muxtariyyət) təşkil edilmiş və bir müddət Minkənd kəndi bu qəzanın mərkəzi olmuşdur.

Kəndin mədəniyyəti: Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin 1992-ci il 18 may tarixli işğalına qədər Minkənd kəndində orta məktəb, klub, kitabxana, kinoqurğu və xəstəxana var idi.

Kəndin mədəni, iqtisadi-ictimai həyatındakı müəyyən yüksəlişlər XVIII yüzilliyin axırlarında daha da inkişaf etdi. 1890-cı ildə Minkənd kənd məktəbinin əsası qoyuldu. 42 nəfər oğlan şagirdlə "Rus-Tatar-Azərbaycan məktəbi" adı altında fəaliyyətə başlayan məktəbdə dərslər türk və rus dillərində tədris edilirdi. Bu tədris müəssisəsində şəriət dərsləri də tədris edilirdi. Məktəbdə ilk şəriət dərslərini Molla Vəli Kərbəlayı oğlu, digər dərsləri Rəsul Tahirov, rus dili dərslərini isə Geladze tədris etmişdir. Ancaq 1896-cı ildə məktəbə ilk dəfə azərbaycanlı Rəsul bəy Tahirov direktor təyin edildi. 1912-ci ilə kimi birsinifli, 1912-ci ildən 1920-ci ilə kimi ikisinfli, 1920-ci ildən 1940-cı ilə qədər yeddi illik nətamam orta məktəb, 1940-cı ildən sonra isə orta məktəb kimi fəaliyyət göstərmişdir. 1979-cu ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin göstərişi ilə Minkənd kəndində məktəb üçün həmin dövrün ən müasir avadanlıqları ilə təchiz olunmuş 620 yerlik yeni məktəb binası tikildi.

Minkənd çayı üzərində salınmış ikitağlı körpü, eləcə də Abadxeyir adlanan ərazidəki birtağlı körpü və Minkənd məbədi kənddə yerləşən tarixi abidələrdir.

Kəndin təbiəti: Yaxşı iqtisadi coğrafi mövqedə, Kiçik Qafqaz sıra dağlarında, Murovdağın cənub-qərbində, Qarabağ silsiləsinin Qırxqız yaylaqlarının ətəklərində ortadağlıq yamaclarda, Dəlidağın ətəyində, saf iqlimi, uca dağları, mənzərəli meşələri, əkinə yararlı sahələri olan ərazilərdə, qədim oğuz yurdu Hacısamlı nahiyyəsində (Laçın rayonunun

ərazisində) Minkənd adlı bir kənd salınmışdır. Kənd Respublikanın paytaxtı Bakı şəhərindən şose yolla 505 km qərbdə, rayon mərkəzindən şose yolla 55 km şimal-qərbdə, Kiçik Qafqaz sıra dağlarında, Qarabağ yaylasının cənub-qərb yamacında, Ermənistanla sərhəddə yerləşir. Xankəndi dəmir yolu stansiyası ilə şose yolla ara məsafəsi 127 km-dir. Minkənd kəndi meşə və axar su kənarında, uca dağlar qoynunda yerləşmişdir. Meşələrində palıd, həmişəyaşıl ardıc, çoxlu cır meyvə və giləmeyvələr, çəmənlərində çoxlu dərman bitkiləri bitir. Kəndin meşələrində meşə əmələ gətirən əsas ağac cinslərindən ən geniş yayılanı palıd və vələsdir. Bu ağaclar kənd binə olan gündən son zamanlara qədər bütün tikinti işlərində, müxtəlif alət və avadanlıqların düzəldilməsində istifadə edilirdi. Ağaclardan ağcaqayın, qaraağac, cökə, murdarça, cır meyvələrdən alma, armud, alça, yemişan, qaragilə, əzgil, zoğal, və s. meyvə ağacları və kolları meşələrin bəzəyidir. Çiyələkli çəmənlər, yamac və güneylərdə çaşır, baldırğan, kəklikotu kimi bir çox dərman bitkisi bu yerlərin əhalisinin min dərəcənin min bir əlacı olmuşdur.

Meşələrin heyvanlar aləmi də çox rəngarəngdir. Ayı, vaşaq, canavar, gəlincik, cüyür (əlik) və s. heyvanlar bu meşələrin daimi sakinidir. Quşlardan qartal, quzğun, qızılquş, qırğı, alabaxta, arıquşu, çalağan, sarı və s. qanadlıları misal göstərmək olar.

Kəndin ərazisində hər yerin öz adı var idi: Fərməş təpə, İşıqlıdağ, Dəlidağ, Çalbayır, Yoncalı yal, Suruçaqdaş (Sürüşkəndaş), Kövsənin dərəsi, Sarıyataq, Abadxeyir, Ballıqaya, Təpəboynu, Uzunyal, Çobangəlməz, Gavurqayası (Kafırqayası), Uzunqaya, Yastıgüney, Əliqulular, Kavanın düzü, Göyərçin kahası, Üçtəpə, Sultanheydər, Motal kahası, Xanım dərəsi, Sarıyer və s.

Həkəriçayın bir qolu olan Minkənd çayı kəndin ərazisindən keçir. Öz mənbəyini kəndin ərazisindəki yüksəkliklərdən başlayan bulaqlar Minkənd çayın (Həkəriçayın) yatağına qoşulur. İqlim şəraitindən asılı olaraq çay və bulaq sularının həcmi fəsillər üzrə artıb-azalır. Yazın axırları və yay aylarında kəndin ərazisindəki bəzi çay və bulaqların suyu azalır, yaxud tamam quruyur. Lakin yağıntının miqdarından asılı olaraq yaz və payız fəsillərində axar sular və bulaqlar öz axarlarını tam bərpa edir.

Burada üstü qonaq-qaralı, hər birinin öz adı, dadı olan bumbuz bulaqlar: tərkibi litium, brom, yod, fosfor, sink, mis, nikel, maqnezium, dəmir, kükürd və s. kimyəvi maddələrlə zəngin olan İstisu, tərkibi müalicəvi və iştahacı xarakterə malik minerallarla zəngin, günün müxtəlif vaxtlarında püskürərək fəvvarə əmələ gətirən Turşsu bulağı, insanın görmə qabiliyyətinin artırılmasında pozitiv təsiri olan Gözsuyu bulağı, Mərcan

bulaq, Qəmbəralı bulaq, Qırxbulaq, Ağbulaq, Pəribulağı, Çiçək bulaq, Sağrı bulağı, Qiblə bulağı və bu kimi bir çox çeşmələr göz oxşayır.

Dəniz səviyyəsindən 1600 metr hündürlükdə yerləşən Minkənd kəndinin ərazisində adi durna gözlü bulaqlarla yanaşı narzan tipli, ilıq suyu olan bulaqlar da vardır. Bu bulaqlar hidrokarbonat-xlorid-natrium-magneziyum-kalsium xassəli olub ilıq 280J Narzandır. Belə bulaqlardan biri olan İlq su (el arasında “İstisu” adlanırdı) daha çox şöhrət qazanmışdır. Bu bulağın suyunu Laçın və ətraf rayonların əhalisi özləri üçün sevimli müalicəvi vasitə sayırlar. Eyni zamanda Minkənd ərazisində Narzan tipli soyuq mineral suyu olan başqa bulaqlara da rast gəlmək olur.

Bu yerlərin mürəkkəb relyefi, sərt iqlimi kənddə hər şeyə öz təsirini göstərirdi. Burada iqlim yayda sərin, qışda isə soyuq olur. Orta illik temperatur 1°C ilə 8°C arasında dəyişir. Yağıntının illik miqdarı 700-800 mm-ə qədər olur.

Kəndin əhalisi: Bu kənd Ermənistanla sərhəddə yerləşmişdir. Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin işğalına qədər azərbaycanlılar yaşayan kənd əhalisinin tərkibi müəyyən tarixi hadisələr nəticəsində bir neçə dəfə dəyişmişdir. Hələ XVIII yüzilliyin axırlarına qədər burada müsəlman (Bayandurlu, Hacıəbdüləzimli türk tayfaları, Zaza və digər kürd tayfaları) və qeyri müsəlman millətlər birlikdə yaşayırdılar.

Azərbaycanlılardan ibarət olan kənd əhalisi 1991-ci ildə 2306 nəfər olmuşdur. 2009-cu ilin dekabr ayına olan məlumata əsasən kənd əhalisinin sayı 2704 nəfərdir.

Minkənd kəndində anadan olmuş Nizami Polad oğlu Hüseynov 1990-cı il, yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Sovet ordusunun və erməni quldur dəstələrinin birlikdə Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi terror aktı nəticəsində şəhid olmuşdur.

Kənd sakinlərinin bir çoxu Qarabağ müharibəsi zamanı könüllü olaraq torpaqlarımız uğrunda döyüşlərə atılmış, onlardan aşağıda adları qeyd edilənlər şəhidlik zirvəsini fəth etmişlər: Bayram Məhəmməd oğlu Məmmədov (1970-1992), İsrafil Xasay oğlu Hübətov (1939-1992), Şəfa Abduləli oğlu Qədimaliyev (1959-1991), Vaqif Xasay oğlu Babaverdiyev (1969-1992), Faiq Nəriman oğlu Məmmədov (1973-1994), Vəleh Məhəmməd oğlu Muradəliyev (1934-1992), İsa Oruc oğlu Təhməzov (1955-1992), Hidayət Möhbalı oğlu Təhməzov (1939-1992), Sumayə Həsən qızı Səfərəliyeva (1960-?), Xosrov Yaqub oğlu Bayramov (1941-?), Qurban Qaraxan oğlu Məmmədov (1972-?), Nərgiz Bayram qızı Məmmədova (1960-?), Ceyran Sultan qızı Məmmədova (1962-?), Mü-

xəstə Məhərrəm qızı Məmmədova (1906-?), Rasim Şahverdi oğlu Şahsuvarov, Səbuhi Məhəmmədli oğlu Qədiməliyev, Faiq Şahlar oğlu Aliyev.

Minkənd kəndinin bir neçə çox tanınmış soyları, görkəmli şəxsiyyətləri, sayılmış el ağsaqqalları olmuşdur. Nurməmməd bəy Şahsuvarov, Mürsəl bəy Ədilxan bəy oğlu Şahsuvarov, Surxay bəy Şahsuvarov, Qambəy bəy Şahsuvarlı, Tofiq Surxay oğlu Şahsuvarov, Zöhrab İslam oğlu Qarayev, Zəfər Əli oğlu Cəfərov, Sadıqov İsmayıl Camal oğlu, Rəhman Salah oğlu Səfəreliyev, Mustafa İslam oğlu Qarayev, Maarif Əli oğlu Cəfərov, Ələmdar Əli oğlu Şahverdiyev, Cahangir Nurməmməd bəy oğlu Şahsuvarlı, Qəmbər Əliyev, Fəxrəddin Əliyev, Əli Yusifov, Oruc Şahsuvarov və digər adlarını çəkmədiyimiz alimlər, Seyid Fərman Seyid İsmayıl oğlu kimi el ağsaqqalı, Surxay Gəray oğlu Allahverdiyev, Kamran Firudin oğlu Ələkbərov, Qara İslam oğlu Qarayev, Əsəd Seyid Fərman oğlu İsmayilov, Bakir Əbdüləli oğlu Şahverdiyev, Aydın Əbdüləli oğlu Şahverdiyev, İlqar Aydın oğlu Şahverdiyev kimi onlarla ziyalıları nümunə göstərmək olar.

Əhalinin məşğuliyyəti: Kənddə kустar üsulu ilə ip ayrılması, xalça toxunması məşğuliyyət növlərindən biri idi. Demək olar ki, ailələrin bir çoxunda toxucu dəzgah (hana və yer hanası) var idi. Əhali özü hazırladığı yun, pambıq və ipək iplərdən xalça, kilim, palaz, fərməş, xurcun, şəddə və digər məmulatlar toxuyurdu.

Palıddan və vələsdən xarratlar müxtəlif məişət əşyaları, o cümlədən qab-qacaq, təknə, tabaq, nehrə, çanaq, qollu tərəzi, yun darağı, hana, şəddə və örkən toxumaq üçün yer hanası və s. belə əşyalara misal ola bilər.

Əhali əsasən heyvandarlıqla və əkinçiliklə məşğul olurdu. Əkinə yararlı sahələrdə buğda, arpa, vələmir, pərinc və başqa dənli bitkilər, eləcə də çoxillik ot bitkiləri becərilir. Təbii ot biçənləri burada heyvandarlığın inkişafı üçün əvəzedilməzdir.

İşgaldan əvvəl heyvandarlığın inkişafı ilə əlaqədar toxuculuq çox yaxşı inkişaf etmişdi. Yerli qoyun növlərinin yununun xüsusiyyətlərinə uyğun müxtəlif növ xalçalar toxunurdu. Toxunmuş xalça, kilim, palaz və s. toxuculuq məmulatlarının bir hissəsi bazarlara çıxarılaraq satılırdı. Bunlardan əlavə arıçılıq, dərman bitkilərinin toplanıb təhvil verilməsi də əhalinin məşğuliyyət növlərindən biri olmuşdur.

Sultan HÜMBƏTOV

SƏHİDLƏRİMİZ**UNUTMAQ OLARMI SİZİ, ŞƏHİDLƏR!***Bu yazını ürəyi sağalmaz yaralarla**əbədiyyətə qovuşan Əhməd əminə ithaf edirəm.*

Sarıbaba dağından hər səhər günəş boylanardı, yaz-payız Həkəri çayının üstündə duman, çən sisli-sisli xumarlanardı, dağlarımız zirvələrindəki qara, ətəklərindəki zərif otlara, zəngin meşələrə baxıb vüqarlanardı. Bağ-bağatlar əsrarəngiz gül-çiçəklərin gözəl ətri ilə büsatlar qurardı. Bu ruh oxşayan aləmdə isə bir-birindən gözəl kəndlərimiz gecələr mışıl-mışıl yatıb, yenidən bu aləmə qovuşmaq ümidilə sabahlara boylanardı. Ən dərqli insanların dərqlərini belə unutdurmağa məlhəm olan bir təbiətin qoynunda çox xoşbəxt ömür sürərdik. Göy üzünə gələn qara buludlar belə zövq oxşayardı. Bu buludların yağdırdığı şıdırğı yağışlardan sonra təbiət yenidən canlanır, daha gözəl, daha təmiz bir həyata qovuşardı. Lakin xoşbəxtliyimizə meydan oxuyacaq daha bir “qara bulud”un başımızın üstündə “leysanlar” yağdırıb ellərimizi sellərə təslim edəcəyi günlər də varmış həyatımızda. Bu qara buludların yaratdığı tufan Qarabağ müharibəsi adı ilə tarixə yazılacaqdı.

Haqsızlıq, ədalətsizliklə müşayiət olunan bu müharibə hər şeyə son qoydu. Sağalmaz yaraları ilə gəldi həyatımıza – ayrılıq, ölüm, doğma torpaqların ağır itkisi, qana boyanmış şəhidlərimiz, fəryad qoparan anamızın ah-naləsi, insanlıq vüqarını əyən, tapdalayan köçkünlük həyatı, bilmirəm daha nələri deyim...

Elimizin düçar olduğu bu amansız taleyin içində şəhidlərimizin xüsusi yeri var. Öz canlarını torpaqlarımızın, ellərimizin azadlığı yolunda sipər edən bu insanların ruqları qarşısında baş əyərək kəndimizin (təkcə kəndimizinmi?!) üç igid oğlunun – Ərəstun Kərimov, Vüqar Aslanov və Həbil Həsənovun keçdikləri şərəfli həyat yolu kitabını vərəqləmək keçir ürəyimdən.

Ərəstun Əhməd oğlu Kərimov 3 may 1956-cı ildə Laçın rayonunun Mışni kəndində anadan olub. Orta məktəbi doğma kəndində bitirdikdən sonra Azərbaycan Neft-Kimya İnstitutuna daxil olaraq mühəndis-elektromexanik ixtisasına yiyələnib. Qarabağ müharibəsinə qədər “Azərelektroterm” Elm İstehsalat Birliyinin Bakı Elektroterm avadanlıqları zavodunda işləyib.

Gözəl insan, çox savadlı mütəxəssis, vətənpərvər bir igid olan Ərəstun Kərimov 1992-ci ildə Bakı Ali Hərbi Komandirlər Məktəbinin müdavimi olub. Baş

leytenant xidmət etdiyi poliqonda olarkən təqım komandiri vəzifəsini daşıyıb. Öz təqımının şəxsi heyətinin döyüş hazırlığının artırılması uğrunda daim səy göstərib. Axı erməni qəsbkarlarına qarşı səfərbərliyə nail olmaq ən ümdə vəzifə idi.

Ərəstunun komandirlik etdiyi təqım ilk dəfə 1993-cü il martın 10-da taborun başqa bölmələri ilə birlikdə döyüş zonasına göndərildi. Martın 15-də Ərəstun öz təqımı ilə ilk döyüşdə iştirak etdi. Döyüş hazırlığı ilə ilk gündən özünü göstərdi, düşmən layiqli cavab alıb geri çəkilməyə məcbur oldu. Bu döyüşdə Kərimovun təqımı düşmənin iki PDM-ni və bir tankını vurub sıradan çıxartdı. Döyüş meydanında çoxlu düşmən əsgərlərinin cəsədləri qaldı.

İlk qələbə əsgərlərin mənəvi ruhunun yüksəlməsinə, onlara öz qüvvələrinə inamı artırmağa kömək etdi. Hər gün qazanılan qələbələr erməniləri daha artıq qüvvə ilə döyüşə girməyə məcbur etdi. Martın 24-də düşmənin daha böyük qüvvə ilə həmləsi yenə də boşa çıxdı. Düşmənin texnika və canlı itkisi komandanlıq tərəfindən diqqəti özünə cəlb etdi. Ən ağır müdafiə sahəsi Ərəstun və onun əsgərlərinə etibar edildi. 1993-cü il martın 28-də düşmənlər yeni qüvvə ilə Ərəstunun təqımının müdafiə zonasına hücum etdilər. Güclü artilleriya və çoxlu miqdarda erməni piyadalarına qarşı döyüş başlandı. Düşmən xeyli itki versə də, əsgərlərimizin mövqeləri arxasına keçə bildilər. Ərəstun və üç əsgəri mühasirəyə düşdülər. Artıq patron qurtarmışdı, düşmən isə səngərin önündə idi. Əsir düşməyin nə olduğunu Ərəstun çox gözəl bilirdi. Şərəfli ölüm, yoxsa düşmən əlində alçaldıcı əsirlik? Qərar qəti idi – şərəfli şəhid ölümü. Əsir düşməmək üçün Ərəstun və 3 əsgəri özlərini qumbara ilə partlatdılar. Düşmənlər bu cəsarəti görüb bir müddət yaxına gələ bilmədilər. Bu vaxt ərzində köməyə gələn qüvvələrimiz ermənilərin cəhdlərinə baxmayaraq döyüş dostlarının cəsədlərini götürməyə nail oldular. Ərəstun bu döyüşdə qəhrəmanlıqla həlak oldu və sübut elədi ki, o, Vətənimizin ən layiqli övladlarından biridir.

Ərəstunun qəhrəmanlığı atası Əhməd kişi, anası Bənövşə nənə üçün təskinlik oldu. Hər dəfə gözəl müğənnimiz Kifayət xanım Gəncəlinin ifasında “Xatırla məni” mahnısını dinlədikcə Əhməd əminin “Ay oğul, ay oğul, belimi sındıran oğul, Ərəstun balam, şəhid balam”, sonra isə “ay elim, ay obam, baladan da şirin torpağım, ayrı düşən canım” deyib ağlamağını heç unuda bilmirəm. Bu 20 ildə 5 övlad, bir nəvə itirən, özləri də dünyalarını dəyişən Əhməd əmi, Bənövşə nənə, ruhlarınız yəqin ki, baladan da üstün tutduğunuz torpaqlarımızda dolaşır. Ruhunuz şad olsun!

Ərəstunun həyat yoldaşı Mənsümə də çox əziyyətlərə qatlaşdı, amma qürurunu sındırmadı. Ərəstunun yadigarı olan Sahil və Rəya bala-

larını Ərəstunun arzuladığı kimi böyütdü. Oğlu Sahil 587 balla BDU-nun iqtisadi kibernetika fakültəsinə daxil olub və oranı bitirdikdən sonra magistratura təhsili alır. Qızı Rəya isə Diagnostika Tibb Mərkəzinin əməliyyat şöbəsində tibb bacısı işləyir. Atasına layiq nəsil davamçılarıdır.

Dövlətimiz də Ərəstunun bu qəhrəmanlığını yüksək qiymətləndirərək Bakı şəhəri, Həzi Aslanov qəsəbəsində (Xətai rayonu) 3-cü dairə küçəsinə və Laçın rayon Mışni kənd mədəniyyət evinə onun adını vermişdir.

Vüqar Qəmbər oğlu Aslanov 15 iyul 1970-ci ildə Mışni kəndində anadan olub. Orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə çağırılmış, Almaniyada hərbi qulluq edərkən erməni faşistlərinin xalqımıza qarşı zorakılıqlarını eşitmiş, torpaqlarımıza qarşı qəsdləri dəf etmək üçün Vətənə dönmüşdür.

Vüqar 1990-cı ildə hərbi xidməti başa vurub kəndə qayıtdı. Elə qayıdan kimi də könüllü olaraq özünümüdafiə dəstəsinə qoşuldu. Atasını Qəmbər müəllim kimi təbiəti çox sevən Vüqar Vətənin müdafiəsinə biganə qala bilməzdi. Doğma torpaqların müdafiəsi üçün özünü səfərbər etdi.

1992-ci ildə Şuşa və Laçın rayonları ermənilər tərəfindən zəbt edildi. Vüqarın qulluq etdiyi batalyon Laçını tərk elədi. Az bir müddət sonra ordu hissələrimiz yenidən Laçın rayonunun şimal hissəsini düşmən qüvvələrindən təmizləməyə nail oldu. Bu zaman ən ağır döyüşlər "Hoçaz qayası" adlanan ərazidə və onun ətrafında baş verdi. Vüqarın aid olduğu batalyon görünməmiş şücaət göstərdi. Əksəriyyəti Mışni cavanlarından olan bu dəstənin fədakarlığı hamıya örnək olacaq bir kitabın səhifələridir. Bu yazılacaq kitabda başda Elşad Ramazan oğlu Qarayev olmaqla (Əbədiyyətə qovuşan ruhun şad olsun, ay xalaoğlu!) Mışni batalyonunun qəhrəmanlığı öz əksini tapacaq (hansı döyüşçü ilə söhbət etdimsə hamısı dedi ki, Elşad müəllimin üstümüzdə əziyyəti çoxdur, o, bizim üçün adsız Milli Qəhrəmandır).

150-yə qədər canlı qüvvə və texnikanın məhv edildiyi Hoçaz qayası və onun ətrafındakı döyüşlərdə Vüqarın da öz qəhrəmanlığı unudulmazdır. Təkcə Mışni kəndində düşmənin 51 muzzdlu döyüşçüsünün öldürülməsi və 6-sının əsir götürülməsi faktları Mışni batalyonunun əsl şücaətini əks etdirir.

Lakin tezliklə torpaqlarımız yenidən düşmən əlinə keçdi. Vüqarın aid olduğu batalyon Kəlbəcər rayonuna göndərildi. Bu zaman Ağdərə yolu bağlanmış və əsgərlərimizin cəsədləri düşmən ərazisində qalmışdı. 1993-cü ilin fevral ayı idi. Batalyon əks hücuma keçdi. Düşmən çoxlu

itki verərək yolu açdı, cəsədlər götürüldü. Sonra batalyon Daşkəsən ərazisində Kəlbəcərə kəşfiyyat üçün mövqe tutdu və 1993-cü ilin noyabrına qədər o ərazidə qaldı. Elə həmin ay batalyon Füzuli rayonu ərazisinə gətirildi. Əvvəlcə Balabəhmənli kəndinə, sonra isə kənd Horadizə, oradan da Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinə qədər gəlib çıxan batalyon ağır döyüslərə şahid oldu. Elə bu zaman atəşkəs elan olundu.

1994-cü il martın 13-də növbəti kəşfiyyat planı hazırlandı. Vüqar yoldaşları ilə düşmən postuna yaxınlaşdı. Vüqar qabaqda gedirdi, birdən partlayış oldu. Vüqar minaya düşmüşdü. Yoldaşları ona çatanda artıq gec idi. Qəlpə yaraları almış Xudayar Qarayev ağır yaralanmış, Vüqar isə əbədi olaraq gözlərini yummuşdu. Bir Azərbaycan övladı şəhidlik dünyasına qovuşmuşdu. Öz vüqarı ilə, öz qəhrəmanlığı ilə.

Vüqarın nakam ölümündən sonra çox qısa ömür sürən ata və anası – Qəmbər müəllim və Dinarə ana üçün yeganə təsəlli yeri Şəhidlər Xiyabanı oldu. Bir də döyüslərdə Vüqarla birgə iştirak edən, Vüqarla əkiz olan Habilin Vüqarla həddən artıq oxşarlığı. Lakin Vüqarsız dünyada xatirələrlə yaşamaq sizin üçün çətin oldu. Vüqarmı tələsdi, sizmi tələsdiniz? - bilmirəm. Haqq dünyasına qovuşan ruhlarınız şad olsun! Onu da deyim ki, Mişni kənd xəstəxanasına Vüqar Aslanovun adı verilib.

Habil Yunis oğlu Həsənov 16 mart 1974-cü ildə Mişni kəndində anadan olub. 1991-ci ildə orta məktəbi doğma kəndində bitirib. Bir müddət sonra peşə təhsili almaq üçün Bakı şəhəri, Qaradağ rayonu, Qızıldaş qəsəbəsində peşə məktəbinə daxil olub. Bakı Sement Zavodunda tokar şagirdi kimi çalışıb, 1993-cü ildə hərbi xidmətə çağırılıb.

Ürəyi arzularla dolu Habil silaha sarılıaraq Vətənin müdafiəsinə qalxdı. Tale onun yolunu Füzuli və Cəbrayıl rayonlarından saldı. Bu zaman çox ağır döyüslər gedirdi. Bu döyüslərdə dəfələrlə iştirak edən Habil təmkinini, yoldaşlıq münasibətlərinə hörmətlə yanaşması, komandanlığın əmrlərinə sözsüz əməl etməsi ilə, ümumiyyətlə, sakit təbiətli bir insan kimi zabitlərin və əsgərlərin dərin hörmətini qazandı. Habilə dərslər dediyim vaxtlarda müəllimlərin və şagirdlərin hörmətini qazandığı kimi.

Dəfələrlə ön cərgələrdə döyüşən Habil nə biləydi ki, ömrünün bahar çağı Cəbrayıl torpağında bitəcək. 1993-cü il avqustun 30-u idi. Düşmən havadarlarının köməyi ilə torpaqlarımızı işğal edərək Cəbrayıl rayonuna qədər gəlib çıxmışdı. Ağır artilleriyanın atdığı mərmilər altında Habilin aid olduğu hərbi hissə gərgin döyüslər aparırdı. Lakin Habil bu mərm

yağışı altında Vətənin müdafiəsində qəhrəman kimi durmuşdu. Neçə hədəfdən yayınan Habil onun ömrünə son qoyan bir mərminin hədəfindən yayına bilmədi. Mərmisi onun üzərində partladı. Döyüşçülərimizin şəhid olduqları o dəhşətli anları xatırlamaq onlar üçün indi də çox çətinidir. Ən çətini isə o oldu ki, düşmən həmin əraziləri zəbt etdi. Döyüşçülərimiz geri çəkilməyə məcbur oldu. Habilin cismi və ruhu qarışıq o torpaqlar düşmən əlində qaldı. Daha bir nakam övlad gəncliyinin 19-cu baharında şəhidlik dünyasına qovuşdu. Ruhun şad olsun!

Yunis ata və Gövhər ana hələ də bir məzar axtarışındadır, hələ də gözləri yoldadır. Bu faciə daha bir oğullarını avtomobil qəzasında itirmiş valideynlər üçün çox ağırdır. Yeganə təsəlli Habilin Vətən uğrunda şəərəfli ölümü, bir də Mişni kənd tam orta məktəbinə Habilin adının verilməsidir. Gövhər ananın isə bir arzusu var – oğlunun adını daşıyan məktəbi tezliklə əziz torpaqlarımızda – Laçında ziyarət etmək. Arzun çin olsun, şəhid anası!

Şəhidlərimizə rəhmət diləyərək kəndimizin üç igid, şəhid oğlu haqqında bildiklərimi yazdım. Bilmədiklərimizi isə öyrənək. Gələcək nəsillərin yaddaşına ötürmək üçün. Yaxşı deyiblər, keçmişini bilməyən xalqın gələcəyi yoxdur. Gəlin öz canlarını xalqımızın gələcəyi yolunda qurban verən şəhidlərimizi dönə-dönə xatırlayaq, bir şeirin misralarında olduğu kimi:

Ey insanlar!
Dönə-dönə şəhidləri
xatırlayın!
İgidləri xatırlayın!
Öz qanıyla qalibiyyət
dastanını yazanları
xatırlayın!
Bu torpağı ana kimi
Qucanları xatırlayın!
Ölümüylə əbədiyyət
qapısını açanları xatırlayın!
Xatırlayın,
yenə,
yenə xatırlayın!

Venera MİRZƏYEVƏ,
Laçın rayon 7 sayılı tam orta məktəbin riyaziyyat müəllimi

MƏKTƏBLƏRİMİZ

QOCAMAN TƏHSİL OCAĞI

Azərbaycan Respublikasının ucqar bir bölgəsində, rayon mərkəzindən xeyli uzaq bir kənddə qərar tutan, fəaliyyəti yalnız həmin məktəbdə təhsil alan insanlara məlum olan qocaman təhsil müəssisələrindən biri – Kürdhacı kənd orta məktəbi təşkil edildiyi gündən uşaq və gənclərin hər-tərəfli, fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam, savadlı böyüməsi üçün fəaliyyət göstərmişdir.

Kürdhacı kəndində ilk təhsil ocağının yaradılmasında dövrünün savadlı, mütərəqqi fikirli adamlarından, Qasımuşağı tayfasının Mollahəsənli tirəsindən olan Molla Xudavərdinin müstəsna xidmətləri olmuşdur. Məhz belə insanların fəaliyyəti nəticəsində artıq XIX əsrin sonlarında indiki Laçın rayonunun bir çox kəndlərində, o cümlədən, Kürdhacı kəndində əhalinin maarifləndirilməsi üçün ilk addımlar atılmışdır. Molla Xudavərdi Tanrıverdi oğlu 1835-ci ildə Kürdhacı kəndində anadan olmuşdur. Dini təhsil almışdır. Kürdhacı kəndində və ətraf kəndlərdən olan uşaq və yeniyetmələrə "əlifbeyi", yazı-pozunu öyrədər, dini təhsil verərdi. Hər il onlarla uşaq Molla Xudavərdinin yanında oxuyub, mədrəsə təhsili alardı. Molla Xudavərdi yaşadığı dövrün tələblərinə uyğun olaraq, əsasən, ruhani təhsili versə də, dini xurafata daha çox uymamış, əksinə dini elmlərlə yanaşı dünyəvi elmlərə də müsbət münasibət bəsləmişdir. Ona görə də təhsilini burada başa vuran şagirdlər Gəncə gimnaziyasında və yaxud Şuşa şəhər qəza məktəbində öz təhsillərini davam etdirirdilər.

Əvvəllər Çar Rusiyası dövründə Zəngəzur qəzasına aid edilən və sonradan Azərbaycan SSR-in tərkibində Şuşa qəzasının, sonra isə inzibati-ərazi vahidi kimi formalaşan Laçın rayonunun Kürdhacı kəndində 1923-cü ildə yeni orta məktəb binası tikilib istifadəyə verilmişdir.

Azərbaycanda xalq təhsilinin yayılmasında müstəsna xidmətləri olan ziyalı Müseyib İlyasovun Zəngəzur Qəza Xalq Maarif Şöbəsinə rəhbərlik etdiyi illərdə onun göstərişi ilə digər məktəblərlə yanaşı Kürdhacı kənd orta məktəbinə də diqqət artırılmış, məktəbdəki şərait yaxşılaşdırılmışdır.

Zəngin tarixi keçmişi olan, həmişə yüksək amallara xidmət edən Kürdhacı kənd orta məktəbi sovet dönəmində də təkcə qərar tutduğu kəndin deyil, ətraf kəndlərdə yaşayan insanların da yetərli təhsil almasında müstəsna rol oynamışdır. Belə ki, sovet dövlətinin yarandığı ilk gündən məktəbin pedaqoji kollektivi təhsilin inkişafına, kütləvi surətdə

savadsızlığın ləğv edilməsinə hər zaman önəmli diqqət yetirmişdir. O zaman kənd kiçik olsa da, təkcə pedaqoji kollektivin deyil, həmçinin orada yaşayan əhalinin xalq maarifinə qayğısı çox böyük olmuşdur.

XX əsrin 30-cu illərindən başlayaraq məktəbdən 20-25 kilometr aralıda yerləşən ətraf kəndlərdə - Şəlvə, Daşlı, Qoşasu, Qorçu, Qarabəyli, Şamkənd, Çorman, Arduşlu və digər kəndlərdə natamam orta təhsili başa vuran şagirdlər öz təhsillərini (tam orta təhsil) davam etdirmək üçün Kürdhacı kənd orta məktəbinə qəbul edilirdi. Hər bir şagirdin məktəbdə oxuduğu müddətdə otaq, yatacaq və yanacaq təmin edilməsi üçün tam şərait yaradılmışdı. Buna səbəb isə minik vasitələri az olduğundan şagirdlərin məktəbə piyada get-gəl edə bilməmələri olmuşdur. Bu məqsədlə kənddə üç yardımçı binadan istifadə edilirdi. Evi olmayan müəllimlər üçün kənddə "Müəllim evi" fəaliyyət göstərirdi. Qeyd edək ki, bütün bunlar 1980-ci illərin əvvəlinə həmin kəndlərdə olan natamam orta məktəblərə vaxtaşırı tam orta məktəb statusu verilənə qədər davam etmişdir.

Kürdhacı kənd orta ümumtəhsil məktəbi

1979-1980-ci tədris ili

1960-cı illərin əvvəllərində şagird artımını nəzərə alaraq Laçın Rayon Xalq Maarif Şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışan Abbasov Fazil-in təşəbbüsü ilə Kürdhacı kənd orta məktəbinin həyətində ikinci məktəb binası tikildi. Binanın tikilməsində Kürdhacı kənd orta məktəbinin müəllimi Qəhrəmanov Cəmaləddin Ağa oğlunun xüsusi əməyi olmuşdur.

1950-ci illərin əvvəllərindən başlayaraq məktəbdə fənlər üzrə kabinetlər yaradılmağa başlandı. 1970-ci ilə qədər artıq məktəb o dövrün müasir kimyəvi, fiziki, texniki və mexaniki avadanlıqları (TTV, laboratoriya cihazları, hərbi hazırlıq vəsaitləri və s.) ilə tam təchiz edilmişdir. Bütün fənlər kabinet üsulu ilə tədris edilirdi. Məktəb emalatxanasında demək olar ki, tam yeni dəzgahlar quraşdırılmışdır.

Məktəbdə tez-tez müxtəlif görüşlər (Böyük Vətən müharibəsi veteranları, əmək qəhrəmanları ilə və s.) keçirilir, "Yeni il şənliyi", "Novruz bayramı", buraxılış şənlikləri və müxtəlif fənn gecələri qeyd edilirdi. Məktəbin pedaqoji və şagird kollektivi yaz və payız fəsillərində kənddə müxtəlif tədbirlərdə (xeyriyyə, iməcilik işlərində) yaxından iştirak edərdi.

Öz adət-ənənələri, öz çəkisi olan məktəbin inkişafında müxtəlif illərdə məktəbə rəhbərlik edən direktorların böyük əməyi olmuşdur. Onlar öhdələrinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirmiş, məktəbin fəaliyyətinin yaxşılaşdırılmasına çalışmış, müəllim və şagird kollektivinin qayğısına qalmışlar. Çıraqova Südəbə, Şirinova Tarifə, Hüseynov Camal, Abbasov Arif, Şükürov Calal, Quliyev Musa, Cabbarov Şiraslan, İsmayılov Hüseyn və digərləri müxtəlif illərdə ardıcıl olaraq Kürdhacı kənd orta məktəbində direktor işləmişlər.

Kürdhacı kənd orta məktəbi təkcə yerləşdiyi bölgənin deyil, bütönlükdə Azərbaycan pedaqoji və ictimai-siyasi mühitinin formalaşmasında rolu olan qocaman təhsil ocaqlarındandır. Bu məktəbin məzunları arasında dövlət xadimləri, xalq qəhrəmanları, alimlər, şairlər və s. nüfuzlu peşə sahibləri vardır.

Təsədüfi deyildir ki, dövlət xadimi, Qarabağın general-qubernatoru, ilk müstəqil Şərq dövləti olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ilk hərbi naziri Xosrov bəy Sultanov, xalq qəhrəmanı Sultan bəy Sultanov, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Ələsgər Novruzov ilk təhsillərini Kürdhacı kəndində almışlar.

Çox təəssüflər olsun ki, Laçın rayonunun digər təhsil ocaqları kimi Kürdhacı kənd orta məktəbi də 1992-ci ilin 18 may tarixindən sonra öz fəaliyyətini məcburi köçkünlük şəraitində davam etdirməyə başladı. Həmin dövrdən indiyə kimi Kürdhacı kənd sakinlərinin bir hissəsinin məskunlaşdığı Bərdə rayonunun Mollalı kəndində 5 sinif otağında, iki növbədə fəaliyyət göstərir. Əvvəllər müxtəlif çətinliklər olsa da, artıq onlar arxada qalmışdır. Məktəbdə şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə 12 müəllimdən ibarət kiçik bir kollektiv məşğul olur. Kollektivə Novruzov Həmid rəhbərlik edir. Həmid müəllim bu məktəbdə 1971-ci ildən müəllim kimi fəaliyyətə başlamış, 1985-ci ildən isə məktəbə direktor təyin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin təhsil müəssisələrinə şəhid adlarının verilməsi haqqında 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 124 sayılı qərarına əsasən Kürdhacı kənd orta ümumtəhsil məktəbinə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Ələsgər Xanlar oğlu Novruzovun adı verilmişdir.

Laçın kimi gözəl bölgədə zamanın sınağından şərəflə, üzüağ çıxmış, gənc nəslin təlim-tərbiyəsi, əhalinin maariflənməsi işinə qiymətli töhfələr vermiş, öz ad-sanı, sanbalı ilə sayılıb seçilən, özünəməxsus ənənələri ilə hər zaman ətraf kəndlərdəki məktəblərdən fərqlənən Kürdhacı kənd orta məktəbinin pedaqoji kollektivi bu gün laçınlı məcburi köçkün övladlarının savadlanması yolunda öz iş fəaliyyətini müvəffəqiyyətlə davam etdirir, keçmiş ənənələri yaşatmağa çalışır.

Kürdhacı kənd ümumtəhsil orta məktəbinin müəllim və şagird kollektivinə bu çətin işdə yeni-yeni uğurlar arzulayaq. Arzulayaq ki, məktəb öz fəaliyyətini yaxın gələcəkdə füsunkar təbiətli Laçında, doğma məkanında – Kürdhacı kəndində bir daha bərpa edərək davam etdirdsin. Hər bir soydaşımızı bu inamla yaşamağa çağırıram.

Sultan HÜMBƏTOV

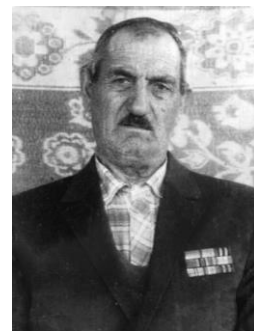
MÜƏLLİM ÖMRÜ

ƏHƏD XIDIROV

Xıdırov Əhəd Mürsəl oğlu 1914-cü ildə Laçın rayonunun Oğuldərə kəndində anadan olub. 1927-ci ildə Qorçu kənd ibtidai məktəbinə daxil olub, 1931-ci ildə həmin məktəbi qurtarıb. 1932-ci ildə isə Şuşa Pedaqoji Texnikumunun nəzdində açılan yeddi aylıq müəllimlər kursunu bitirib.

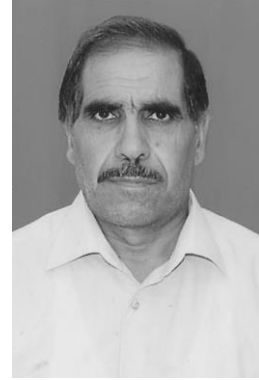
1932-1933-cü tədris ilində Oğuldərə ibtidai məktəbinə müəllim təyin olunub. 1935-1938-ci illərdə Stalin adına Ağdam Pedaqoji Texnikumunda təhsilini davam etdirib. Yenidən Oğuldərə ibtidai məktəbində müəllim işləyib. 1939-1941-ci illərdə Şəlvə sovetliyinin Dambulaq kəndində müəllimlik fəaliyyətini davam etdirib. 1941-1942-ci tədris ilində Oğuldərə 7 illik məktəbinə dəyişilib. 1941-ci ilin martında orduya çağırılıb və Böyük Vətən Müharibəsində iştirak edib. 1945-ci ildə ordudan tərxis olunaraq Oğuldərə kənd məktəbində çalışıb. 1946-1947-ci tədris ilində Vağazin 7 illik məktəbində, 1950-ci ildən ömrünün sonunadək Oğuldərə məktəbində işləyib. 1992-ci ilin fevral ayında Oğuldərə kəndində vəfat edib.

Təqdim etdi: Vəliş ZİRVƏLİ

POEZIYA

Osman ALIYEV

Osman Rəcəb oğlu Aliyev 1959-cu il fevral ayının 27-də Laçın rayonunun Mişni kəndində anadan olub. 1976-cı ildə Mişni kənd orta məktəbini bitirib. Həmin il API-nin (indiki ADPU) coğrafiya fakültəsinə daxil olub. 1980-ci ildə ali məktəbi bitirərək Laçın rayonuna təyinat alıb. 1992-ci ilin may ayına qədər Soyuqbulaq kənd orta məktəbində ixtisası üzrə müəllim işləyib. Məlum hadisələrlə bağlı əmək fəaliyyətini Qaradağ rayonunda yerləşən 7 saylı Laçın tam orta məktəbində davam etdirir. Müntəzəm olaraq “Laçın” qəzetində, ölkəmizin dövrü mətbuatında şeirləri və məqalələri ilə çıxış edir. 2000-ci ildə “Laçınım – sevincim, kədərim mənim”, 2007-ci ildə isə “Sənli dünyam” adlı kitabları işıq üzü görüb. Məhəbbət Kazımovun bəstələdiyi “Laçınım mənim”, Nüşabə Ələsgərlinin ifa etdiyi “Məhəbbətin” mahnılarının, el şənliklərində, toylarımızda maraqla dinlənən “Bu saçlarım ağarmasın neyləsin”, “Allah, Laçın yaman düşür yadıma”, “İlahi arzum” və daha neçə-neçə sevilən musiqi ifalarının sözləri Osman müəllimə məxsusdur. Könül Xasıyeva, Həbil Hacıyev, Həbil Həziyev, Nail Laçınlı, Arif Laçınlı müəllifin poeziyasına müntəzəm müraciət edirlər. Ailəlidir, iki övladı var.

DAĞLARIN

(“Laçın həsrəti” silsiləsindən)

Həkarim, Laçından xəbər ver mənə,
Bilirəm bəd gəldi ili dağların.
Çağırdım, səsimi eşidəmmədi,
Yoxsa tutulubdu dili dağların?!

Dar gündə hayına çatmadı hayım,
Sənin haqq-sayına budurmu payım?
Məni bağışlasın bulağım, çayım,
Yusun günahımı seli dağların.

Düşüb qar-borana, sis içindədi,
Top-tüfəng qoxulu səs içindədi.
Solub gül-çiçəyi, nəhs içindədi,
Nə yaman dağılıb teli dağların.

Osmanın sizlərə sözü var hələ,
Vallah gözlərimdən axır şələlə.
Qalmayıb qəlbimdə dözümlü, hövsələ,
Nə vaxt düzələcək beli dağların?!

Qubadlı, 1992

BORCUM QALIB

Fələk, yıxma məni, yarı yoldayam,
Mənə naz satana naz borcum qalıb.
Çox yerdə çovğuna, qara düşmüşəm,
Hələ yaşamağa yaz borcum qalıb.

Qəlbimin səsinə dərdə demişəm,
Olub bir manata zər də demişəm.
Mən öz dərdlərimi mərdə demişəm,
Namərdə çatası söz borcum qalıb.

Həsratim göynəyir zülümdən ötrü,
Ömür xərcləmişəm gülümdən ötrü.
Vallah yandırdılar külümdən ötrü,
Məni yandırana köz borcum qalıb.

Osman, dərd yaranıb götürmək üçün,
Qorxmuram həyatı itirmək üçün.
Vətəndə bir gülü bitirmək üçün
Özümü verəcəm, öz borcum qalıb.

Bakı, 27.02.2000

QOCALDIM

Təmiz vicdan gəzdim əlimdə çıraq,
Gördüm ki, çoxunda yoxdu, qocaldım.
Tərsinə yazılıb dünyanın işi,
Ağlayan güləndən çoxdu, qocaldım.

Tale nəhs gətirdi, sağlar əyildi,
Qalalar əyildi, dağlar əyildi.
Təpə qarşısında dağlar əyildi,
Şimşək ayaz gündə çaxdı, qocaldım.

Dostum, bel bağlama çox da zərinə,
Üzə bilmirsənsə getmə dərinə.
Düzü öldürdülər yalan yerinə,
Nahaqqa dedilər haqdı, qocaldım.

Eşitdim tərifin, eşitdim tostun,
Dar gündə boşaldı çoxunun "post"u.
Xoş anda "yüz" vurub "can" deyən dostun
Gördüm ki, neçəsi laxdı, qocaldım.

Ömrün bal qoxulu əzabın çəkdim,
Kini, küdurəti uçurub sökdüm.
Hər qəlbdə, ürəkdə yaxşılıq əkdim,
Qarşıma yamanlıq çıxdı, qocaldım.

Nökər ölməliymiş bəy olan yerdə,
Mərdlər sındırılıb əyilən yerdə.
Bayquş bülbül kimi sayılan yerdə
Tülkü canavarı yıxdı, qocaldım.

Osman savadsızdı, hələ oxuyur,
Gör kimlər kimlərə cələ toxuyur.
Bir loxma çörəyi, bir içim suyu
Verənlər başıma qaxdı, qocaldım.

MÜƏLLİM ÖMRÜ

DAĞ VÜQARLI PEDAQOQ

Bütün ömrünü Azərbaycanın təhsili yolunda sərf etmiş, həyatının mənasını insanların maarifləndirilməsində görən Laçın təbiətli, dağ vüqarlı Bahadır Teymur oğlu Nəcəfovü tanıyanlar onu ilk öncə mərd, ləyaqətli və həqiqəti üzə deyən bir insan kimi xatırlayırlar. Onun keşmə-keşli həyat yolundan öyrəniləsi və mühüm tərbiyəvi əhəmiyyətə malik xüsusiyyətləri çoxdur... Vətəninə, torpağına sevən, dostluqda mərd, sədaqətli, yoldaşlıqda səxavətli, qohumluqda təəssübkeş, işində çox məsuliyyətli, sözündə dürüst bir adam. Nəcəfov Bahadır Teymur oğlu 1933-cü ildə Laçın rayonunun Pircahan kəndində zəhmətkeş bir ailədə dünyaya göz açıb. Evin sonbeşik oğlu o dövr üçün xarakterik olan çox çətin və

keşməkeşli uşaqlıq həyatı yaşayıb. Anası Mərdanova Matah Ramazan qızı Bahadurun erkən yaşlarında dünyasını dəyişib. Bu da onun həyatında izsiz ötüşməyib. Düzdür, maddiyyat insan həyatında mühüm yer tutur. Ancaq mənəvi qidalanma insanın yaşamasına əsaslı dayaq verən bir me-yardır. Atası Mərdanov Teymur Nəcəf oğlu zəhmətkeş bir insan olub, "yetimlər atası" adlanıb. Halallıqla yaşayıb. O dövrün qıtlıq vaxtlarında çox adamlara maddi və mənəvi kömək olub. Dinimizin təqib olunduğu vaxtlardan ömrünün axırına kimi Allaha ibadət edib. Teymur baba ərəb əlifbası ilə yazıb-oxumağı bacaran xüsusi savada malik adam olub.

Yaşlı və ağsaqqal qohum-əqrabanın dediklərinə görə, Bahadurun uşaq yaşlarından bacarıqlı və istedadlı olması onu həmyaşıdları arasında xüsusilə fərqləndirirdi.

Böyük Vətən Müharibəsindən sonrakı bərpa illərində təhsilin inkişafında yeni-yeni nailiyyətlər əldə edilirdi. İnsanların ibtidai təhsilinin, savad səviyyəsinin çox aşağı olduğu həmin dövrdə maarifləndirmə işi çətin və əziyyətli illərini yaşayırdı. Məhz bu vaxtlar Bahadurun təhsilə, müəllimlik sənətinə bəslədiyi sonsuz marağı, həvəsi və çalışqanlığı onu bu şərəfli sənətə gətirdi. Bahadur müəllim öz xatirələrini yada salarkən belə söyləyirdi ki, o, çox erkən yaşlarında müəllimliyə başlamışdır. Hətta şagird masasında oturan kişi və qadınların ondan yaşca çox böyük olduqlarını deyirdi. Deyirdi ki, dərs soruşanda onlar masadan ayağa qalxarkən mən çox vaxt utanırdım. Əlbəttə ki, özündən yaşca böyük insanlara dərs demək çox çətin və məsuliyyətli idi. Həm də böyüklərimizə hörmət əlaməti olaraq biz onlara həmişə tərbiyəmizə uyğun ədəb-ərkanla yanaşmağa çalışmışıq.

Mənim fikrimcə, hamımızın keçdiyi həyat yolundan bəhrələnmə biləcək nə isə yaxşı xüsusiyyətlər və ya xeyirli olan əməllər varsa, gərək ondan səmərəli şəkildə həm özümüz, həm də gələcək nəsillər faydalansın. İlk pedaqoji təhsilinə 1950-1951-ci illərdə Laçın Pedaqoji məktəbində başlamışdır. Pedaqoji məktəbi qurtardıqdan sonra 18 yaşında ikən müəllimlik peşəsində ilk kövrək addımlarını atmışdır. 1952-1956-cı illərdə isə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda (indiki Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti) təhsilini davam etdirmişdir.

İnstitutu bitirdikdən sonra Bahadur müəllimin pedaqoji əmək fəaliyyəti Azərbaycanın ən ucqar dağ kəndlərindən başlayıb. Bu, Laçın rayonunun Hacıxanlı, Kürdhacı, Vağazin, Pircahan, Zabux və s. kəndlərini əhatə edir. Nəcəfov Bahadur Teymur oğlu doğulduğu Pircahan kəndinin ilk ali təhsilli ziyalılarından. O, təlim-tədris işləri ilə bərabər elmi-

pedaqoji fəaliyyətini də davam etdirib. Minimum imtahanlarını müvəffəqiyyətlə verərək aspiranturaya qəbul olur. Elmi mövzusu “Şagirdlərdə şifahi nitqin yazılı nitqlə əlaqəli inkişaf etdirilməsi” adlanırdı. Elmi rəhbəri isə pedaqoji elmlər doktoru, professor Ağaməmməd Abdullayev olmuşdur. Dövri mətbuatda – qəzet və jurnallarda, İctimai Radioda Azərbaycan dili qrammatikasına dair və müxtəlif mövzularda vaxtaşırı onun yaradıcılıq işləri işıqlandırılmışdır. Azərbaycanda dilçi alimlərin fikrincə, bu gün də Azərbaycan dili qrammatikasında öz səmərəsi və faydalılığı baxımından dolğun keyfiyyətə malik elmi-metodik məqalələri çox gərəkliyə. Çünki bu, Bahadur müəllimin uzun illər müəllimlik təcrübəsindən yaranmış tədris məhsuludur. Bu təcrübəni o, dövri mətbuat səhifələrində də bölüşürdü. Belə ki, onun “Azərbaycan müəllimi”, “Azərbaycan gəncləri” qəzetlərində, “Azərbaycan dili və ədəbiyyat tədrisi” dərgisində elmi tədrislə bağlı ardıcıl məqalələri dərc olunurdu. Qırx ildən yuxarı pedaqoji zəhməti dövründə Bahadur müəllimin təhsilindən və təlim-tərbiyəsindən bəhrələnmiş neçə-neçə alimlər, müəllimlər, həkimlər, mühəndislər “ordusu” vardır. Hamı onu əsl müəllim və pedaqoq ziyalı kimi tanıyırdı. O, həmişə müəllimə xas mədəniyyəti və davranışı ilə seçilib. Bu keyfiyyət dərs dediyi şagird və tələbələrinin öz xatirələrində dəfələrlə yad edilmişdir. Acılı-şirinli tələbəlik illərinin dostu, sırdaşı, görkəmli şairimiz İlyas Tapdıqla Bahadur müəllimin xatirələrlə dolu bir ömür tarixi yaşanıb. Bu insanların xatirələrinə qulaq asdıqca fikirləşirsən ki, nə qədər böyük bir dastan həyatı yaşayıb bu dostlar. Atam İlyas Tapdıqla olan dost və tələbəlik münasibətlərini yada salarkən onun şeirlərindən bizə söyləyərdi:

Müəllim! - Bu ada baş əyir cahan
Ondan hansı dahi dərs almamışdır?!
Müəllim sözünə qulaq asmayan
Həyatda heç zaman ucalmamışdır.

(İlyas Tapdıq)

Atam İlyas Tapdığın şərəfli peşə sahibi olan müəllim haqqındakı şeirlərindən bir parçasını söyləməklə bəlkə də bizi gələcəkdə sevdiyi bu sənətin davamçısı kimi görməyi arzulamışdır...

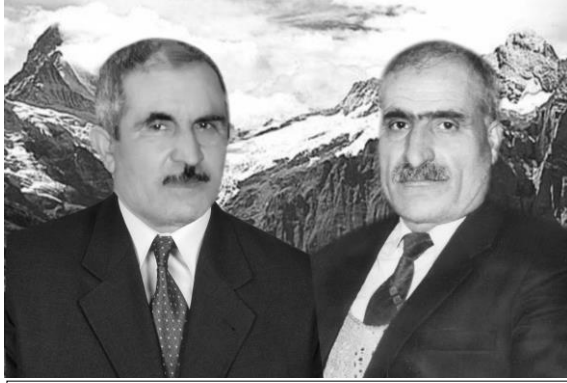
İlyas müəllim görkəmli bir şair olmaqla bərabər, gözəl və nəcib xüsusiyyətlərə malik insandır. Dostlarına olan xoş münasibəti İlyas müəllimin şeirlərində də öz əksini tapmışdır. “Tələbəlik dostlarım” belə şeirlərindəndir. Bu şeirdən bir neçə bənd yada salsaq yerinə düşər:

Bəzən bir məclisdə, ya bir səfərdə
Könlümə dünyanın sevinci dolur.
Gənclik dostlarımın övladlarıyla
Görüşüm mənimçün bir aləm olur.

Vida söylədiyim tələbəliyin
Bu günlə 50 il məsafəsi var.
Qol salır qoluma sarı sim üstdən
O əziz, mehriban tələbə dostlar.

...Bahadur Nəcəfov, Qüdrət, Sədulla...
Gənclik dostlarımın sütunlarıydı.
Maqsud Süleymanov, Əlyar Yusifli,
Sərdar Əsəd, Həmzə, Nadir varıydı...

Həqiqətən onların həyatı örnək ola biləcək qədər mənalıdır. Hər kəlmə, hər gün sabahın tarix yaddaşına köçür. Belə yadda qalan və indi də nümunə ola biləcək əsl dostlardan biri Azad Qələndər oğlu Balakışiyevdir. Bahadur müəllimlə sözün əsl mənasında dost ömrü yaşamış

Azad Balakışiyev və Bahadur Nəcəfov

bir insandır Azad müəllim. Laçın rayonunun Mirik kəndindən olan bu insan şərəfli bir müəllim ömrü yaşamışdır. Atamla yoldaşlığı, dostluğu barədə xatirələrində çox maraqlı, günlərlə danışılacaq bitməyən şirin söhbətləri vardır... (Azad müəllimin və atamın digər dostlarının xatirələri bu yaxınlarda işıq üzü görəcək kitabda daha geniş, ətraflı əksini tapacaqdır).

Pedaqogika sahəsində dilçi alim, neçə-neçə elmi monoqrafiyanın və elmi tədris kitablarının müəllifi, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru Vaqif Qurbanov həm həyatda, həm də elm sahəsində Bahadur müəllimin yaxın dostu olmuşdur. Onların hər görüşündən dünya dolu xatirələri qalır. Bu gün də Bahadur müəllimin – atamızın dost-yadigar payıdır Vaqif müəllim. Eyni zamanda Vaqif müəllim Bahadur Nəcəfovun elmi yaradıcılıq işlərinə yaxından bələd olan alimdir. Bu haqda onun ayrıca xatirə yazıları da vardır.

Mən də Bahadur müəllimin təhsil və tərbiyəsindən bəhrələnmiş bir insan və nəhayət bir övladı kimi bu sətirləri yazmağı özümə borc və şərəf bilirəm. Ziyalı bir insan kimi o, bizim xalq musiqisini, xüsusilə muğamlarımızı gözəl bilirdi. Milli musiqi alətimiz olan tarda muğamlarımızı gözəl ifa edərdi. Muğamatın yadda qalan ifaçılarından olan xanəndə Şahmalı Kürdoğlu ilə də yaxın dostluq münasibəti olduğuna görə bir neçə dəfə onu tarda müşayiət də etmişdir. Amma atamın istəkli bacısı Suqranın vəfatından sonra tarı bir daha əlinə götürməmişdir. Bəlkə də bu dərdi musiqi ilə bölüşmək istəməyib...

Onun maraqlı hobbilərindən biri də arıçılıq idi. Bu təsərrüfatla məşğul olanda bizim əlli qutudan çox arımız var idi. Onun arıçılıq haqqında da çox maraqlı yenilikçi fikirləri və mülahizələri olub.

Bahadur müəllimin yaradıcılıq işinin bir hissəsi Azərbaycanın Laçın rayonu və həmin rayonun Pircahan kəndi haqqında mikroantropoloji və etnoqrafik toponimlərinin tarixi araşdırmalarıdır. Azərbaycan onomastikasına aid olan bu elmi sahə müasir dilçiliyin ayrılmaz bir hissəsidir. Bu sahədə əvəzsiz elmi fəaliyyəti olan, Azərbaycanda onomastik elmi məktəbinin yaradıcısı, görkəmli dilçi alim Afat Qurbanovun adı hörmət və ehtiramla yad edilir. Bahadur müəllimin “Pircahan kəndinin soy kökü” haqqındakı onomastik mövzusu 1982-ci ildən bəri bir neçə dəfə elmi-praktiki konfranslarda dinlənilib və müzakirə olunub. Mərhum dilçi alimimiz Afat Qurbanov bu mövzunu bəyənib və həmişə dəstək vermişdir. Onun rəhbərliyi və redaktorluğu altında 1998-ci ildə nəşr olunmuş “Azərbaycan onomalogiyasına dair bibliografiya” kitabının birinci cildinin toponimiya bölməsində Bahadur Nəcəfovun bu mövzusuna da yer ayrılmışdır. Qədim yer adlarının və nəslin tarixi köklərinin öyrənilməsində bu araşdırmaların çox mühüm əhəmiyyəti vardır. Həmin əsərin yaxın gələcəkdə geniş və tam hazırlanıb nəşr olunmasından çoxları faydalana biləcəkdir. Tariximizlə, ədəbiyyatımızla və ümumiyyətlə, hər bir sahəylə bağlı aparılan xoşməramlı tədqiqat-yazı işləri gələcək tərəqqiyə, xalqın, elin təhsilinə, mədəni inkişafına xidmət edərsə, fikrimcə daha məqsədəuyğun olar. Nəşr olunmaq xatirinə, şəxsi mənafe xatirinə deyil. Hər bir insanın sağlam cəmiyyət naminə, Vətənin hər cür yüksəlişi və tərəqqisi üçün çəkdiyi əziyyətlər və xidmətlər hamımız tərəfindən dəyərləndirilməlidir.

Xalid BAHADUROĞLU

YUBİLEY

PALID ÖMRÜ

Bu yazını dəyərli ziyalımız, ömrünün çox hissəsini müəllimlik fəaliyyətinə həsr etmiş Tapdıq Abbasovun 65 illik yubileyinə ithaf edirəm.

İnsan doğulduğu torpağa bənzəyir deyirlər. Onunla tanışlıq məni uzaq keçmişə – 20-22 il əvvələ apardı, Laçınlı xoşbəxt günlərimizə. Yerişi, duruşu belə onun Laçında doğulduğunu, o torpağın suyuyla, havasıyla böyüdüyünü göstərir. Onda bir palıd vüqarı var. Əyilməz, işinə sadıq, qürurlu.

Haqqında danışdığım bu səmimi insan – Tapdıq Hüseyn oğlu Abbasov 1947-ci ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində kəndli ailəsində anadan olub. 1954-cü ildə Novruzalılar kənd orta məktəbinin I sinfinə gedib. 1961-ci ildən təhsilini Qubadlı rayonunun Muradxanlı kənd orta məktəbində davam etdirmiş və məktəbi 1964-cü ildə bitirmişdir. 1965-ci ildə API-nin (indiki ADPU) təbiət və biologiya fakültəsinə daxil olmuşdur. 1970-ci ildə həmin institutu bitirərək Laçın rayonuna qayıtmışdır.

Əmək fəaliyyətinə Cağazur kənd orta məktəbində müəllim kimi başlayan Tapdıq Abbasov 1971-ci ilin may ayında hərbi xidmətə yollanır. Xidmətini başa vurduqdan sonra 1972-ci ilin iyun ayında Vağazın kənd orta məktəbinə ixtisası üzrə müəllim təyin olunur. Bir müddət sonra məktəbin tədris işləri üzrə direktor müavini vəzifəsinə irəli çəkilir.

1977-1978-ci illərdə öz doğma kəndi Güləbirdə qayıdan Tapdıq müəllim əvvəlcə ixtisası üzrə dərs deyir, daha sonra hərbi işlər üzrə direktor müavini təyin edilir. 1985-ci ildən isə Güləbird kənd orta məktəbinin direktoru vəzifəsində çalışır.

1992-ci ildə məlum hadisələrlə bağlı Laçınlıların taleyinə qaçqınlıq payı düşür. Tapdıq müəllim də ailəsi ilə birlikdə Sumqayıt şəhərində məskunlaşır. Nə qədər çətin, nə qədər ağır olsa da 1993-cü ildən öz köhnə kollektivini toplayaraq Güləbird kənd orta məktəbinin fəaliyyətini Sumqayıt şəhərində bərpa edir. Hazırda şəhid Rizvan Hüseynovun adını daşıyan məktəb öz fəaliyyətini Sumqayıt şəhərində uğurla davam etdirir. İşlədiyi kollektivin dərin rəğbətini qazanan Tapdıq müəllim öz yetirmələri ilə fəxr edir: “Allahımdan çox razıyam. Xoşbəxtəm, gözəl ailəm, övladlarım, nəvələrim var. Tanrıdan nə arzulamışamsa hamısı yerinə yetib. Övladlarıma ali təhsil vermişəm. Oğlumun biri iqtisad elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, digəri tanınmış şairlərdən biridir. Bir ata övladları üçün nə arzulayırsa balaları onlara nail olublar. Çox istedadlı bir

kollektivlə çalışıram. İndiyə qədər məktəbimiz bütün sahələrdə xeyli uğurlar əldə edib. Dəfələrlə rayon icra hakimiyyətinin, təhsil şöbəsinin diplomlarına layiq görülüb məktəbimiz. Ən böyük arzum müqəddəs Laçın torpağına qayıtmaqdır. Laçın mənim üçün hər şeydir, Laçın mənim qibləgahımdır, Laçına dönəcəyimiz günə mütləq inanıram” – deyir Tapdıq müəllim.

Nüfuzlu ziyalı, qayğıkeş ata, ömrünün çox hissəsini elmə, şagirdlərinə bağlayan Tapdıq müəllimi 65 yaşı münasibətilə jurnalımızın kollektivi adından səmimi qəlbdən təbrik edir, ona uzun ömür, cansağlığı, Laçınlı günlər azrzulayıram və yazımı elə onun övladı, istedadlı şairimiz Zahir Abbasın bir şeirilə bitirmək istəyirəm:

Uşaq idim, güvəndiyim dağ idi,
Baş qoyduqca dizlərinə atamın.
Ağlım kəsdi, meyvəli bir bağ idi,
Rast gəldikcə izlərinə atamın.

Yorulmazdı, bitməz idi həvəsi,
Doğmasıtək əzizlərdi hər kəsi.
Düzlük idi eşqi, ruhu, nəfəsi,
Baxıldıqca gözlərinə atamın.

Qocalmazdı kaş ki, atam nə olar,
Onsuz mənə dünya fani, həyat dar.
İnan vallah, düşmənim də mat qalar
Əməl etsəm sözlərinə atamın.

Siyavuş ƏMİRLİ

ARAŞDIRMA

II DÜNYA MÜHARİBƏSİNDƏ HƏLAK OLAN LAÇINLILAR...

Musayev Əvəz İbrahim oğlu 1924-cü ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 2-ci Taman qvardiya alayı diviziyasının avtomatçısı 17 noyabr 1943-cü ildə həlak olmuşdur. Ukrayna Respublikasının Kırım vilayətinin Kerç rayonunda dəfn edilmişdir.

Muradov Əli Aslan oğlu 1900-cü ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. 1941-ci ildə Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 416-cı Taqanroq atıcı diviziyasının 222-ci atıcı alayının avtomatçısı 8 sentyabr 1943-cü ildə həlak olmuşdur.

Qasimov Qasim Qaraca oğlu 1921-ci ildə Laçın rayonunun Zığaaltı kəndində doğulmuşdur. 1941-ci ildə Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 343-cü atıcı diviziyasının avtomatçısı 22 may 1942-ci ildə həlak olmuşdur. Xarkov vilayətinin İzyum şəhərində dəfn edilmişdir.

Muradov Nəbi Yusif oğlu Laçın rayonunda doğulmuşdur. 1941-ci ildə Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 140-cı atıcı briqadanın avtomatçısı 9 dekabr 1941-ci ildə aldığı yaradan ölmüşdür.

Musayev İbad (İbiş) Mirzə oğlu 1918-ci ildə Laçın rayonunun Qarıqışlaq kəndində doğulmuşdur. 1941-ci ildə Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 121-ci atıcı diviziyasının 708-ci atıcı alayının avtomatçısı 23 iyul 1944-cü ildə həlak olmuşdur. Ukrayna Respublikasının Ternopol vilayətində dəfn edilmişdir.

Musayev Əli Abdulla oğlu Laçın rayonunun Cicimli kəndində doğulmuşdur. 1941-ci ildə Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 840-cı atıcı alayın avtomatçısı 4 may 1943-cü ildə həlak olmuşdur.

Quliyev İbrahim 1898-ci ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər 27 yanvar 1943-cü ildə həlak olmuşdur. Gürcüstan Respublikasının Qori şəhərində dəfn edilmişdir.

Musayev Allahverdi 1901-ci ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 1175-ci atıcı alayının avtomatçısı 19 dekabr 1942-ci ildə həlak olmuşdur.

Musayev Kərim 1921-ci ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. 1941-ci ildə Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Serjant, manqa komandirinin müavini 1943-cü ildə həlak olmuşdur. Ukrayna Respublikasının Dnepropetrovsk vilayətinin Novonikolayevka kəndində dəfn edilmişdir.

Mustafayev Əli Həsən oğlu 1924-cü ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. Laçın RHK-ğı tərəfindən orduya çağırılmışdır. Sırası əsgər, 81-ci atıcı diviziyasının 467-ci atıcı alayının avtomatçısı 10 oktyabr 1943-cü ildə həlak olmuşdur. Belarusiya Respublikasının Qomel vilayətinin Loneyo rayonunda dəfn edilmişdir.

Mənbə:

- Azərbaycan Respublikası Xatirə Kitabı, III cild, Q hərfi, Bakı, 2001
- Azərbaycan Respublikası Xatirə Kitabı, XI cild, M, N hərfi, Bakı, 2011

Hazırladı: Araz YAQUBOĞLU

SƏHİDLƏRİMİZ

YATAĞI SƏNGƏR OLAN ŞƏHİD

Məktəbimizin şəhid məzununu Əfqan zəhmətkeş bir ailədə dünyaya göz açmışdı. Ata-anası torpağı becərməklə, halallıqla ailəni dolandırırtdılar. Odur ki, Əfqan da kiçik yaşlarından ailəcanlı, əməksevər, qayğıkeş ruhda tərbiyə olunmuşdu. Gənc yaşlarından ağır Güləbird elində xüsusi hörmət sahibi olub.

Əfqangil orta məktəbin sonuncu sinfində oxuyanda onların sinif rəhbəri idim. Müəllim-şagird münasibətlərindən əlavə möhkəm dostluq əlaqələri qurmuşduq. Tez-tez tərbiyəvi mövzuda söhbətlər aparır, sərbəst polemikalara yer verirdik. Ən çox da vətənpərvərlik, qəhrəmanlıq mövzularına toxunardıq. Bir dəfə Əfqan söylədi ki, mən həm yerlimiz, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Əvəz Verdiyevin qəhrəmanlığını özümə örnək hesab edirəm. Həyatda ona oxşamağa çalışacağam...

Onda Qarabağ müharibəsinin başlanmasına illər var idi. Heç kimin ağına gəlməzdi ki, yaxın illərdə bu yerlərdə müharibə olacaq. Bu söhbətlərin iştirakçıları o müharibənin əsgərləri olacaqlar. Onlar doğma Güləbirdi, doğma Laçını, təhsil aldıkları məktəbi müdafiə edəcəklər. Məktəb qərargaha, siniflər kazarmaya çevriləcək. Vaxtilə məsələ-misal yazdıqları yazı taxtasında hərbi-hücum planları cızılacaq, idman meydançasında isə hərbi təlimlər keçiriləcək. Bunlar sonra olacaqdı...

Orta məktəbi bitirdikdən sonra Əfqan Qorçuyev Rusiyada hərbi xidmət keçir, əlavə sürücülük peşəsinə də yiyələnir. Nümunəvi əsgər kimi xidmətini başa vurub doğma Güləbirdə qayıdır, əmək fəaliyyətinə başlayaraq ailənin dolanışığına kömək edir. Günlərin birində isə Xanış dayı, Tavat xala Əfqana toy çaldırırlar. Əfqan sevib-seçdiyi Kəmalə xanım ilə ailə həyatı qurur. Yaxşı yadımdadır... Gəlin gətirmə prosesində mən də maşınım ilə iştirak edirdim...

1988-ci ildən sonra kəndin dinc həyatı pozulmağa başladı. Ermənilər hər tərəfdən sərhədləri pozur, təsərrüfat işlərini görən əməkçiləri atəşə tutur, dinc sakinləri qorxuya salırdılar.

Kənddə özünümüdafiə yaradılır, müxtəlif strateji nöqtələrdə postlar qurulur, növbətçilik təşkil olunurdu. Bu müddətdə mən bir neçə dəfə Əfqanla "Qız qəbri", "Qoşa Qaya", "Damcılama", "Xallı Qaya" və s. postlarda növbədə olmuşam. O, məni müəllimi kimi çətin tapşırıqlara salmaz, özü əziyyət çəkərdi...

1992-ci ilin may ayında Şuşa və Laçının işğalı özünümüdafiə qüvvələrini çətin vəziyyətə saldı. Amma Güləbird kəndi özünü müdafiə etməklə, ətraf kəndləri də nəzarətdə saxlayırdılar. O dövrdə Güləbirdli döyüşçülər ermənilərə əsl dərs verirdilər.

Yaxşı xatırlayıram... İyul ayında “Xallı Qaya” postunda idik. Gecə nisbi sakitlik olsa da, səhəri gün ermənilər Gorunzurun alma bağından Güləbirdin mərkəzini top-qrad atəsinə tutdular. Post hündürdə olduğundan evlərin necə yandığını aşkar görürdük. Əfqanın bu hadisədən necə sarsıldığını, qəzəbdən əsdiyini görüb ona təskinlik verdim: “Müharibədə hər şey olar. İndi Valehgil onların cavabını verərlər”. Aradan az müddət keçməmiş artıq bizim qadlar ermənilərin Dığ-Gorunzur kəndlərini tozdumana çevirdilər...

1992-ci ilin avqustunda Güləbird özünümüdafiəsi 706 №-li hərbi hissəsinin beşinci taboru kimi formalaşdı. Əfqan Qorçuyev də həmin taborun üçüncü rotasının əsgəri kimi bütün hərbi əməliyyatlarda igidlilə vuruşdu. O dövrdə tarixə dönmüş “Qızartı”, “Susuzdağ”, “Tikanlı zəmi”, “Koridor” əməliyyatlarında iştirak etməklə şəxsi nümunə göstərmişdir. O döyüşlərdə Əfqanla bir rotada çiyin-çiyinə vuruşmuş Həsənov Səxavət Yelmar oğlu - “Əfqanla həmişə bir yerdə olmuşuq. Posta gedəndə ikimiz bir sahəyə nəzarət edərdik. Ağır döyüşlərə gedəndə söz vermişdik ki, hansımız yaralansa, mütləq bir-birimizi döyüş sahəsindən çıxaracağıq. Mən Əfqanı etibarlı dost, ailəcanlı övlad, igid əsgər kimi dəyərləndirirəm. Həmişə onu xoş xatirələrlə anıram” – deyir.

Əfqan Xanişoğlu 1992-ci ilin payız əməliyyatlarında, 1993-cü ilin qış-yaz aylarında doğma Güləbirdin və ətraf kəndlərin müdafiəsində mərdliklə vuruşmuşdur. O dövrdə Güləbird kəndinin müdafiəsi güclü təşkil olunmuşdu. Proses avqust ayına kimi davam etdi. Artıq bu vaxtdan müdafiə daralmağa başladı. Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl rayonları işğal təhlükəsi ilə üzləşdi. Hər tərəfdən hücumə məruz qalan ordu geri çəkilməli oldu. 706 №-li hərbi hissə Füzuli, Horadiz, Ağdam ərazilərində uğurlu döyüş əməliyyatları həyata keçirmişdir. Bu dövrə qədər Əfqanın döyüş dostlarından Əhliman, Şəmsi, İsaq, Eylas, Gəray, İlhami, Alış, Rizvan şəhidlik zirvəsinə yüksəlmişdilər. Onların qisasını almaq üçün düşməyə nifrəti birə min artmışdı. Əfqan vaxt tapan kimi Sumqayıta eza-miyyətə gəlirdi. Ailəsi ilə görüşəndən sonra vaxtı ilə təhsil aldığı, Sumqayıtda fəaliyyət göstərən Güləbird kənd orta məktəbinin müəllimləri ilə görüşüb söhbətləşərdi. Onunla olan görüşlərin hamısı yadımdadır. Axırncı dəfə görüşüb ayrılanda dedi: - Müəllim, narahat olmayın. Siz arxa cəbhədə öz işinizi möhkəm qurun. Biz isə səngərdə vaxtilə bizə öyrət-

diyiniz vətənpərvərlik dərslərini ermənilərə qarşı tətbiq edirik. Tezliklə Güləbirdə, Laçına qayıdacağıq...

1994-cü ilin əvvəllərində Əfqan Qorçuyev təcrübəli döyüşçü kimi Laçın Polisinin sıralarında döyüşlərdə iştirak edir. Fevral ayında Cəbrayıl rayonu ərazisində ağır döyüşlər gedirdi. Belə döyüşlərin birində Əfqan düşmən gülləsinə tuş gəldi, Güləbird daha bir qəhrəman oğlunu itirdi. Özü dediyi kimi, vətənpərvərlik dərslərindən imtahan verdi, Şəhid qiyməti alaraq əbədiyyətə qovuşdu.

Bu gün Əfqanın ailə şəcərəsini oğlu Tural, qızı Türkan davam etdirirlər. Onlar fəxrlə yaşayırlar, çünki onların Əfqan kimi qəhrəman ataları var. Bu gün Xaniş dayı, Tavat xala fəxrlə yaşayırlar, çünki onların Əfqan kimi oğulları var. Güləbird orta məktəbi fəxr edir ki, onun belə məzunları var...

Mən yazımı şair Zahir Abbasın Güləbird şəhidlərinə həsr etdiyi bir parça şeirlə bitirirəm:

Əfqanıma yataq oldu səngərlər...
Laylay dedi gecə ona tüfənglər.
Yuxusuna zəhər qatdı düşmənlər,
Əbədilik yatar oldu, ağlayın!

Yaqub ABBASOV,

*Şəhid Rizvan Hümbətov adına Güləbird kənd
tam orta məktəbinin riyaziyyat müəllimi, müharibə veteranı*

SƏHİDLƏRİMİZ

MİLLİ QƏHRƏMAN ƏLƏSGƏR NOVRUZOV

Novruzov Ələsgər Xanlar oğlu 1 avqust 1949-cu ildə Laçın rayonunun Kürdhacı kəndində anadan olmuşdur. 1966-cı ildə Kürdhacı kənd orta məktəbini əla qiymətlərlə bitirmişdir. 1968-1970-ci illərdə Ermənistan SSR-nin Leninakan şəhərində hərbi xidmətdə olmuşdur. 1971-ci ildə Şuşa Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuş və 1973-cü ildə oranı bitirərək bədən tərbiyəsi və idman

müəllimi ixtisasını almışdır. Həmin ildən öz doğma kəndlərindəki məktəbdə ixtisası üzrə əmək fəaliyyətinə başlamışdır. İşlədiyi müddət ərzində müəllim və şagird kollektivinin böyük hörmətini qazanmışdır. Əmək fəaliyyətinə başladığı ilk günlərdən məktəbin futbol və voleybol meydançalarında yenidənqurma işləri aparmış, uşaq və gənclərin idmana marağını artırmışdır. Ələsgər müəllim kənd camaatı arasında da dərin nüfuz sahibi olmuş, yaxşı müəllim olmaqla yanaşı, kiçiklərə qayğı, böyüklərə hörmət göstərən nəcib bir insan kimi tanınmışdır.

1979-cu ildə Xocalıya gəlmiş, 1 saylı məktəbdə ixtisası üzrə müəllimlik fəaliyyətini davam etdirmişdir. 1990-cı ildən şəhid olana qədər Xocalı RTŞ-də məktəblərin təhcizəti şöbəsinin müdiri işləmişdir.

Ələsgər Novruzov məsuliyyətli bir işçi olmaqla bərabər, Qarabağ döyüşlərində özünü qorxmaz döyüşçü, mahir atıcı, güclü idmançı, qayğıkeş komandir və dostluqda əvəzedilməz bir insan kimi tanıtmışdır.

Qarabağ müharibəsinin başladığı ilk günlərdən tam gizli şəkildə yaradılmış Xocalının müdafiə komitəsinin ilk 5 nəfər üzvündən biri olmuşdur. O, 1988-ci ilin fevralından müdafiə üçün gizli silahlı dəstələrin yaradılmasında və onların silahlandırılmasında böyük rol oynamışdır.

1988-ci il sentyabrın 18-də Xankəndidən minlərlə erməni qulduru Xocalıya hücum edərkən onlara qarşı silahlı müqavimət göstərən 30-40 nəfər igid Xocalı oğlanlarından biri də Ə.Novruzov oldu. Sərrast atıcılıq məharətini burada ilk dəfə nümayiş etdirdi, onlarla erməni məhv etdi və erməni quldurlarının geri oturdulmasında yaxından iştirak etdi.

Həmin günlərdə Xankəndidə azərbaycanlılar döyülüb təhqir edilir, qovulur, ələ salınırdılar. Bu vaxt Ə.Novruzov öz şəxsi maşını ilə həyatını təhlükəyə ataraq bir neçə dəfə Xankəndinə girib qızları, qadınları xilas etmişdir. Getdikcə vəziyyət gərginləşdiyindən yaradılmış gizli silahlı dəstələrdən birinə Ə.Novruzov rəhbərlik edir, qeyri-rəsmi komandir kimi tanınırdı.

Xocalının ilk özünümüdafiə dəstələrinin, sonralar isə batalyonun döyüşçülərinə atıcılıq məharətini, silahlardan istifadə etmək bacarığını öyrədirdi. Xocalı müdafiə komitəsinin üzvləri ilə birlikdə ermənilərin atəş nöqtələrinin dağıdılması, erməni quldur dəstələrinin məhv edilməsi üçün əməliyyat planlarının hazırlanması və həyata keçirilməsində daima fəal iştirakçı olmuşdur.

1989-cu ilin payızında Daşbulaq kəndində erməni quldurları azərbaycanlılara hücum edərkən Ə.Novruzov döyüş yoldaşı M.Şükürovla birlikdə ermənilərə arxadan hücum etmiş, özlərini atəşə hədəf edərək dö-

yüşə girmişlər. Ermənilər qəfil hücumdan özlərini itirmiş, onlarla itki vermişlər. Ə.Novruzov döyüş yoldaşı ilə sağ-salamat aradan çıxmış, Daşbulaq kəndindən olan 300 nəfərə qədər əhalini sağ-salamat qurtarmışlar.

1990-cı ildə İrəvandan Xankəndinə uçan təyyarələrin qarşısını almaq üçün Ə.Novruzov döyüş yoldaşlarından R.Həsənovla birlikdə uçuş zolağını partladıb xeyli müddət təyyarələrin enməsinin qarşısını almışdır.

1991-ci ildə keçirilən əməliyyatların əsas iştirakçılarından biri olmuş Ə.Novruzov dəmir yolunun dağıdılıb Xankəndinə gedən yolun bağlanması, Xankəndi-Norağuş yolunda 2 maşın, 20-yə qədər erməninin məhv edilməsində yaxından iştirak etmiş, misilsiz qəhrəmanlıq göstərmişdir.

25 fevral 1992-ci il tarixində Ə.Novruzov rəhbərlik etdiyi dəstəyə dedi ki, döyüş ağır olacaq, ona görə də patrona qənaət etmək, havayı güllə atıb mövqeyimizi bildirməmək lazımdır. Təxminən gecə saat 11-ə qalmış başlanan döyüşdə Ə.Novruzovun dəstəsi misilsiz qəhrəmanlıqlar göstərdi. Ə.Novruzov sərrast atıcı olduğundan 20-yə qədər erməni quldurunu məhv etdi. Səhər saat 5-ə qədər öz mövqelərindən çəkilməyən döyüşçülər artıq ermənilərin cinahından çəkilməyə məcbur oldular. Xocalıda olan yeganə beşmərtəbə binaya tərəf döyüşə-döyüşə çəkilərkən Ə.Novruzov ağır güllə yarası almışdır. O son gülləsinə qədər döyüşmüş, sonra huşsuz qalmışdır. Ermənilər onu huşsuz halda işgəncələr verərək qətlə yetirmişlər (Bu haqda Respublika Prokurorluğunun istintaq qrupunda izahat və məlumatlar vardır).

Ailəli idi, üç övladı yadigar qalıb.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 1997-ci il tarixli, 533 sayılı fərmanı ilə Novruzov Ələsgər Xanlar oğluna ölümündən sonra Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verilmişdir.

Ölümündən sonra Məhəmməd Əsədov adına mükafata layiq görüldü. Ələsgər Novruzovun meyiti 4 nəfər erməni əsiri ilə dəyişdirilib alınmışdır. Laçın rayonunda, doğma kəndi Kürdhacıda dəfn edilib.

Hal-hazırda Laçın rayonu Kürdhacı kənd orta məktəbi Ələsgər Novruzovun adını daşıyır.

Niftalı MANAFOV

Mütəllim HƏSƏNOV

**BİR KÖÇKÜN YAŞAYIR
YATAQXANADA**

*Hanı ilk səhmanı, ilk yaraşığı?
Kəsilibdi suyu, sönlüb işığı.
Uşqlıq eləyə bilmir uşağı,
Qaçqınlar yaşayır yataqxanada.*

A.MƏMMƏDLİ

Gör neçə illərdir gülməyir üzü,
Köklənib qəm üstə söhbəti, sözü.
Göz yaşı tökməkdən bulanıb gözü,
Bir köçkün yaşayır yataqxanada.

Bir saçın ağ hörür, birini qara,
Qısılr qeyrətə, namusa, ara,
Yurdsuzluq içində sağalmaz yara,
Bir köçkün yaşayır yataqxanada.

Çox kasıbdır deyə gəlmir qonağı,
Üzübdü qəlbini övlad qınağı.
Yada salanı yox, itib sorağı,
Bir köçkün yaşayır yataqxanada.

Bir küncə sığınıb oğul, qız, arvad,
Otaq otaq deyil, bərbaddır bərbad.
Gəlinlə nəvələr qoparır fəryad,
Bir köçkün yaşayır yataqxanada.

Bilməyir hansının dərдинə qalsın,
Başına haranın daşını salsın.
Əcəl də gəlmir ki, canı qurtarsın,
Bir köçkün yaşayır yataqxanada.

Əlin tamam üzüb küllü bəşərdən,
Sözünün qüvvəsi düşüb kəsərdən.
Tanrının saldığı gözdən, nəzərdən,
Bir köçkün yaşayır yataqxanada.

Dinlik tapa bilmir, qaçıb yuxusu,
Fikrində, zikrində həsrət qorxusu.
Burnunda hələ də Vətən qoxusu,
Bir köçkün yaşayır yataqxanada.

01.05.2012

KİTAB RƏFİ

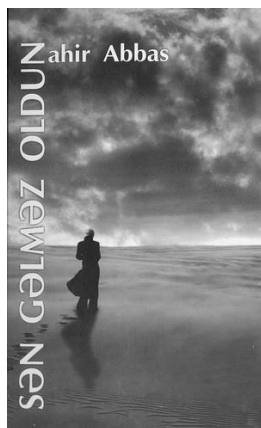
“SƏN GƏLMƏZ OLDUN”

Tanınmış şair Zahir Abbasın “Sən gəlməz oldun” adlı şeirlər kitabı işıq üzü görüb. Şairin yaradıcılığında sayca 7-ci olan kitab “MBM” MMC mətbəəsində iki min tirajla çap olunub. Kitaba ön sözü filologiya elmləri doktoru, professor Mahmud Allahmanlı yazıb. Kitabda şairin son illərdə yazdığı təbiət, sevgi və vətənpərvərlik mövzularında şeirləri toplanmışdır.

Zahir Abbas

Müntəzəm olaraq dövri mətbuatda çıxış edən Zahir Abbas 1978-ci il yanvar ayının 1-də Laçın rayonunun Gələbird kəndində müəllim ailəsində anadan olub. 1995-ci ildə orta məktəbi əla qiymətlərlə bitirib. 1996-2000-ci illərdə Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin iqtisad fakültəsində təhsil alıb. 2002-ci ildə isə həmin universitetin ümumi iqtisadiyyat ixtisası üzrə magistr pilləsini fərqlənmə diplomu ilə başa vurub. 2002-ci ildən müxtəlif maliyyə qurumlarında çalışıb. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür.

Bir-neçə mahnının, o cümlədən "Sarışınım" (Nazpəri Dostəliyeva), "Bu gecə yurduma qayıdacağam" (Məhəbbət Kazımov), "Əllərin əlimə dəymir nə vaxtdır" (Baloğlan Əşrəfov), "Yuxuma gəl" (Zülfüyyə Xanbabayeva), "Quzu kəsərəm" (Rəhim Rəhimli), "Tələsmə hələ" (Zeynəb Xanlarova), "Unuda bilmədim" (Qədir Qızılsəs), "Ömrümüzün bu çağında" (Brilyant Dadaşova), "Əzizim" (İlhamə Quliyeva), "Getmisən" (Nadir Qafarzadə), "Bacara bilmirəm" (İ.Fərhadoglu), "Hansını sevim görən" (E.Hüseynov) və s. mahnı mətnlərinin müəllifidir.

POEZİYA

Təvəkgül CƏMİLLİ

DARIXMA

Mamam oğlu Hüseynə

Mamam oğlu, qaranlıqlar dəf oldu,
Həyat yenə nur olacaq, darıxma.
Xəstəliyin loğmanların əliylə
Peşmanlayıb xar olacaq, darıxma.

İstəmirəm bir də görüm qəm, fəraq,
Xətalardan dolan kənar, göz ıraq.
Sönən deyil haqdan yanan bir çıraq,
Hər şey yenə var olacaq, darıxma.

Təvəkgülün üzü yenə güləcək,
Qəm odunu sinəsindən siləcək.
Çəkdiyimiz bu ağrılar keçəcək,
Tanrım sənə yar olacaq, darıxma.

QARDAŞ OLURAM

Əski fikirlərlə yollaşmıram mən,
Hər təzə fikirlə çağdaş oluram.
Bəzən qanadlanıb uçub gedirəm,
Bəzən süst oluram, yavaş oluram.

Atatürk sevənlər yüngül oynamır,
Düşməni yanamır, dostu qınamır.
Hər insan oğluna qanım qaynamır,
Qanım qaynayanla soydaş oluram.

Təvəkgül, sən varsan itməz gümanım,
Ankara dəryamdı, Bakı ümmanım.
Canımda Türkiyəm, Azərbaycanım,
Türküstan deyəndə qardaş oluram.

TOFIQ

İnsanlıq biçilib onun boyuna,
Bəşər övladının zəridi Tofiq.
Açıq ürəyiylə, gülər üzüylə
Küsən könülləri bürüdü Tofiq.

Yaxşılıq pay gəlib ona mələkdən,
Vəcdanı zərifdi güldən-çiçəkdən.
Yetişən xatadan, əsən küləkdən
Birinci dostları qorudu Tofiq.

Nurludu bir evin çırağı kimi,
Qohumun-qardaşın dayağı kimi.
Göyçənin saf suyu, bulağı kimi
Təmizdi, lətifdi, durudu Tofiq.

Mərdlik meyarıdı əvvəlin-sonun,
Dillərdə dastandı söhbəti onun.
Təvəkgül adında bir eloğlunun
Sadiq dostlarından biridi Tofiq.

**MƏMMƏDHƏSƏNLƏR VƏ
MƏMMƏDHƏSƏNİN NƏTİCƏLƏRİ
MİRALI, NURALI, ALI**

İndiki tarixdən təqribən 330-350 il öncə Gəncədən Laçın rayonunun Şəlvə dərəsinə köç etmiş, İmanlar kəndinin bünövrəsini qoymuş İman kişinin (bu barədə “Laçın yurdu”nun 2-ci sayında ətraflı yazılmışdır, bax səh.31) oğlanları həmin dövrdə, əsasən, ovçuluqla məşğul olarmışlar. O vaxtlar Şəlvə dərəsinin meşələrində, dağlarında ov heyvanları – əlik, çöl donuzu, ayı, dağ keçisi, dovşan və s. daha çoxmuş. Deyilənə görə, İman kişi özü də mahir ovçu olmuşdur və bu yeri də yaşayış üçün təsadüfi seçməyibmiş.

Heç yadımdan çıxmır, kiçik yaşlarımda rəhmətlik Məhi dayı (Hacıxanlıdan Məşədi Şaməmmədin nəvəsi, Qumru nənəmin qardaşı Gülməmmədin oğlu və Sərmayə mamamın həyat yoldaşı idi) həmişə mənə görünəndə zarafat edib, gülə-gülə deyirdi: “Ə, İman oğlu, təkə qıy aşağı getdi”. Bu ifadənin açmasını mən sonralar öyrəndim. Hacıxanlıda rəhmətlik Məşədi Əhməd böyük bir məktəb (əslində məscid, sovet hökuməti gələndə məktəb kimi istifadə edilmişdi) tikdirmişdi. Bu təhsil ocağının həyatı dərstdən sonra həm də kənd camaatının bir duralğa yeri olmuşdu. Qış aylarında kəndin bekar kişiləri kürəklərini məktəbin ağ divarına söykəyərək, özlərini günə verər və maraqla üzbəüz Alçalı Təpədə, Çalbayırda ov edən İman uşağına tamaşa edərmişlər. O vaxtlar onlardan kimsə İman uşağına kömək etmək məqsədilə haraylayıb deyibmiş.

İman kişinin övladları yaşlaşdıqca ovçuluqdan usanaraq təsərrüfata – mal-qoyun saxlamağa üstünlük verməyə başlayırlar. İman kişinin oğlanlarından biri də Məmmədhəsən olmuşdur. Nəslin adı onun adı ilə bağlıdır. Bu nəsil zaman-zaman xeyirxahlığı ilə tanınmışdır. Hətta, bir iş arxasınca gedən adam Məmmədhəsənlərdən kiminləsə qarşılaşırsa sevinər, arxasınca getdiyi işin düzələcəyinə – xeyir tapacağına inanarmış. Kənddə bu nəsilə bəzən Tirəkilər də deyənlər olurdu.

Bizim kəndin ərazisində – bostanlarda və ətraflarda 1-1,5 m diametri, 15-20 m hündürlüyü olan çoxsaylı böyük armud ağacları var idi. Bu armudlar müharibə – aclıq vaxtlarında camaata çox kömək olmuşdu. Camaat yay, payız uzununu bu armudların meyvəsindən yeyər və qax kəsib qurudar, qış ayları üçün azuqə toplayarmışlar. Bu armudlardan yaxşılarına adlar da qoymuşdular: Qənd Armud, Şəkəralının Armudu, Uzun Ar-

mud, Mərdan Armud, Səyyarənin Armudu, Qeyvəlinin Armudu, İrzanın Armudu, Miralının Armudu, Tirəki və s. Tirəki rəhmətlik Zülü müəllimin bostanında, şərqə doğru baxan bizim evin sağ böyründə idi. O, bütün armudlar içərisində ən tez yetişəni, ən dadlısı və ən yaxşısı idi.

Məmmədhəsənin övladları Novruzalı, Məşədi Alı, Mərdanalı, Söyzalı və Kərbəlayı Rəsul olmuşdur.

Məmmədhəsənin oğlanları, əsasən, təsərrüfatla məşğul olar, hərdən də sələfləri kimi ovçuluq edərmislər.

Novruzalının övladları: Ələkbər, Əsgər və Kəklik.

Məşədi Alının və Mərdanalının övladları olmayıb.

Söyzalının övladları: Misir, Fatimə, Qəmzə, Zibə.

Nəslin soyadı da, əsasən, Məmmədhəsənin böyük oğlu Kərbəlayı Rəsulun adıyla bağlıdır. Dövrünün sayılıb-seçilən ağsaqqallarından olub. Əli o qədər xeyirli imiş ki, hamı ondan damazlıq mal-qara istəyərmiş. O, ziyarətə gedərkən İrana qədər Hacıxanlıdan yüzbaşı Şaməmmədlə yoldaş olmuşdur. İranda isə Şaməmməd Məşədi, o isə Kərbəlanı ziyarət edib Vətənə dönmüşlər. Onların bu yoldaşlığı möhkəm dostluğa çevrilir. Bu dostluğun nəticəsi olaraq Kərbəlayı Rəsul Məşədi Şaməmmədin qızı Qumrunu böyük nəvəsi MiralHYa almışdır.

Kərbəlayı Rəsulun da üç oğlu – Əmralı, Gülmalı, Pıralı və iki qızı – Afıtab və Zinyət olub.

Əmralının iki oğlu, bir qızı olur – İslam, Xanəli və Bikə.

Gülmalının üç oğlu, üç qızı olur – Nəsir, Rəsul (həmişə dövlət qul-luğunda çalışmış, həmçinin, el ağsaqqalı olmuşdur), Teyyub, Tamaşa, Rasta, Xasa.

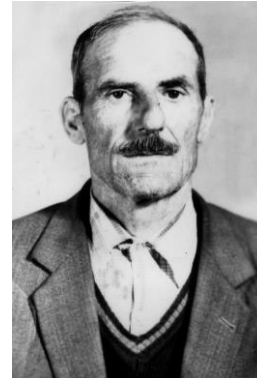
Afıtabın üç oğlu, iki qızı olur – Şahverdi (bə-rəsində bu jurnalın 1-ci sayında bəhs olunub), Qaraş, Saybalı, Pəricahan, Xanım.

Zinyətin övladının olub-olmaması barədə mə-lumat toplaya bilmədim.

Pıralının da 3 oğlu: Miralı, Nuralı, Alı və 3 qızı – Firəngiz, Xasa, Qələm olur.

Onun təsərrüfatçı olması – yaxşı ot biçməsi barədə danışılır. Təxminən 47-48 yaşlarında rəhmə-tə getmiş, ancaq həyat yoldaşı Asya çox yaşamışdır.

Miralı. Pıralı kişinin böyük oğludur. Zəhmətkeş və bilikli adam olub. Danışır ki, o vaxtlar - XX əsrin I yarısında Şəlvə sovetliyinin demək olar ki büdcəsini təşkil edən, vergi şəklində natural formada toplanılmış çoxsaylı məhsulların yerləşdiyi anbarda (qədim Albənlərdən

qalma böyük bir abidə idi) daxili təftişi, audit xidmətini (ötən əsrin 20-40-cı illəri) o aparırmış. Onun Budaqdərəsi kəndindən olan dostu və həmkarı, dövrünün hörmətli şəxslərindən biri kimi tanınan Ağakərim, Hacıxanlıdan İslam kişi danışdırlarmış ki, Miralı Beyləqan rayonuna köçəndə anbara dövlət tərəfindən yoxlama gəlir, ancaq Miralı olmadığından anbarda aparılan müxtəlif təsərrüfat-mədaxil-məxaric əməliyyatlarına aydınlıq gətirə bilmirlər. Sonda Miralını Qarabağdan gətirdirlər.

Onun mühasibat uçotunun hesablar planını – hesabların qarşılıqlı surətdə əlaqələndirilməsini bilməsi və Quran oxumağı bacarması o dövrdə camaat tərəfindən alimlik dərəcəsi kimi qiymətləndirilmişdi. O, 1944-1946-cı illərdə Beyləqan rayonunda milisdə işləyərkən qızdırmadan (çox güman ki, maləriyadan) 54-55 yaşlarında rəhmətə getmişdir. Ancaq bacıları danışdılar ki, onun ölümünün əsas səbəbi oğlu Rəşidin (Qələm mama deyirdi ki, Rəşidi göz apardı. Danışılana görə, o, çılpaq atın üstündə ayaq üstə dayanıb atı dördnala çaparmış) gənc yaşında qəfil ölümü və qardaşı Nuralının Sovet hökuməti tərəfindən sürgün edilməsi oldu. O, xəstəxanada yatarkən vəsiyyəət edərək, əsasən, qızı Sərmayəni qardaşı Alıya tapşırırmış, oğlanlarının isə öz başlarını saxlaya biləcəklərini demişdi. O vaxt oğlu Piralının 13-14, Kamunanın isə 6-7 yaşı var imiş. Miralı özünə Quran oxumuş və demişdir ki, əlavə mollaya ehtiyac yoxdur. Sonda kəlməyi-şəhadətini oxuyaraq gözlərini əbədi yummuşdu.

Həyat yoldaşı Qumru Məşədi Şaməmməd qızı, övladları: Piralı, Səmayə, Sərmayə, Rəşid və Kamuna. Sərmayə uşaq, Rəşid isə gənc yaşlarında vəfat etmişlər.

Piralı 1932-ci ildə İmanlar kəndində anadan olmuşdur. Təxminən 13-14 yaşlarında atası vəfat etmiş, böyük övlad kimi aclıq illərində ailənin yükünü üzərinə götürmüşdür. Əsasən, atasından qalma mal-qara, at saxlamaqla məşğul olmuş, Alı əmisinin köməkliyi ilə qıtlıq illərində ailəsini dolandıra bilmişdir. O, həmişə Alı əmisinin əhatəsində olmuş, məsləhətlərinə, göstərişlərinə əməl etmiş, xüsusilə, ət idarəsində işləyərkən onun yaxın köməkçisi olmuşdur.

1970-ci ildə istəkli əmisinin ölüm xəbəri qəfil ona deyilərkən sarsılmış, xəstəlik tapmışdır (ürəyində qüsurlar əmələ gəlmişdi). 1975-1976-cı illərə qədər aran-dağ təsərrüfatını saxlamış, lakin 1977-ci ildən artıq heç bir fiziki iş əl ata bilməmişdir.

Çox deyib-gülən, zarafatçı adam idi. Lakin xəstəliyindən əsəbiləşirdi. Demək olar ki, nevroz xəstəliyi də qazanmışdı. Hər il bir dəfə sanatoriyaya – Mərdəkana gedər, müalicə alardı. Lakin 1980-ci ilin fevralında rəhmətə getdi.

Ömur-gün yoldaşı Həyat Daşdəmir qızı, övladları: Səmayə, Rəna, Dilafət, Rəşid, Nazibə.

Sərmayəni qardaşının vəsiyyətinə əməl edərək, uşaqlıqdan Alı əmisi öz övladı kimi saxlamışdır. O, Hacıxanlı Gülməmməd dayısının oğlu Məhi kişi ilə ailə qurub, köçkünlük günlərinə qədər xoşbəxt yaşamışdır.

Övladları: Vahid, Gülnaz, Zakir, Almaz, Kəmalə, Nəzakət, Nazilə, Mehman.

Kamuna ixtisasca ticarətçi idi. 1975-1978-ci illərdə Şəlvə kənd məktəbinin nəzdində olan internatın, 1979-1985-ci illərdə çörəkbişirmə müəssisəsinin müdiri, köçkünlük dövrünə qədər isə Şəlvə kənd xəstəxanasında təsərrüfat müdiri vəzifələrində işləmişdir. O, çörəkbişirmədə işləyərkən tez-tez “yeyib dağıtdığı” barədə hökumətə imzasız məktublar yazırdı. Rayondan müfəttişlər bu məktubların arxasınca gələr, təftiş aparar, sonda Xasanın (həyat yoldaşının) saxladığı hinduşkaların kəbından yeyib, rus arağından vurub, elə o dildə də imzasız məktub yazanların ünvanına vulqar sözlər deyərdilər. Ancaq “ilan vuran ala çatıdan qorxar” deyiblər, əmim hərdən Nuralı əmisini yada salar, “bu hökumətə bel bağlamaq olmaz” – deyərdi.

Həyat yoldaşı Xasa Xanlar qızı. Övladları: Azər, Afaq, Miralı, Amil, Elsevər.

Nuralı. Dövrünün ziyalı, tanınmış şəxslərindən olmuşdur. Təqribən 1930-1940-cı illərdə “Jdanov” adına kolxozun sədri vəzifəsində işləmiş və camaat arasında böyük hörmət qazanmışdır. Rusiyadan cinsşives damazlıq mal-qara gətirtmiş, ət və süd istehsalında yüksək nəticələr əldə etməyə çalışmışdır. Lakin elə həmin malların ucbatından da Sibirə sürgün edilmişdir.

Rusiyadan gətirilmiş mal-qaranın törəməsindən bir damazlıq buğa adam vurmuş. Buğa böyüdükcə daha böyük təhlükə mənbəyinə çevrilir və bir neçə adama xəsarət yetirir. Bununla əlaqədar Şəlvə camaatı yığılıb Nuralıdan bir tədbir görməsini xahiş edirlər. Nuralı kişi də bu müraciətləri nəzərə alaraq Gülmalı əmisindən böyük bir kələ alıb vurağan buğayla əvəzləşdirir və vurağan buğanı kəsdirib Şəlvə camaatına pulsuz payladır. Elə bu səxavəti ilə də “gözə gəlir”. Bir neçə gündən sonra hökumət tərəfindən göndərilmiş komissiya üzvləri kolxoza gəlirlər və Nuralıya kolxozun buğasının kəsilməsi ilə əlaqədar gəldiklərini bildirirlər.

Nuralı buğanı adam vurması ilə əlaqədar kəsdirdiyini, yerinə ondan da yaxşısını, böyüyünü bağladığını deyir və onlara göstərir. Lakin onlar bu məsələni dövlətə xəyanət kimi qiymətləndirir, Nuralının qolunu qandalayaraq aparırlar.

Bu hadisəni o vaxt Jdanovda (indiki Beyləqan rayonu) işləyən böyük qardaşı Miralı eşidir və tezliklə Şəlvəyə gəlib çıxır. Nuralının Şuşa qalasına aparıldığını öyrənir və tədarük düzəldərək Nuralının yanına gedir. O, Şuşaya çatanda məlum olur ki, elə həmin gün tezdən Nuralını artıq Sibirə sürgünə (sonralar ölümü barədə qara kağız gəlibmiş) göndəriblər.

Nuralının 10-12 yaşında Qaraca (barəsində bu jurnalın ikinci sayında bəhs olunub) adında bir oğlu və ondan kiçik üç qızı qalır. Miralı onları köçürüb Beyləqana aparır. Lakin çox keçmir ki, Miralı rəhmətə gedir, öz ailəsi və Nuralının ailəsi kiçik qardaşı Alının himayəsində qalır.

Nuralının həyat yoldaşı Kəklik aclıq illərində minbir zəhmətlə, Alı kişinin köməkliyi ilə oğlunu oxutmuşdur. Qaraca əmi ali təhsil alaraq atasının yerini tutmuşdur. O, uzun illər Şəlvə dərəsində kolxoz və sovet sədri vəzifələrində çalışmış və camaat arasında böyük hörmət sahibi olmuşdur.

Həyat yoldaşı Zərifə Əziz qızı, övladları: Kəklik, Qiymət, Gülşən, İlahə, Əli (Əliqismət), Hikmət.

Rəsulov Alı Pıralı oğlu 1917-ci ildə Laçın rayonunun İmanlar kəndində anadan olmuşdur. Ordu sıralarından tərxis olunduqdan sonra Bakıda milis məktəbini bitirib, leytenant rütbəsi almışdır. 1945-ci ilə qədər Jdanov (indiki Beyləqan) rayonunda milisdə (naçalnik deyərmişlər) işləmişdir. Lakin dağda yaşamış ailə üzvləri heç cür aranın istisinə dözə bilmirlər. Əvvəlcə Miralının oğlu Rəşidin, qızı Səmayənin, Miralının özünün ölümü, sonra Nuralının 2 azyaşlı qızının ölümü onu bərk kədərləndirmişdir. Bununla əlaqədar o, bir sıra yuxarı dövlət orqanlarına müraciət etmiş və işini çətinliklə olsa da Laçın rayonuna dəyişmiş, ailəni öz yurdlarına – Şəlvə dərəsinin İmanlar kəndinə köçürmüşdür.

Bir neçə il rayonda işlədikdən sonra sovetliklərin işini nizama salmaq məqsədi ilə ardıcıl olaraq Qarakeçdi, Malıbəy, Qorçu və Şəlvə sovetliklərinə sədr vəzifəsinə göndərilmişdir. 1955-ci ildən 1970-ci ilə kimi isə rayon ət idarəsində tədarükçü vəzifəsində işləmişdir. Ət idarəsində işləyərkən camaatdan qəbul etdiyi mal-qaranı etibar etdiyi adamların nəzarəti və köməkliyi ilə Şəlvənin səfalı yaylaqlarında payıza qədər yaxşı

kökəltdirər, payız isə Bakıda dövlətə çəkiylə təhvil verərmiş. Bərəkətli yaylaqların hesabına həm camaata etdiyi güzəştləri kompensasiya edər, həmçinin dövlətə gözləniləndən daha çox ət təhvil verərmiş. Bu işdə ona əmisi oğlu Teyyub, qardaşı oğlu Pıralı, bacısı oğlu Xansuvar, yeznələrdən Məhi, Bəhman, Əmrah və Qara Rəşid kömək edərmişlər.

Alı kişi qağamın (atam Pıralının) əmisi idi. Qağam ona “Alı qağa” mən isə “Alı baba” deyərdim. O, mənim yaddaşımda üzügülər, nurlu bir kişi kimi qalıb.

Alı kişi rayonda çox hörmətli, səxavətli adam kimi tanınmışdır. Həmişə kasıblara, tələbələrə, çətinliyi olanlara köməkdarlıq edərmiş. Şair Səyyah Məhəmmədə də bir buzovlu inək bağışlayıbmiş.

Mən Şəlvə dərəsində çox adamlardan onun ünvanına belə dualar eşitmişəm: “Allah ona rəhmət eləsin, çətin dövr idi. Bir arıq dana apar-mışdım ətliyə, Alı kişi cətin dolanmağımı nəzərə alıb, 180 kq ətin çekini yazıb verdi mənə”.

Alı kişinin bacısı oğlu Rəsulov Əmir rayonda rəhbər vəzifələrdə işləmiş və çox hörmət qazanmış ziyalı idi. O, danışdı ki, institutu qurtaranda iş üçün rayon partiya komitəsinin birinci katibinin qəbuluna getdim. O, məni qəbul etdi, ancaq dedi ki, sən niyə iş istəyirsən? Sənin dəyin yol gedən bütün sənişinlərin həm yemək, həm də yol pulunu verir, get səni də saxlasın. Əmir isə baş saxlamaq üçün deyil, dövlətə, xalqa xidmət etmək üçün təhsil aldığını deyir. Bu söz katibin xoşuna gəlmiş, onun yaxşı kadr olduğuna əmin olduqdan sonra rayon icraiyyə komitəsinə işə götürmüşdü.

Alı kişi hara getsə, adətən, taksi ilə gedərmiş. Bir gün elə olur ki, Əmir və oğlu Eldarla avtobusla Ağdama getməli olur. Günorta sürücü avtobusu Zarıslı yeməxanasının yanında saxlayır, sənişinlər yeməxanada çörək yeyirlər. Alı kişi avtobusda nə qədər sənişin var imiş hamısının yemək pulunu özü verir. Avtobus Ağdama çatanda yenə hamının yol pulunu ödəyir (Görünür, bu əhvalat birinci katibin qulağına çatıbmiş).

Alı kişiylə el arasında “Qızıl Alı” deyərdilər. Bu ləqəbi ona var-dövlətinə görə deyil, xasiyyətinə, səxavətinə və mərdliyinə görə vermişdilər.

Alı kişinin həyat yoldaşı Pakizə 2007-ci ildə rəhmətə getdi. Çox müasir və xanım-xatın qadın idi. Həyatından da çox razı idi. O, hərdən bizə böyük qayını Miralından xoş xatirələr danışardı.

Miralı kişi Alının diplom alması və təyinatı ilə əlaqədar Bakıya gəlmiş. O, Bakıda əslən Laçının Soyuqbulaq kəndindən olan dostu Sadıqgilə gedir və onun bacısı Pakizəni görür. Qız o qədər xoşuna gəlir ki, onu istəkli qardaşı Alıya alacağına qərar verir. Pakizə bibi danışdı ki, o, nur-

lu kişi bizimlə xudahafisləşib gedəndə mənim əlimi gülə-gülə, səmimiyyətlə sıxdı. Elə həmin günün səhəri bir də gördüm yaraşıqlı bir oğlanla bizə gəldi. Sözü qısa, Alıyla Pakizə hər ikisi bir-birini çox bəyənilər və o dövrün adət-ənənəsi ilə Miralı Pakizəni alır qardaşı Alıya.

Pakizə Miralının yolunu bir qaynata qədər həmişə saxlayırmış. Qısa müddətdə ona hörməti o qədər artmışdı ki, söz düşəndə deyirdi: “Mən Miralı kimi yaxşı adam hələ görməmişəm”. Miralı rəhmətə gedəndən sonra onun övladlarına aclıq illərində öz balaları kimi baxmışdı.

Alı kişiye Allah-təala 6 oğul əta edib: Eldar, Məmməd (Mamed), Müşfiq (Mişa), Kərəm, Alim və Mütəlib.

Eldar ali təhsilli rus dili və ədəbiyyatı müəllimidir. Uzun illər Hacıxanlı və İmanlar kənd məktəblərində müəllim işləmişdir. Köçkünlük dövründə Sumqayıtın H.Z.Tağıyev qəsəbəsində məskunlaşmış və orada fəaliyyət göstərən İmanlar kənd orta məktəbinin direktoru (2003-2011) işləmişdir. 2011-ci ildə isə “Fəxri fərman”la təltif edilərək yaşla əlaqədar təqaüdə çıxarılmışdır.

Həyat yoldaşı Elmira Şahverdi qızı, övladları: Fərqanə, Pakizə, Gülnarə, Şərafət, Səxavət, Sənan, Lamiyə.

Məmmədin (Mamed) həyat yoldaşı Natella, övladları: Asəm, Səbinə, Nurlanə, Elnarə və Vüsal.

Müşfiqin həyat yoldaşı Mahirə Bayram qızı, övladları: Ramil, Günay, Ruslan.

Kərəmin həyat yoldaşı Yelena, övladları: Emin, Cəmalə.

Alimin həyat yoldaşı Səadət Teyyub qızı, övladları: Gülmirə, Orxan, Şəbnəm.

Mütəlibin həyat yoldaşı Rahimə Əmir qızı, övladları: Rövşən, Xəyyam.

...1970-ci il martın əvvəli idi. Qəfil qara xəbər zəhərli bomba kimi partladı. Alı kişi ölmüşdü. Bu qara xəbər hamını sarsıtmış, hamını ağlatmışdı. Bütün el Alı kişinin qapısına tökülmüş, çadırlar qurulmuşdu. Qadınların şaxseyindən körpə uşaqlar bayılıb çır-çır çıxırır, ancaq heç kimsə balasına yiyə durmurdu. Qadınların ah-naləsi dağı-daşı yandırır, kişilərin hönkürtüsü zamanı dayandırır. Sanki İsrail surunu çalmışdı.

O vaxt 7 yaşım var idi. Mən hələ belə müsibət görməmişdim. Qələm mama: “Alı, Alı! Ay Alı!! Ay qardaş!!!” - deyər çıxırır, ondan cavab almayanda bayılıb özündən gedirdi. Üzərinə su səpib onu bir təhər ayıldırırlar, ancaq o, ayılandan bir qədər sonra nə baş verdiyini anlayır, yenə qardaşını haraylayır, sonda huşunu itirirdi. Bu hal dəfələrlə təkrar olurdu...

Yas mərasimində iştirak edən Səyyah Məhəmməd o günü böyük bir şeirlə təsvir etmiş, ancaq yaddaşında bir bəndi qalmışdır:

Bu gün Şəlvə eli batıbdır yasa,
Sanki dünya Süleymanı itirib.
Xətir, hörmət ilə ad-san qazanmış
Alı kimi mərd insanı itirib.

Alı kişinin qırxı çıxanda, artıq yurdumuza bahar gəlirdi. Həyətlərdəki və kəndin kənarındakı armudlar, alçalar, almalar o qədər çiçəkləmişdi ki, yarpaqlar da açmağa sanki yer tapmamışdı. Əzgilərin, kolların dibini bənövşə, Alameşəni, Almaları, Tiryolunu – bütün meşələrin seyrək yerlərini nərgiz bəzəmişdi. Bütün çılpaq yerləri, meşə talalarını gömgöy ot örtmüş, cürbəcür çiçəklər açmışdı. Çəmənlikdə uşaqlar kəpənəkləri qovur, arılar da çiçəkdən-çiçəyə qonurdu. Elektrik məfəllərinin üstünə qatar kimi düzülmüş arıquşları da arabir şığıyıb şıkarını havada udur və qayıdıb öz yerinə qonurdu. Ağaclar çiçəyini tökər-tökməz almalar, armudlar, palıdlar, ulaslar, göyrüşlər – bütün bağlar, meşələr yaşıl paltarda görünürdü. Quşlar sevinib oxuyur, Sarıköynək o ağacdən bu ağaça səkirdi. Artıq qaranquş özünə yuva qurmuş, qəşəng Şanapipik də gəlib çıxmışdı. Bir quş da peyda olmuşdu – elə hey “bipbo-bipbo” deyirdi. Bir aylı gecədə iki başqası da gəldi. Biri evimizin sol tərəfində Qara Armudun, o biri sağ tərəfində Tirəki Armudun üstünə qonub, elə bil soraq edirdilər; Biri sanki İsa deyirdi, o biri Musa deyirdi. Musa: “tapdın?” – deyirdi, İsa: “yox” – deyirdi. Musa hey sual edirdi, İsa da cavab verirdi, hər ikisi təkrar edirdi. Artıq gecədən xeyli keçirdi, nə quşlar susurdu, nə də mənim yuxum gəlirdi. Gözlərimi qapayan kimi Qələm mama da: “Alı, Alı! Ay Alı!! ay qardaş!!!” – deyər fəryad edirdi. Nə o, qardaşını tapa bilirdi, nə də quşlar axtardığını. Hələ də xatirimdədi, 40 ildə unutmamışam, Anam da mənə nağıl deyirdi: “Biri var idi, biri yox idi, zalım bir padişah var idi. Onun da iki çobanı var idi. Birinin adı İsa, o birininki Musa idi. Onlar qardaş idi...”

Qeyd: *Bu mövzunun yazılmasında öz xatirələrimlə yanaşı, əsasən, sağlığında Şahverdi müəllimdən Rəşid müəllimin götürdüyü qeydlərdən, Alı kişinin oğlu Eldar müəllim və Miralının qızı Sərmayənin xatirələrindən istifadə edilmişdir.*

Dilafət RƏSULOVA

Kamil VƏFADAR

**SÖZ DƏ BİR CÜRƏ
SAVAŞDI**

Bu sözlərə soyuq baxma,
Can odumdan çıxartmışam.
Sehirli quş lələyidi,
Qanadımdan çıxartmışam.

Yenə xəyalım qarışdı,
Susdum, ürəyim danışdı...
Söz də bir cürə savaşı,
İnadımdan çıxartmışam.

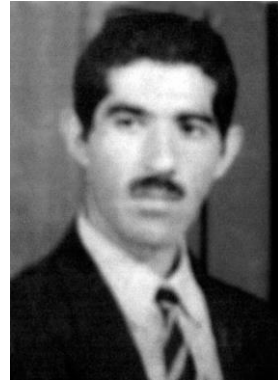
Sənsizlik bir sinə daşı,
Öyrət mənə yaşamağı.
Səni yaddan çıxartmağı
Tamam yaddan çıxartmışam.

ADAM OLMAQ XATİRİNƏ

Düzgün, ya çaş-baş qoyurlar,
Yeyin, ya yavaş qoyurlar.
Daş üstünə daş qoyurlar,
İçində baş girləməyə,
Bir dam olmaq xatirinə.

Mən ruhumu kamsız qoydum,
Dam-daşımı şamsız qoydum.
Mən başımı damsız qoydum,
Adam kimi yaşamadım,
Adam olmaq xatirinə.

Səndən gələn ağrım-acım,
Ömrüm boyu ehtiyacım.
Kırpiklərin dar ağacım,
Sənə baxdım qan elədim,
Edam olmaq xatirinə.

**TƏZƏGÜL XALAMIN
XATİRƏSİNƏ**

Əllərimdə qüdrət yoxdu,
Yolundan saxlasın səni.
Kırpiklərim qandallıdı,
Göz görmür yoxlasın səni.

Dirikən ağlanan canım,
Yüz yerdən dağlanan canım.
Qapısı bağlanan canım
Nə cürə haqlasın səni.

Orda qışdı, yaydı görən,
Bu nə acı paydı görən?
Qıyan necə qıydı görən,
Qara yer çulğasın səni.

Qəfil ağrın-acın gəldi,
Ölüm adlı tacın gəldi.
Yəqin gedən bacın gəldi,
Doyunca ağlasın səni.

KİMLƏR KEÇDİ BU DÜNYADAN

XASAY CABBAROV

Xasay Mahmud oğlu Cabbarov 19 mart 1936-cı ildə Laçın rayonunun Kərəviz kəndində doğulub. 1942-1949-cu illərdə Ağanus kənd yeddi illik məktəbini bitirmişdir. 1949-1953-cü illərdə Laçın Pedaqoji Məktəbində ibtidai məktəb müəllimi ixtisası almışdır. 1953-1955-ci illərdə Laçın şəhər 1 №li məktəbində ibtidai sinif müəllimi işləmişdir.

1955-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun tarix-filologiya fakültəsinə daxil olmuş, 1960-cı ildə həmin institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Təhsil aldığı illərdə məqalələri "Gənc müəllim" qəzetində dərc olunmuşdur. 1960-1969-cu illərdə Laçın şəhər 1 №li orta məktəbində tədris hissə müdiri və müəllim işləmişdir. 30 iyul 1965-ci ildə ictimai həyatda səmərəli fəaliyyətinə görə "Fəxri fərman"la təltif edilmişdir. 1967-1972-ci illərdə Azərbaycan EA Nəsimi adına dilçilik institutunun dissertantı olmuşdur. 25 oktyabr 1968-ci ildə ideoloji işdə fəaliyyətinə görə fəxri fərmanla təltif olunmuşdur.

29 may 1972-ci ildə "Azərbaycan dilində tabu və evfemizmlər" mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək, filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. SSRİ Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə dosent elmi vəzifəsinə layiq görülmüşdür. Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Xankəndi filialında işləməyə dəvət edilmiş, dosent elmi vəzifəsində çalışmışdır. 30 illik uğurlu elmi-pedaqoji fəaliyyətinə görə Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı ilə Azərbaycan SSR "Əməkdar Ali Məktəb işçisi" fəxri adına layiq görülmüşdür. Xankəndi Pedaqoji İnstitutunda partiya komitəsi katibi, fakültə dekanı, Azərbaycan dili kafedrasının müdiri vəzifələrində çalışmışdır.

"Müasir Azərbaycan dilinin bədii üslubunda obrazlılıq problemi" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib, Dilçilik İnstitutunun İxtisaslaşmış Müdafiə Şurasının qərarı ilə filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi, Azərbaycan Respublikası Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə professor elmi adı almışdır. 1988-ci ildən 1991-ci ilədək Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutunun Azərbaycan dili kafedrasında professor, 1991-ci ildən 1996-cı ilədək Azərbaycan Texniki Universitetində Azərbaycan dili kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışmışdır. 7 elmi əsərin, 43-dən çox elmi məqalə və tezislərin müəllifi olub. Kitablarından biri "Bədii ədəbiyyatda obrazlılıq" adlanır.

Xasay Cabbarov 2 fevral 1996-cı ildə Bakı şəhərində vəfat edib.

Maarif KÖÇKÜN

SON QOYAQ TƏLAŞLARA

Yaramız göz-göz olub,
Qəlbimiz köz-köz olub.
Dərdimiz söz-söz olub,
Yazılıbdı daşlara.

Ölkə ölkənin acı,
Qırılır qardaş-bacı.
Allah, sən çəkdir acı
Kəmfürsət əyyaşlara.

Dərdim məni silkələr,
Ümidimdi bəlkələr.
Arxa durub ölkələr
İyrənc haykanuşlara.

Susdurulur düz deyən,
Qusmur haqqımı yeyən.
Tapılmır bir söz deyən
Erməni bayquşlara.

Dili mənim dilimdi,
Darda kömək əlimdi.
Türk dünyası elimdi,
Eşq olsun qardaşlara.

Köçkün deyir sözləşək,
Könüllü könülləşək.
Türk elləri, birləşək,
Son qoyaq təlaşlara.

İLLƏRİ

Qalxıram, yoxuşla çıxıram tilə,
Dərib çiçəklərdən qatıram gülə.
Harda var bu cənnət gözəllik belə,
Gətirdim nəzərə-gözə illəri.

Ötüb ömrümüzün getdi o dəmi,
Ələndi üstümə kədəri, qəmi.
İndi çək gözünlə bir rəssam kimi,
Rəngləyib naxış vur, bəzə illəri.

Gəzərdik, qayğısız dövrən sürərdik,
Sevincli günləri yarı bölərdik.
Yığılıb bir yerə deyib-gülərdik,
Xoşbəxt keçirərdik təzə illəri.

Dolubdu könlümə fəryad, ah kimi,
Açılmaz üzümə o, sabah kimi.
Dolanıb gəzirəm bir səyyah kimi,
Tapmıram gülməli, məzə illəri.

Ötüb keçənləri soraqlayıram,
Köçkünəm, illəri varaqlayıram.
Yığıram üst-üstə, qalaqlayıram,
Tuturam atəşə, sözə illəri.

BİOQRAFİK TANITIM

GÜNEL İSMİXANOVA

İsmixanova Günel İldırım qızı 10 sentyabr 1982-ci ildə Laçın rayonunda anadan olmuşdur. 2000-ci ildə Laçın rayon 2 sayılı orta məktəbini əla qiymətlərlə bitirmiş, elə həmin il Bakı Dövlət Universitetinin beynəlxalq hüquq və beynəlxalq münasibətlər fakültəsinə qəbul olmuş, 2004-cü ildə həmin fakültəni beynəlxalq hüquq ixtisası üzrə bitirmişdir. Bundan sonra Bakı Dövlət Universitetinin magistraturasında təhsilini davam etdirmiş, əla qiymətlərlə oxuduğundan 2007-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin doktoranturasına qəbul olmuşdur. Hal-hazırda da beynəlxalq ümumi hüquq kafedrasının doktorantıdır. “Ətraf mühitin beynəlxalq hüquqi mühafizəsi və insan hüquqları” mövzusunda dissertasiya üzərində işləyir.

2004-cü ilin sentyabrından hal-hazırda qədər Azərbaycan Respublikası İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Aparatında işləyir. Qaçqınların və məcburi köçkünlərin işləri üzrə baş məsləhətçi, 1-ci dərəcəli dövlət qulluqçusudur.

2007-2010-cu illərdə Qərb Universitetində müəllim kimi çalışmışdır. 7 noyabr 2010-cu ildə keçirilən parlament seçkilərində Laçın rayon 121 sayılı seçki dairəsindən deputatlığa namizədliyini irəli sürmüşdür.

O, ABŞ, Fransa, Türkiyə, Rusiya, Gürcüstan kimi ölkələrdə insan hüquqları, qadın hüquqları, məişət zorakılığı və s. məsələlərə həsr olunmuş beynəlxalq konfranslarda iştirak etmişdir.

Bir sıra beynəlxalq və yerli təşkilatlarda qadın hüquqları, gender əsaslı zorakılıq, erkən nikahlar və s. mövzularda təlimçi-ekspertdir.

İki kitabın və 45-dək elmi məqalənin müəllifidir.

Günel xanım ailəlidir, bir qızı var. Rus, ingilis və fransız dillərini bilir. Xarici dillər, ədəbiyyat, musiqi və tennis sevdiyi hobbilərdir. Ən böyük uğuru isə qazandığı dostlarıdır.

Təqdim etdi: Ramil CƏBRAYIL

“LAÇIN YURDU”NUN REDAKSİYASINA

Mən Nağıyeva Elnurə Əlibala qızı 12 noyabr 1985-ci ildə Qarabağın əvəzedilməz bir hissəsi – Laçın rayonunun Vəlibəyli kəndində (Şəlvə dərəsi) doğulmuşam. Atam Nağıyev Əlibala Əliqulu oğlu dil-ədəbiyyat müəllimidir, mən də onun bu yolda davamçısıyam. Ali təhsilli filoloqam, ədəbiyyatı, poeziyanı çox sevir, hazırda arzuladığım, içimdəki özəl fikirləri püskürəcək roman üzərində işləyirəm. Səmimi, mənəviyyatlı, elmlə və incəsənət duyumlu, eləcə də, sadə və qeyri-adi, maraqlı dünyagörüşə malik insanlarla ünsiyyətdə olmaqdan böyük zövq alıram. Düşünürəm ki, hər bir insanın öz maraqlı, açılmayan dünyası var. Təvazökarlıqdan uzaq olsa da, pis niyyətli insan deyiləm. Dərginizlə virtual tanış olub yazılarımın çap olunmasını istədim. Qəbul etsəniz, məmnun olardım.

Hörmətlə: Elnurə Əlibalaqızı

BAYATILAR

Mən aşiq, atam gələr,
Kimsə yox, atam gələr.
Qəlbim yerindən uçar
Görsəm ki, atam gələr.

Çöllərdə biyan gördüm,
Qəlbimi duyan gördüm.
Mən hər gecə yuxumda
Laçını viran gördüm.

Ətri gələr,
Güllərin ətri gələr.
Göndərdiyi sovuqatdan
Anamın ətri gələr.

Qəfəsdə bülbul ağlar,
Qəlbimi didib dağlar,
Ata-anadan ayrı
Gözlərim hər gün ağlar.

Dəryada sicim gördüm,
Çəkdikcə ucun gördüm.
Qardaş soyuq bulaqdır,
İçdikcə gücün gördüm.

Kim salıb dara səni,
Çovğuna, qara səni?
Nənə, əyirdiyin ip
Aparar hara səni?

Hər sözü demək olmur,
Hər gülü dərmək olmur.
Qardaş elə bir paydır
Kimsəyə vermək olmur.

Qardaşım başım tacı,
Dərdlərimin ilacı.
Gözümə işıq verən
Ürəyimin möhtacı.

DÜNYA ƏDƏBİYYATI

Robin ZİGER

ZƏFƏR ÜÇÜN DOĞULANLAR

(Seçməli ixtisarlarla)

-Davamı-

MÜVƏFFƏQİYYƏT

Los Angelesdə hamısı mənim kimi teatr çevrələrində gələcəkləri uğrunda mübarizə aparan ümidli insanlar olan bir qrup komediyaçı ilə oturub-durduğum zamanları xatırlayıram. Oraya bir il ərzində dünyanın ən rəqabətli bazarında çalışaraq öyrənə biləcəyim hər şeyi öyrənməyə getmişdim. 1985-ci ilydi və oyunun adı rock'n roll (rokenrol) idi. Başarı zənginlik, şöhrət və şəhərdəki restoranlarda növbəyə durmama imtiyazı, böyük sürətli maşınlar, gözəl qadınlar və Beverli Hillsdə bir villa, arzusunda olduğunuz mükafatları almaq, Həzrəti İsanın bu şəhərdə saxlandığı deyilən Müqəddəs kasasında yemək yemək deməkdi.

Altı ay idi ki, oradaydım və klub çevrəsində özümə yavaş-yavaş bir yol açmağa başlamışdım. Hələ ki, bir kimsə mənə pul ödəmirdi, fəqət ən azından həftə sonları çalışırdım və hər an kəşfedilməmə ehtimalı vardı – hamımızın çox ümid etdiyimiz ehtimal. Axı heç kim dərhal kəşf edilmir. Haqqında danışacağım o gün mən yenə bir qrup komediyaçı ilə ən sevdİYİMİZ bir mövzuya dalmış bir şəkildə bütün gecəni açıq olan bir kafedəydik ki, haradasa düşünmədən həmin komediyaçıları adətən iki bəlli qrupa ayırdığımızı fərq etdim: bir qədər qabiliyyətləri olsa da zirvəyə qalxmaq imkanları çox az olanlar və bizdən açıq-aşkar daha bacarıqlı, yəni “şanslı” olanlar.

Şansın müvəffəqiyyətin ən önəmli təyinedici ünsürü olduğu düşüncəsindəydik: Hamımız zirvəyə qalxmaq üçün lazım olan hər şeyə sahib olduğumuzu və şansın gəlib bizi tapacağını umurduq. Lakin şansa bu gözlə baxmaqda yanılırdıq. Əslində buna nail olanlar əsla yalnızca elə ummadılar, – inandılar. Aramızdakı fərq bu idi. Başarı və başarsızlıq arasındakı fərq bu idi.

Qəti bildiyim bir həqiqət var. Başarı bir şans məsələsi deyildir. Şans gəlişi gözəl bir tale məsələsiyəkən başarı bir lahiyələndirmə məsələsidir.

Başarı bir lahiyələndirmə məsələsidersə, onda bəs layihə nədir?

Bu sualın cavabı başının anlamını qavramaqdan başlamalıdır. Sizdən həyatdan gözlədiyinizin nə olduğunu soruşsam, mənə cavabınız nə olardı?

Pul, şöhrət və bəlkə də fərdi azadlıq. Eynən bir çox şirkətin qazanc, böyümə və tanınma istəyi kimi.

Amma çoxlu pulunuzun olması sizi başarılı edərmi? Əlbəttə ki, yox. Belə olsaydı lotereyada udanlar, bank soyanlar və böyük mirasa sahib olanlar elə öz-özlüyündə başarılı insanlar sayılardı. Bəs şöhrət necə? Tarix şöhrətin fərdi azadlıq uğrunda mübarizə aparıb ona nail olmaqdan daha artıq müvəffəqiyyət və ya səadət gətirmədiyini göstərmişdir.

Cavabın başqa bir yerdə, başarının ən yaxşı şəxsi və peşə hədəflərinizə addım-addım çatılması kimi qəbul edilməsində olduğu inanıram. Zənginlik, şöhrət və sairləri yalnız bu məqsədlərə çatılması yoluyla hasil edilən əlavə bəhrələrdir.

Başarılı bir adamdan həyatdan nə gözlədiyini soruşun; cavab qeyri-müəyyən və ya ümumi olmayacaqdır. Sizə müvəffəqiyyətin onun üçün nə anlama gəldiyinin açıq bir tanıtımını verəcək, özünün çatmış olduğu və ya amaçları konkret bəllilənmiş bir hədəf göstərəcəkdir. Amma bu hədəf bankdakı bəlli bir məbləğdə pul və ya ümumi bir xoşbəxtlik halı olmayacaqdır. Gerçəkləşməsi arzulanan bir məmnunluq yaradan çox dəqiq bir hədəf olacaqdır.

Başarı bir tale məsələsi deyildir, bir plan məsələsidir. Qazananların əllərinə heç də daha çox fürsət düşmür, fürsətləri onlar özləri yaradırlar. Əngəllərə onlar pis bir şey kimi deyil, qiyafəsini dəyişmiş fürsətlər, bacarma yönümündə qərarlılıqlarını gücləndirəcək şanslar kimi baxarlar.

Gələcək üçün qurduğunuz xəyal hər nə olursa olsun, gerçəkləşdirilməsi imkan daxilindədirsə, ona çatılması da imkan daxilindədir. Fəqət hədəfini gerçəkləşdirmək, bir tezvarlanma planının gizli şifrəsini və ya çərçivəsini açıqlayacağı ümidiylə (bu kitab daxil olmaqla) hər hansı bir kitabı oxumanın sonucunda olmayacaqdır. Çünki həyatınızın başarı və xoşbəxtlik yönündə irəliləməsini istəyirsinizsə, özünüzü tam ciddi bir şəkildə həsr etməyiniz, elə özünüzə dəfə-fələk bir inanc duymanız, böyük bir şövqlə məqsəd qoymağınız və hədəfinizdən gözüünüzü bir an belə ayırmamağınız gərəkdir.

Yaxşı yaşayan, tez-tez gülən və çox sevən insan başarılı insandır.

Robert Lyuis Stivenson (1850-1894)

Tale bu çərçivədə yer almaz. Orada düşünmə tərziniz və mövqeyiniz yer alar.

Başarınız sizin məsuliyyətinizdir. Başqa heç bir kimsənin deyil.

Bəzi insanlar bəzi şeylərin olmasını təmin edər, bəziləri olanları seyr edər, bəziləri isə onları sual dolu gözlərlə izlər.

Anonim

Hamımız onları zirvəyə aparacaq özəl xassələri – xarizmaları, liderlikləri, özünə güclü inanları olan, şəxsiyyətləri ilə başqalarını özlərinə cəlb edən, hər şeyi su içirmiş kimi edirlərmiş kimi görünən insanlarla qarşılaşırıq. Bu fərdlər zəfər üçün doğrulduqları duyğusuna sahibdirlər. Onların ortaq cəhəti haraya getdikləri barədə çox açıq bir fikrə, onları oraya götürəcək bir plana və oraya varacaqlarına dair sarsılmaz bir inama sahib olmalarıdır. Bunlar hamımızın əslində malik olduğumuz, fəqət çoxumuzun necə nail olacağımızı və necə yararlanacağımızı unutduğumuz güclərdir. Hamımız zəfər üçün dünyaya gəlmişik və bunu gerçəkdən istəyiriksə bu gücləri işə salmalıyıq.

Müvəffəqiyyətin sizin məsuliyyətiniz olduğu və tale məsələsi olmadığı kimi şans da özlüyündə başarıya gedən yolunuz üzərində əsla heç bir rol oynamaz. Burada önəmli olan taleyi necə qavramağınız və bunu öz xeyrinizə çevirməyə hazır olmanızdır. Çünki yalnızca bir hədəfi gerçəkləşdirməyə odaqlandığınızda (fokuslandığınızda) şans əsəri olan olayları fürsət kimi qəbul edə bilərsiniz.

Tale, hazırlıqların fürsətlə qarşılaşdığı anda olanlardır.

Böyük Seneka (m.ö.55 – m.s.39)¹

Roma natiq və yazarı

Fürsətlər durmazlar, gəlib keçərlər.

Anonim

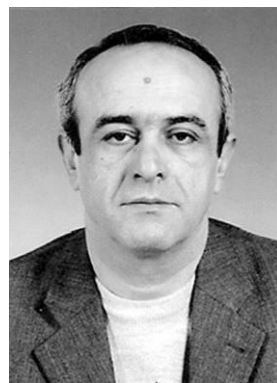
Önəmli olan şansın özü deyildir, onunla nə etdiyimizdir. Önəmli olan sizə nə olduğu deyildir, sizin onu necə qəbul etdiyinizdir.

Aradığınız müvəffəqiyyət sadəcə şansa bağlıdırsa, onda sizə gözəl şanslar diləyirəm, amma çox uzun bir müddət gözləməli olacaqsınız.

(ardı var)

Səlcuq türkcəsindən uyğunlaşdıranı:

Yusif Otaylı

¹ m.ö. – miladdan öncə
m.s. – miladdan sonra

İmdad ƏLİZADƏ**YOL AĞRISI
(III yazı)**

Üç gündür piyada yol gedirdik. Lakin adama elə gəlirdi ki, əsl əzab qarşıdadır, qarlı, şaxtalı Murovu aşmaq ağır əzab, zülm idi. Yanşaq kəndindən sonra Murov dağı başlayır. Burada vəziyyət dəhşətli idi. Soyuq, çisginli, qarlı hava, piyada gedən qoca, qadın, uşaq, bir-birini itirib soraqlayan insanlar, yaşlı valideynlərini kürəyində daşıyanlar, arası kəsilməyən atəş səsləri, aclıq, susuzluq, yuxusuzluq, ümitsizlik...

Yolda gördüyüm bir hadisə isə yaddaşımdan silinmir. Martin sonu, aprelin əvvəli təqvimlə yaz fəslə sayılır. Dağ yerinə bələd olanlar bilir ki, Kiçik Qafqazda, o cümlədən Laçın və Kəlbəcərdə qış aprelin sonunadək davam edir, bu yerlərə yaz xeyli sonra gəlir. 1992-1993-cü illərin qışı sərt keçmişdi. Yaşlı adamlar deyirdilər ki, belə sərt qış xatırlamırlar.

1993-cü ilin fevral ayında ermənilər Ağdərənin böyük bir hissəsini Azərbaycan ordusundan geri almışdılar, strateji nöqtələri yenidən işğal etmişdilər. Tərtər-Ağdərə-Kəlbəcər yolu bağlanmışdı. Kəlbəcər və Laçının bir hissəsi faktiki olaraq mühasirə vəziyyətinə düşmüşdü. Yalnız Murovdan aşan yol qalmışdı. Ermənilər də Kəlbəcərdə martin son günlərində qəfil hücum etmişdilər. İnsanlar ev əşyalarını, mal-qoyunlarını götürə bilməmişdilər. Amma atlı və piyada gedən adamların əksəriyyətinin əlində saz vardı.

Həmin insanlardan ikisi indi də gözümün qabağındadır. Yaşlı anasını əlindən tutub aparan orta yaşlı bir kişinin əlində yalnız bir qara diplomat və saz vardı. Cavan bir oğlan isə əlində göy bir bağlama və saz tutmuşdu. Xeyli insan evindən yalnız saz götürmüşdü. Qamışlı və Yanşaq kəndləri arasında yol gedirdik. Müharibənin dəhşətləri və insan faciəsi ilə üz-üzə qaldığın bir yerdə kiminsə əlində saz görmək insanda qəribə hisslər yaradırdı. Oğuldərəli qadınlardan biri əlində saz olan cavan oğlana narazılığını bildirdi:

- Yaxşı ki, onu götürmüşsən, saz bu gününə yaraşır.

- Xala, dərdimi buna demək üçün götürmüşəm. Əlimdən heç nə gəlmir.

Oğlan doluxsundu, gözləri yaşardı...

Artıq qaranlıq düşmüşdü. Güclü sulu qar yağırdı. Murova dikəldikcə qara çevrilirdi. Yanşağı yenidən tərk etmişdik ki, "KAMAZ" markalı bir maşın gəldi. Əsgərlər "KAMAZ"a yalnız qadın, qoca və uşaqların minməsinə icazə verirdilər. Maşına minmək üçün amansız mübarizə

gedirdi. Hamı canını düşmən caynağından qurtarmaq istəyirdi. Elə analar vardı ki, özü maşına qalxmışdı, körpə övladı yerdə qalmışdı, onu maşına mindirə bilmirdi, bəziləri isə övladını mindirmişdi, özü yerdə qalmışdı. Qadınların ağlaşması, yaxınlarını çağırən insanların naləsi ərşə dirənmişdi. Bir hissəmiz maşına yığıldıq. Atları o birilərinə təhvil verdik.

“KAMAZ”a minməyimiz bizi sevindirmişdi. Elə güman edirdik ki, maşın bizi Murovdan aşıracaq, ən azı Xanlara qədər aparacaq. Lakin ümidimiz əbəsmiş. “KAMAZ” bizi Murovun ətəyində, bir döngə qaldırandan sonra düşürdü. Sürücü bildirdi ki, ona insanları dağın ətəyində aparmaq tapşırılıb. Güclü qar yağır. Qarlı və palçıqlı yolda insan, maşın, heyvan əlindən tərpənmək mümkün olmurdu. Şaxta və aclıq bizi təqətdən salmışdı.

Tirkeşəvənd kəndində özümüzə gətirdiyimiz paltarları yerə tökmək məcburiyyətində qalanda anam atın yəhərinin üstünə bir yorğan atmışdı. O boyda evimizdən bizə bu bircə yorğan qalmışdı. Yanşıqda “KAMAZ”a minəndə, atı buraxmaq məcburiyyətində qalanda anam yorğanı götürdü, baxmayaraq ki, özü yeriə bilmirdi. Dedi ki, qarlı dağa qalxırıq, gecədir, vəziyyətin necə olacağını bilmək olmaz. Yorğanı kürəkdə aparmaq asan deyildi. Sulu qar yorğanı islatmış, zindan kimi ağırlaşdırmışdı. Amma soyuqdan donmamaq üçün anam onu ümid yeri kimi özü ilə aparmaqda israrlı idi. Mən və qardaşım isə uşaq olduğumuza görə ona kömək edə bilmirdik.

Dayanmaq olmazdı. Bunun üçün nə yer vardı, nə də imkan. Murovun bir neçə dolamasını qalxmışdıq, “QAZ-66” markalı bir hərbi maşın gəldi. Kuzovu silah və sursatla dolu idi. Bir qrup adamı bu maşına yığdılar. Bu işi yenə də hərbiçilər tənzimləyirdi. Əsgərlərin hamıdan bir tələbi vardı - yatmaq olmaz. Yaşlılara maşında olan uşaqların yatmasına imkan verməmək tapşırılırdı. “Yatan donacaq, yatmayın” deyə hamıya xəbərdarlıq edirdilər.

Üç gün ac-susuz, yuxusuz yol gələsən, dizini qatlamağa imkan ola, yatmayasan - mümkün deyildi. Maşında olduğumuz müddətdə anam dayanmadan məni və qardaşımı çağırırdı, yuxuya getməyimizə imkan vermirdi. Səhər dedi ki, hərəniz bir tərəfdə idiniz, səni oyadırdım, Babək yatırdı, Babəki oyadırdım, sən yatırdın.

Bir neçə dolama qalxandan sonra əsgərlər bizi maşından düşürdülər. Artıq maşın hərəkət edə bilmirdi, yolda ucsuz-bucaqsız tıxac yaranmışdı. Yolun elə hissəsi vardı ki, maşınlar üç sıra dayanmışdı, hamısı da işlək vəziyyətdə, işıqları yanılı. Bu, piyadalara kömək edirdi.

Əsgərlər söylədilər ki, dayanmaq olmaz, hərəkət etmək lazımdır. Biz yenidən getməyə başladıq. Güclü qar yağırdı. Yol boyu bir neçə yerdə maşın təkəri, maşınlardan götürülən mebellər yandırılmışdı, insanlar ocaqların başına toplanır, bir qədər isinəndən sonra yollarına davam edirdilər. Yanan təkərin qara tüstüsünə baxmayaraq ocağın ətrafında bir neçə dəqiqəlik dayanıb isinmək adama güc verirdi. Gecə saat 3-4 arası idi, qar hələ də kəsməmişdi, biz yavaş-yavaş Murovu qalxırdıq. Yerdən - maşınlardan birinin yanından bir alma tapdım. Onu dörd yerə böldüm.

Yuxarı qalxdıqca hərəkət etmək daha da çətinləşirdi. Murov dağının hər iki üzündə, təxminən dağın orta hissələrində el arasında "Yol evi" deyilən məntəqələr vardı. Bu məntəqələrdə əsasən yol işçiləri qalırdı, yeməxana kimi istifadə olunurdu. Səhərə yaxın "Yol evi"nə çatdıq. Əsgərlər qapıda dayanmışdılar, insanları məntəqənin zalına yığır, yarım saatdan sonra boşaldıb başqa qrupu yığırdılar.

İçəridə soba yanırdı, ayrıca tibb otağı təşkil olunmuşdu. Ayağını şaxta vuranlara, yaralıları, uşaqlara, vəziyyəti ağır olanlara yardım göstərilirdi. Zal dolu idi. Sobanın yanına yaxın oturmuşdum. Orada yuxuya getdim. Bir azdan anamın səsinə oyandım. Bizim qrupun içəridə qalma müddəti başa çatmışdı, məntəqədən çıxıb yolumuza davam etdik.

Səhər açılırdı. Qar səngimişdi, yol buz bağlamışdı. Murovun yuxarı hissəsi qara batıb qalan, sürüşüb yoldan çıxan maşınlarla dolu idi. Bir tərəfdən də şaxtadan donub ölmüş heyvanlar doldurmuşdu yolu, mal-qoyun leşindən tərpənmək mümkün deyildi.

Günortaya yaxın Murovu aşdıq. Bu bir ildən də az müddətdə mən bu yolu beşinci dəfəydi gedirdim, ikisini piyada olaraq. Dağı üzə aşağı düşmək də asan deyildi, hava qatı dumanlı, yer isə buz idi. Ayağımız yer tutmurdu, sürüşüb yığılırdıq. Anam isə hərəkət edə bilmirdi. Mənim ayağım da rezin çəkmə, anamda isə rezin qaloş vardı. Ayaq geyimlərimizi dəyişdik. Anama rahat olsun deyə. Amma xeyri olmadı.

"Yəqin ermənilər atanızı öldürdü, indidən sonra oradan sağ adam gəlməz. Böyüksüz qaldıq. Mən sizi necə böyüdəcəm? Ev yox, mal-qoyun yox. Evimiz yığıldı...". Bunu Murovun ətəyinə çatanda dedi anam. Sonra da ağladı. Mən də ağladım. Babək də.

Bir qədər aşağıda üzə Kəlbəcərə böyük hərbi karvan dayanmışdı. Əsgərlər dəmir qablarda bizə halva verdilər. Yeyib özümüzdə gəldik.

Böyük dayım Hüseyn Talıbov və qohumlarımız burada idi. Dayım bir neçə gecə burada bizi gözləmişdi. Arxamızca gəlmək istəyib, amma əsgərlər icazə verməyibləmiş. Hərbçilər Murovu aşıb Kəlbəcərə sarı getməyə də qoymurdular.

Dayım dedi ki, bacı-qardaşlarım sağ-salamat gəlib çıxıblar, onları öz evinə (Tərtər rayonunun Hüsənli kəndinə) aparıb. Bizi maşınla Hacı-kəndə gətirib bir binada yerləşdirdilər (ya uşaq bağçası, ya da sanatoriya binası idi). Gecəni orada qaldıq. Sabah dayım bizi öz evinə, bacı-qardaşlarımın yanına apardı.

Balaca qardaşım Xıdırın onda dörd yaşı vardı. Dayımgilə çatanda o, maşına tərəf qaçdı, anamı qucaqlayıb “Elə bilirdim səni bir də görməyəcəm” dedi.

Atamdansa xəbər yox idi...

Hüsənli kəndində məskunlaşdıq. Mən dayıma təsərrüfat işlərində kömək edirdim, mala gedirdim hər gün. Atam gəlmədiyinə görə gözümüz yolda qalmışdı. Evdə dəhşətli vəziyyət vardı. Nənəm Rəhimə İbrahimova günlərlə yemək yemir, su içmirdi. Sanki ondan bir qədər aralıda dayanmış insanı çağırırmış kimi atamı səsləyir, ağlayırdı. Eyni zamanda ümidini də üzürdü, deyirdi ki, Əli sağdır, gələcək. Müxtəlif rayonlarda məskunlaşmış qohumlarımız tez-tez bizə baş çəkir, hər dəfə də Hüsənliyə atamı görmək ümidi ilə gəlirdilər.

Mal otara-otara elə hey Allaha yalvarırdım ki, atam gəlib çıxsın. Ağlayırdım. Hər gün. Amma evdə ağlamırdım. Demək olar, hər gün mənimçün nahar yeməyi gətirən dayım bir neçə dəfə ağladığım vaxt gəlib çıxmışdı: “Kişi də ağlayar? Sən indi hamıdan böyüksən, ağlayanları sakitləşdirmək əvəzinə özün ağlayırsan. Darıxma, ata gələcək. Müvəqqəti çətinlikdir”.

Evə gələndə qardaşlarımla, bacılarımla, nənəmlə zarafat edirdim, taxtadan gitara düzəldib “dınqıldadırdım”. Hamı qəm-kədər içindəydi deyə anam buna görə bir neçə dəfə məni danlamışdı da.

Bizim “xına inək” adlandırdığımız bir böcək var. Bəzi bölgələrdə ona “uçaqan” deyirlər. Kənd uşaqları yaxşı bilir, kiminsə gələcəyini gözləyirsən, kimin üçünsə darırırsansa yerdən bir “xına inək” götürüb, arzunı deyib uçurursan. Oğuldərədə yaşayanda həmişə səbirsizliklə əmim Ağa Laçınlının nə vaxt və hansı istiqamətdən gələcəyini gözləyirdik. İnənirdi ki, “xına inək” əmimin haradan gələcəyini bizə xəbər verəcək.

Dayımın mallarını otaranda gündə bəlkə yüz dəfə “xına inək” uçururdum, atamdan xəbər almaq ümidi ilə. Hər dəfə üzümü Kiçik Qafqaz dağlarına, Agdərə istiqamətinə tuturdum. Biz atamın dağlardan aşıb gələ-

cəyini gözləyirdik. “Xına inək” isə əks istiqamətə - Bərdə, Ağcabədi istiqamətində ucurdu. Bu da məni dəli eləyirdi.

Onun mühasirədə qaldığı o günlərdə kiminsə mühasirədən çıxıb gəldiyi xəbərini alırdıq. Anam, dayılarım atamdan bir xəbər öyrənmək ümidi ilə həmin adamın yaşadığı yerə gedir, hər dəfə də ümitsiz geri qayıdırdılar. Atamı “gördüm” deyən olmurdu... Əmim də Bakıda müxtəlif dövlət qurumlarına, “Qızıl Xaç”ın Azərbaycandakı nümayəndəliyinə gedir, amma o da atamdan bir xəbər öyrənə bilmirdi.

Atam 54 gündən sonra, 19 nəfərlə birlikdə gəldi. Onlar mühasirədən Kəlbəcər istiqamətindən yox, Laçın istiqamətindən çıxmışdılar. Tərtərə qarabağlıların “aşağı yol” dediyi tərəfdən gəlmişdi atam. “Xına inək” düz istiqamətə uçurmuş...

Bir il əvvəlin, yəni 1992-ci ilin yayını biz Murovun ətəyində, Xanlar rayonu ərazisində keçirmişdik. Bir dəfə atam Gəncə bazarına mal-qoyun aparıb satmışdı. Onda məni də özü ilə aparmış, şəhərdə xeyli gəzdirib pal-paltar, bir də ayaqqabı almışdı.

O ilin payızında kəndimizə qayıtmış, kəndimizin qarlı qışını, təbii ki, qalın yun corab və çəkmə ilə yola vermişdik. Ona görə də o ayaqqabıları, mən, demək olar, heç geyinməmişdim.

Bir il sonra kənddən çıxanda biz o ayaqqabıları da götürmüşdük. Kəlbəcərin Tırkeşəvənd kəndində götürdüyümüz hər şeyi atmaq məcburiyyətində qaldıq. Kənddən xeyli uzaqlaşandan sonra qəfildən fikrimi dəyişdim, geri qayıdıb ayaqqabıları götürmək qərarına gəldim. Atı çapıb gecələdiyimiz evin həyətinə gəldim. Əşyalarımız burdaydı. Atdan düşmədən ayaqqabılarımı götürdüm, iplərini bir-birinə bağlayıb çiynimə atdım. Fikirləşdim ki, Murovu aşanda ayağımdakı rezin çəkmələri çıxarıb bunları geyinərəm.

Bizi Hacıkəndə aparası maşına minəndə qaloşlarımı çıxardım və ancaq onda gördüm ki, ayaqqabının bir tayı yoxdur, o biri tayı isə pal-tomun çiyin hissəsində olan düymədən asılı qalıb.

Bir tay ayaqqabını Hacıkəndə, ordan da Tərtər rayonunun Hüsənli kəndinə gətirdim. Müharibənin, erməni işğalının acısını özündə daşıyan bir xatirə kimi saxlamaq üçün.

1993-cü ilin sonu, 1994-cü ilin əvvəllərində ermənilər torpaqlarımızı işğal edə-edə gəlib Tərtərə də çatdılar. Biz Hüsənliyə də qaçmağa məcbur olduq. Qatara oturub Bakıya üz tutduq. Amma o acı xatirəni – Oğuldərədən Hüsənliyədək daşdığım o tək ayaqqabını götürə bilmədim...

POEZIYA

Müzahim MEHVALIOĞLU

YADINA SAL

Göy üzündən ötən durna,
Göz açınca itən durna.
Harayıma yetən durna,
Məni də bir yadına sal.

Sevdalıyam yercə-göycə,
Ana yurdun adı Göyçə.
Öz hayına qalma təkcə,
Məni də bir yadına sal.

Sən ol mənim göz önümdə,
Müzahimi göz ünündə.
Mənim bu qəmli günümdə
Məni də bir yadına sal.

BARİŞAQ

Belə küsmək olmaz, belə naz olmaz,
Gəl sənin könlünü alım, barışaq.
Əllərim toxunsun qumral telinə,
Dolansın boynuna qolum, barışaq.

Alışım, odlanım, yanımda kül olum,
Ya sənin qarşında məzlum qul olum.
Zərif əllərində incə gül olum,
Sevincdən saralıb-solum, barışaq.

Yenə Müzahiməm, eşqimdə zərəm,
Gəl desən yanına uçub gedərəm.
Bu canı mən sənə peşəkəş edərəm,
Gəl sən qurbanın olum, barışaq.

MƏZAHİR

*Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı
Məzahir İzzət oğlunun
əziz xatirəsinə*

Şəhərin hay-küyü sıxırdı səni,
Doğma torpaqlara üz tutmalıydın.
Xəyanət izini yağdı düşmənin
Vətəndən qazıyıb sən atmalıydın.

Atıldın döyüşə bir aslan kimi,
Yağının önündə bir tufan oldun.
Sənə sipər oldu Vətən yolunda,
Dönüb şəhid oldun, qəhrəman oldun.

Hər vaxt yada düşdün, anıldı adın,
Abidən bizlərcün ziyarət oldu.
Analar, bacılar, qohum-əqrəba
Səni göydə gəzib ürəkdə buldu.

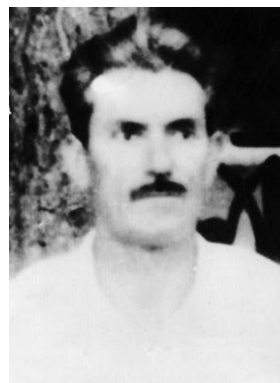
Millət unutmadı əməllərini,
Sən Vətən yolunda getdin, Məzahir.
Məzarın üstünə güllər düzüldü,
Gül olub torpaqda bitdin, Məzahir.

VƏTƏN UĞRUNDA YANAN ÜRƏKLƏR

Laçın rayonu köksündə minbir sirr gizlədən əzəmətli dağlar diyəridir. Yaranışından uca zirvələrində yaşayan məğrur qartalları dağların kralı hesab ediblər. Ucalıqda yaşayan məğrur qartallarla dağların qoynunda yaşayan qartal xislətli kişilər arasında sanki təbii bir bağlılıq olmuşdur. Dağlar kimi köklü, nəhəng, el qeyrətli kişilər. Bu yurdda doğulub boya-başa çatan, vətən torpağını ana qədər müqəddəs bilən, onu itirməyi ağlına sığışdırma bilməyən və Vətən yolunda öz şirin canlarından keçən KİŞİLƏR!!!

Belə kişilərdən biri də Laçın rayonunun Qarıqışlaq kənd sakini, ali təhsilli fizika-riyaziyyat müəllimi, vətənpərvər ziyalı, nüfuzlu el ağsaqqalı, 66 yaşında Vətən yolunda şəhid olan atam İbiş Eyvaz oğlu Əsgərovdur.

O, 1926-cı ildə Qarıqışlaq kəndində anadan olmuşdur. Uşaqlığı və gəncliyi sovet hakimiyyətinin ilk illərinə təsadüf edən atam elə əzəldən öz iti zehni ilə, fəal şagird olması və yüksək təşkilatçı qabiliyyəti ilə həm məktəb müəllimlərinin, həm də kənd camaatının dərin nüfuz və etibarını qazanıb. Əlaçı şagird olduğuna görə sinifdən-sinifə keçirilir və ona özündən aşağı siniflərə dərs keçmək hüququ verilir. 15 yaşında olarkən atam atasını itirir. Həm öz kəndimizdə, həm də başqa yaxın kənd məktəblərində müəllimlik etməklə ailəsinə kömək edir. Anası Nənəqız nənəm el ağbirçəyi, cəsarətli qadın olmuşdur. Bir çox xəstəlikləri təbii üsullarla müalicə edərək saysız insanlara sevinc bəxş etmişdir. O zaman kənd partiya özəyinin katibi, kolxozda briqadir işləmişdir.

Ölkənin başı üstünü qara buludlar alanda, faşizm dünyada tüğyan edəndə atam ərizə yazaraq cəbhəyə getmək istədiyini bildirir. Arxa cəbhəyə göndərilməklə vətənə xidmət edir. Müharibə qurtardıqdan sonra V.İ.Lenin adına API-də təhsilini davam etdirərək fizika-riyaziyyat müəllimi ixtisasına yiyələnir və doğulduğu kənddə müəllim işləyir. On il məktəb direktoru vəzifəsində çalışır. Gənc nəslin təlim-tərbiyəsində, xalqa, vətənə layiqli kadrlar yetişdirilməsində yorulmadan fəaliyyət göstərir. Rayonun başqa kəndlərindən, eləcə də kənar yerlərdən atamın yanına öyrənmək üçün tələbə axını olur. Elmin müxtəlif sahələrində çalışan tələbələrə hamı deyirlər ki, bu çörəyi bizə İbiş müəllim verib. Öz qardaş-

bacı, uşaqları üçün də atam çox zəhmətlər çəkib, çoxuna savad və təhsil verib. Ömür-gün yoldaşı – anam Suqra müəllimə ilə 40 il çiyin-çiyinə çalışaraq el üçün, vətən üçün yorulmadan xidmət ediblər. Bu xidmətlərinə görə atam əmək və müharibə veteranı adına layiq görülür, kənd və rayon sovetinə deputat seçilir. Ən çətin, həll olunması əngəlli məsələləri atam asanlıqla yoluna qoyardı.

Böyük ailə başçısı idi. Anası 110 yaşında dünyasını dəyişdi. Özündən əvvəl anasına qulluq etdirirdi. Nənəm övladları arasında atamı lap çox istəyirdi. Həmişə deyirdi ki, gəlinim Suqra və övladları hamıdan yaxşı qayğıma qalırlar. Cənazəm İbişin çiyində getsin.

Doqquz övlad böyüdüb başa çatdırıb. Elmi yüksək qiymətləndirdiyinə görə hamımıza ali təhsil verib. Allah ruhunu gündə min kərə şad etsin, ATA!

Hündürboy, enlikürək, nurani sifətli, qartal baxışlı, ürəyitemiz və çox kövrək bir kişi idi atam. Həqiqəti sevən, kasıbların, yetimlərin pənahı, ümüd yeri idi atam. Namərdliyə, qanunu pozanlara qarşı sərt idi atam. Sözüünün ağası, qonaqpərvər, el ağsaqqalı idi. Onu tanıyanlar, onun iradəsinə bələd olan yaşlıları mənə deyirlər ki, ay qızım, siz onu evdə ata kimi tanımissınız, onun xalq üçün elədiyi böyük xidmətlərini haradan biləsiniz? El malını övladlarından üstün tuturdu.

1970-1975-ci illərdə ermənilər torpaq iddiası edərək rayonun ən səfəli yaylağı olan “Qaragöl” yaylağının erməni ərazisi olduğunu bəyan etdilər. Dəfələrlə yaylaqda olan dinc sakinlərə hücum edərək bu ərazilərin ermənilərə məxsus olduğunu, gölün adının “Sevan” olduğunu, müsəlmanların qeyd-şərtsiz bu əraziləri tərk etməsini tələb edir və dava salıb çobanlarımızı döyür və incidirdilər. Hətta onları həbs edib Gorus həbsxanasına aparırdılar.

Lap uşaqlıqdan məktəb bağlanan kimi atam bizi “Qaragöl”ə istirahətə aparırdı və iki ay yarım orada dincəlirdik. Ermənilərin bu işlərini atam qeyrətinə sığışdırı bilmirdi. Çobanlarımızı həbsdən azad etdirərək öz ailələrinə qayıtdı. Bir səhər tezdən obada qışqırıq və qadın-uşaq ağlamağı eşitdik. Hamımız alaçıqdan bayıra çıxdıq. Sadınlar kəndindən olan çoban Balayın ailəsi və uşaqları ağlayaraq bizə tərəf qaçdılar və atamdan imdad istədilər. Ermənilər Balayı döyüb aparmaq istəyirdilər. Atamı görəndə elə bil ki, qurbağa gölünə daş atıldı. Atam onları hədələdi və Balayı onların əlindən aldı. Bu özbaşınalıqları görən atam rayon rəhbərliyindən tutmuş Bakı və Moskvaya qədər müvafiq orqanlara haqsız erməni iddiaları haqqında müraciətlər etdi. Moskvadan və Bakıdan nümayəndə heyətləri gəldi. Atam lap qədim Azərbaycan xəritəsini üzə çıxardaraq bu

yerlərin həqiqətən qədim Azərbaycan ərazisi olduğunu faktlarla sübut etdi. Ara bir az sakitləşdi. Ermənilər müxtəlif tikinti materialları gətirib gölün dikdirində boşaldılar və tikinti işinə başladılar. Xəbər atama çatan kimi gəldi. Ermənilərə məsləhət gördü ki, tikintini dayandırsınlar. Onlar dedilər ki, bu yerlər onlara məxsusdur, özləri bilərlər. Atam qəzəblənib onların alətlərini əllərindən alıb təpənin başından gölə tulladı. Ermənilər işi belə görüb maşınlara doluşub qaçdılar. O tikili son illərə qədər yarımçıq qaldı. Atamdan rayon rəhbərliyinə və öz rayonlarına şikayət etdilər.

Bir dəfə də göldən balıq tutub dinc sakinlərə baha qiymətə satan və motorla göldən Gorusa su vuran erməni quldur Sedrakı atam bərk döydü. Ondan sonra Sedrak hər atamı görəndə deyirdi ki, İbiş müəllim, balığı daha baha satmıram.

Atam bütün hüquqi orqanlara müraciətlər etdi. Ermənilərin saxta-karlığı haqqında yazılı məlumatlar verdi. Ermənilər atamı ən qorxulu və keçilməz düşmənləri kimi qələmə verdilər. Təmali lap qədimlərdən qoyulan ərazi iddiası nəhayət 1990-cı illərdə yenidən alovlandı. Məlum hadisələr gözlərimiz önündə baş verdi. Torpaqlar qeyd-şərtsiz düşməne verilirdi. Həmin dövrdə atam sovxoz direktoru vəzifəsində işləyirdi. “Bir həftədən sonra evlərinizə qayıdacaqsınız” fikirləri ilə camaat inandırılır, rayonlar bir-birinin ardınca boşaldılırdı. Atam heç cür bu fikirləri ağına sığışdırmırdı. Ölkədə bir hərc-mərclik yaranmışdı. Atam Heydər Əliyev şəxsiyyətini yüksək qiymətləndirirdi. Həmişə bizə onun vətənə, xalqa olan böyük qayğı və sevgisindən danışdı. Uzaqgörən siyasətçi, möhkəm iradəli, dönməz bir rəhbər olduğunu deyirdi. İndi belə bir rəhbərin ölkədə olmaması, özbaşınalığın artması, torpaqların qeyd-şərtsiz verilməsi atamı çox narahat edirdi. Elə buna görə də H.Əliyevin ölkəyə başçı gətirilməsinin güclü tərəfdarlarından biri də atam oldu. Atam deyirdi ki, ölkəni bu bələdan yalnız H.Əliyev qurtara bilər. Heyif ki, bu böyük insan vətənə rəhbər gələndə atam artıq həyatda yox idi. Atamın yeganə arzusu torpaqlarımızı bütöv, xalqımızın əminamanlıqda yaşamasını görmək idi.

Kəndlərdə və sərhədlərdə könüllü özünümüdafiə dəstələri yarandı, qardaşlarımız vətən keşiyində dayandılar. Hətta atam da cavanlara onlarla birgə vətən keşiyində dayanacağını demişdi. Batalyon komandiri demişdi ki, sən bizim ağsaqqalımızsan, oğlanların keşik çək.

Bizim kənddən yuxarı kürd kəndlərindən köç dolu gələn maşınları yolun ortasında saxlayıb onları danlayırdı ki, ay namərdlər, adam da torpağı, vətəni qoyub qaçarmı? Gəlin torpağımızı kişi kimi vuruşub qoruya. Kəndlər boşaldılırdı. Mayın 10-da gecə atam və Nadir adlı qardaşım evə gəldilər. Rəngləri qaralmışdı, sakitcə anama, mənə və bacıma dedilər

ki, tez hazırlaşın. Gecə maşınlarla kəndin bütün qız-gəlinləri çıxacaq. Mübahisə düşdü. Biz heç cür onları – əzizlərimizi qoyub getmək istə-mirdik. Atam, Nadir və iki ailəli qardaşım kənddə qaldılar, bizi gecə ikən sovxoz maşınları ilə Bərdəyə yola saldılar.

Nadir ailənin üçüncü oğludur. Orta mək-təbi əla qiymətlərlə və əla xasiyyətnamə ilə bi-tirib. Qızıl medala layiq idi. Lakin anam məktəb direktoru vəzifəsində işlədiyinə görə medalın verilməsi bir az əngəlli idi. Ağlasığmaz fitri iste-dada malik, yüksək intellektual səviyyəli bir gənc, müəllimlərinin ən sevimli şagirdi, qardaş və bacılarının and yeri olub. Orta məktəbi bitirib komissiya ilə BDU-nun tarix fakültəsinə daxil olur. III kursda oxuyarkən Qarıqışlaq kənd orta məktəbində tarix müəllimi kimi fəaliyyətə başlayır. Sevimli müəllim, eti-barlı və səmimi dost, sirdaş, qardaş idi.

Universal biliyi və möhkəm yaddaşı vardı. Hələ şagird olanda “Kom-somolskaya Pravda” və başqa rus dilli qəzet-jurnalları birbaşa tərcümə edərdi. Rus dili müəllimi fəxr edib deyirdi ki, mənim yetirməmdir. Uni-versiteti bitirib həmin il kənd soveti sədri (indiki icra nümayəndəsi) və-zifəsinə təyin olundu. İşlədiyi müddətdə xalq arasında dərin hörmət qazandı.

1992-ci il mayın 10-da gecə bizi Bərdəyə yola saldılar. Bacım Zərifə həkim vaxtı ilə Bərdəyə gəlin köçmüşdü. Onlara gəldik. Əynimiz-dəki paltarla çıxmışdıq. Səhəri gün eşitdik ki, Laçın verilib. Atamla qar-daşlarım da orada, yollar bağlanıb. Onu da eşitdik ki, ermənilər atamın başına əlli milyon sovet rublu ilə pul qoyublar. Atamın torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda apardığı yorulmaz mübarizənin nəticəsi idi bu. Nadir danışır ki, kənddə 5-6 nəfər adam qalmışdı. Onlar da mal-heyvanlarını Kəlbəcər yolu ilə yığmışlar. Mayın 18-də atamla Nadir həmkəndlimiz, 92 yaşlı Hüseyn kişi ilə kəndin içindən keçən avtomobil yoluna çıxırlar. Yoldan 4 yük avtomobili keçir. Ev əşyaları ilə yüklənmiş imiş. Onları götürməyiblər. Sonradan gələn sepsiz traktorla rayon mərkəzinə tərəf gedirlər. Zabux kəndi yaxınlığına çatanda görürlər ki, kənd alov içəri-sindədir və atəş səsləri gəlir. Aydın olur ki, ermənilər kəndi zəbt edib, yolu bağlayıblar. Geri yolda onlar maşın karvanı ilə rastlaşırlar. Camaat öz ev-əşik əşyalarını maşınlara yükləyib, qız-gəlini və qocaları da köçün üstündə oturtmuşdular. Bütün maşın karvanı geri qayıdır. Sultanlar kəndi yaxınlığında yolun ortasında qəfildən atəşə tutulurlar. Nadir dərhal cavab atəşi açır və atışmaq üçün yolun kənarındakı dərinliyə tullanır. Atam

maşının üstündən, Nadir isə yerdən atəş açaraq 20-25 metr aralıda olan quldurların 3-4-nü yerə sərirlər. Ermənilər ətrafa dağılışaraq silahsız dinc sakinləri atəşə tuturlar. Nadir bir neçə qız-gəlini döyüş meydanından çıxara bilib dağa tərəf aparır. Yenidən maşınlarda olan adamlara və atama köməyə qayıdır. Qeyri-bərabər döyüşdə ata-oğul qəhrəmanlıqla ermənilərə qarşı vuruşaraq daha 10-15 nəfərin həyatını xilas edirlər. Hadisənin şahidləri və traktor sürən oğlan Nadir əsirlikdə olanda biz olduğumuz evə gəlib hadisələri danışdılar. Onlar atam və Nadirin sayəsində sağ qalmışdılar. Ölümə qurtulduqlarına hələ də inanmırdılar. Bir sürücü söyləyirdi ki, biz elə bilirdik Nadir müəllimi də öldürüblər. Sağ qalmasına inanmırıq. Ona iri çaplı silahdan atəş açaraq ağır yaraladılar. Çox qorxmaz oğlan idi. Ata-oğul şir kimi ermənilərə qarşı vuruşurdular. Qeyri-bərabər döyüş 40 dəqiqə davam edib. Nadiri qol və qılçıqdan yaralayblar. Yaralı halda yenə silahı yerə qoymayıb atəş açır. İri çaplı silahdan atəş açaraq Nadiri ölümcül yaralayrlar. Huşsuz halda yığılır. Nadirin yığıldığını gören atam öldüyünü zənn edir və qışqıraraq gülləsi qurtardığından əl atıb ermənilərdən birinin silahını alaraq bütün güllələri onlara səpələyir. Daha 7 nəfər qulduru məhv edir. Atamı diri tuta bilməyən ermənilər onu döyüş meydanında qətlə yetirirlər. İlahi, mən bu sətirləri necə qələmə ala bilirəm, “vərəqlər göz yaşlarımdan islanır”. Yaralarınıza qurban olum, ata, qardaş!!! Naməlum məzarına qurban olum, ay ata!!!

Bostanda tağım ağlar,
Basma yarpağım ağlar.
Öluncə mən ağlaram,
Ölsəm torpağım ağlar.

Nadiri huşsuz halda Gorusa girov aparırlar. Ayılan kimi atamı soruşur. Cavab alır ki, orada olanların hamısı öldürülmüşdür.

Ailəmizə böyük faciə üz vermişdi. Atam həyatda yox idi, qardaşım əsirlikdə idi. Anamın üzünün qanlı şırımları sinəsinə axıb tökülürdü. Yazıq anam. Sinninin bu çağında sinəsinə çalın-çarpaz dağ çəkildi. Nadiri əsirlikdən qurtarmaq üçün iki ay yarım anamla qardaşım Süleyman həkim Qubadlı, Bərdə və Bakı arasında yollarda qaldılar. O vaxt Qubadlı rayonu hələ boşaldılmamışdı. Anama və qardaşıma etdikləri hörmətə görə Qubadlı rayonunun milis rəisi Nadir müəllimin və bütün Qubadlı camaatının qarşısında baş əyirəm. Onlar o çətin zamanda anamgilə dayaq olmuş, kədərli anlarını onlarla birgə yaşamışlar. Bunu heç vaxt unutmarıq.

Böyük çətinliklə Nadir əsirlikdən azad oldu. Şükür kərəminə, ilahi! Nadiri yenidən bizə sağ-salamat qaytardın. Bir gözümüz gülür, o birisi isə ağlayırdı. Atam həyatda yox idi. Atamın nəşini almaq istəyirdik. Hə-

min vaxt müharibə daha da alovlandı. Qubadlı rayonu da işğal edildi, hər yerdən əlaqə kəsildi. Cənazəni ala bilmədik. 66 yaşlı ağsaqqal atam qardaşım Nadirlə düşməyə qarşı vuruşub qəhrəmanlıq göstərərək 15 nəfərə qədər insanın həyatını ölümdən xilas ediblər. Atam Vətən uğrunda imam-
lar kimi şəhid oldu:

Ölüm sevinməsin qoy, ömrünü vermir bada
El qədrini canından daha əziz bilənlər.
Şirin bir xatirətək qalacaqdır dünyada
Sevərək yaşayanlar, sevilərək ölənlər.

Atam həyatda şərəflə yaşadığı kimi, ölümündən sonra da adı şərəflə yaşayır və yaşayacaq. Onu tanıyanlar, onu sevənlər, yaxın dostları atamın yoxluğunu qəbul edə bilmirlər. Qoşasu kənd orta məktəbinin müəllimi, atamın dostu Ənvər İsmayilov sanki ürəyinin yangısını bu şeiri yazmaqla bir az yüngülləşdirir:

Dövrən səni ayrı saldı elindən,
Eşitmədim bir turş kəlmə dilindən.
Dığanın birisi namərd əlindən,
Bəlkə boyanmışan qana, ay İbiş.

Ad-sanın var idi Laçın elində,
Maşınlar, texnika sənin əlində.
Tapılmadı bir nişanən külündə,
Dərdə necə dözsün insan, ay İbiş.

İkiəlli tutdun kolxozu, varı,
Dar gündə kimsədən görmədin karı.
Boynu bükük qoydun qızları, yarı,
Getdi toy-büsatın, dövrən, ay İbiş.

Suqranın dərini çatdırdın yüzə,
Az qalıb dünyadan əlini üzə.
Təskinlik olardı ölümün bizə,
Qeyb oldun büsbütün, oğlan, ay İbiş.

Nadir qayıdan kimi Ağcabədidə Taxtakörpü deyilən yerdə öz işinə – icra nümayəndəsi işinə bərpa olundu. Yenə də xalqının işinə can-başla qulluq etdi. 1996-cı ildən etibarən Bərdə rayon Qaradağlı kənd tam orta məktəbində direktor vəzifəsində çalışır. Öz xeyirxah xidmətlərini davam etdirməklə gənc nəslin təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olur. Hər il neçə-neçə məzun yola salır. Ailə başçısıdır, iki övladı var. Bundan belə pis günlər görməyəsən, qardaş! Amin!

Bu yazını 20 ildir ki, ürəyimdə çözləyirəm. Sənin keçdiyin şərəfli yolu vərəqləyirəm, ata. Bu yazını sənə layiq yaza bilməsəm də yazdım. Qoy gələn nəsillər, elin-oban, nəvələrin sənin kim olduğunu, necə şərəfli yollar keçdiyini bilsinlər. Ümid edirəm ki, sənin və oğlun Nadir müəllimin Vətən uğrunda etdiyiniz şanlı qəhrəmanlıqlar vətənimiz, xalqımız tərəfindən dəyərləndirilib əsl qiymətini alacaqdır. Biz bu günü ümidlə gözləyirik.

Rəfiqə ƏSGƏROVA,
Laçın rayon Ağanus kənd orta məktəbinin müəllimi

OĞULDƏRƏ ŞƏHİDLƏRİ

Nəcəfov İbadət Nəcəf oğlu 1972-ci il yanvarın 2-də Laçın rayonunun Oğuldərə kəndində anadan olub. 1979-cu ildə Oğuldərə kənd orta məktəbinin I sinfinə gedib, 1989-cu ildə həmin məktəbi qurtarıb. 1990-cı ildə hərbi xidmətə çağırılıb. Əvvəlcə Şəmkir rayonunun Leninkənd kəndində yerləşən hərbi hissədə olub. Bir aydan sonra Şınıx bölgəsinə, Qaravəllər kəndinə göndərilib. 1992-ci ilin əvvəlində ordudan tərxis olunub. İki ay evdə qaldıqdan sonra könüllü olaraq müstəqil respublikamızın ilk milli hərbi qurumuna yazılıb. Od-alova bürünmüş Qarabağ torpağının müdafiəsinə qalxıb. Döyüşlərdə öz cəsurluğunu nümayiş etdirib. 811-ci hərbi hissənin avtomatçısı İbadətin sonuncu döyüşü Yığın Seyidləri uğrunda gedən döyüş olub (18.09.1992). Düşmənlə qarşı-qarşıya gələn İbadət hər iki qılçıdan güllə yarası alıb. Döyüş bölgəsini tərk edə bilməyib və əsir düşüb.

Məmmədov Pənah Balay oğlu 1973-cü ildə Laçın rayonunun Oğuldərə kəndində anadan olub. 1980-ci ildə Oğuldərə kənd orta məktəbinin I sinfinə gedib. 1988-ci ildə Laçın şəhər 127 saylı texniki peşə məktəbində təhsil alıb, traktorçu peşəsinə yiyələnib. 1992-ci ildə könüllü surətdə ordu sıralarına yollanıb. Laçın rayonu özünümüdafiə taborunun tərkibində Laçın kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak edib. Sarıbaba dağında döyüş zamanı yaralanıb. Gəncə və Şəki şəhərlərində bir müddət müalicə olunub, sonra müalicəsini yarımçıq qoyaraq yenidən cəbhəyə yollanıb. Kəlbəcər rayonu işğal olunduqdan sonra 16 nəfərlə mühasirədə qalıb. 18 gündən sonra mühasirəni yararaq Azərbaycan tərəfə keçiblər. 4-5 gün sonra yenidən döyüşə yollanıb. Pənah Məmmədov 28 dekabr 1993-cü ildə Ağdam rayonunun Salahlı Kəngərlisi kəndində gedən döyüşdə itkin düşüb. Laçın rayon 46 nömrəli tam orta məktəbi Pənah Məmmədovun adını daşıyır.

Məcnunov Xəqani Vaqif oğlu 1974-cü ildə Laçın rayonunun Oğuldərə kəndində anadan olub. 1981-ci ildə Oğuldərə kənd orta məktəbinin I sinfinə gedib, 1991-ci ildə həmin məktəbi qurtarıb. 1992-ci ildə milli ordumuzun tərkibində bir çox döyüşlərdə iştirak edib. Xidmət etdiyi batalyon dağıldığına görə 1993-cü ilin oktyabrında evə qayıdıb. 1993-cü il dekabr ayının 24-də məskunlaşdıqları Qəbələ rayonundan çıxıb Şəki rayonunun Baş Göynük kəndinin ərazisində məskunlaşan əmisi evinə gedib. 28 dekabr 1993-cü ildə oradan döyüşə yollanıb və həmin gün Ağdam rayonunun Salahlı Kəngərlisi istiqamətində gedən döyüşdə əsir düşüb.

Təqdim etdi: Vəliş ZİRVƏLİ

Jurnal çapa gedən ərəfədə Qarabağ qazisi, hal-hazırda Sumqayıt şəhərində yaşayan Laçın rayonunun Şəlvə kənd sakini İlhami Salahovla görüşdük. Torpaqlarımızın azadlığı uğrunda mərdliklə vuruşan, bu gün də bədənində müharibənin yaralarını daşıyan eloğlumuzun döyüş yoluna nəzər salmaq istəyirdik. Ancaq daha çox uzaq illərin xatirələrini, Laçınlı günlərinin təəssüratlarını bizimlə bölüşən sinif yoldaşım, uşaqlıq dostum İlhami özü haqqında danışmaqdan yayındı, başqa vaxta qalsın dedi. Biz isə təkid etmədik, bir şəkil çəkdirməklə kifayətləndik. Düşündük ki, Vətən şəhidlərini unutmamaq, haqq savaşının canlı şahidlərini yaxından tanımaq üçün hələ bu mövzuya tez-tez qayıdacağıq.

Arif

Sara GÖYÇƏLİ

BİZƏ ƏL ÇAL

Görüşüb ayrıldıq dünən, əzizim,
Yenə birləşdirər bu yollar bizi.
Gəl-gəl alqışlayaq saf sevgimizi,
Əllərim əlində nazlanıb qaldı,
Budaqda yarpaqlar bizə əl çaldı.

Dağlarda arxamca bulud süründü,
Gün çıxdı, hər tərəf nura büründü.
Bu aləm gözümdə cənnət göründü,
Əllərim əlində nazlanıb qaldı,
Budaqda yarpaqlar bizə əl çaldı.

Çiçəkli bağlara biz olduq qonaq,
Həyadan utandı, allandı yanaq.
İstədik sevgidən bir az pay alağ,
Əllərim əlində nazlanıb qaldı,
Budaqda yarpaqlar bizə əl çaldı.

İKİ HƏSRƏT

Bir həsrət bəs deyilmi bir ürəyə,
İki yükü birdən necə çəkək biz?
Qismət olsa qoşa dönək o yurda,
Göyçə adlı o qütbəti görək biz,
İki yükü birdən necə çəkək biz?

Qorxuram alışam eşqin odunda,
Küt gedərəm yad təndirin badında.
İlk öpüşün şirinliyi yadında? -
Bir həsrət bəs deyilmi bir ürəyə...
Eşq şərbətin qoşa içək görək biz,
İki yükü birdən necə çəkək biz?

Yenə də sübhədək yuxu yatmadım,
Yeridim, yüyürdüm, sənə çatmadım.
Bu tərlən quşunu niyə tutmadın,
Bir həsrət bəs deyilmi bir ürəyə...
De azdımı kədərimiz, dərdimiz,
İki yükü birdən necə çəkək biz?

QAÇIR DAĞLARA-DAĞLARA

Gəl məni al at belinə,
Qaçır dağlara-dağlara.
Sənsiz mənə ağ gün yoxdu,
Qaçır dağlara-dağlara.

Sipər olsun şiş qayalar,
Kəkliklər hənam qoyalar.
Koroğlu ol, mən də Nigar,
Qaçır dağlara-dağlara.

Əylənək çeşmə başında,
Sevgi axsın göz yaşımda.
Çiçək bitsin hər daşında,
Qaçır dağlara-dağlara.

Hər cəfanı mən çəkərəm,
Cənnəti qoynun seçərəm.
Dəryalar yarıb keçərəm,
Qaçır dağlara-dağlara.

Canını qurban demisən,
Məni də candan etmisən.
Maralın qəddin əymisən,
Qaçır dağlara-dağlara.

SƏNƏTCİLƏRİMİZ

AND OLSUN SAZA

Tural Sultan oğlu Allahverdiyev 11 sentyabr 1991-ci ildə Laçın rayonunun Qarabəyli kəndində dünyaya gəlib. Uşaqlıq illəri qaçqınlıq-köçkünlük illərinə təsadüf edən gənc aşiq kiçik yaşlarından saza, aşiq sənətinə sevgisini atasından əxz etmişdir. Turalın ilk saz müəllimi el-obada gözəl saz ifaçısı kimi tanınmış atası olmuşdur. Üstəlik, Turalın saza olan sevgisi sınır tanımadığı üçün o özü də öz üzərində davamlı çalışaraq, bir gəncin sənət inadının nəyə qadir olduğunu göstərmişdir.

2000-ci ildə Şəki şəhər 2 saylı Uşaq Musiqi Məktəbinə solo oxu ixtisası üzrə daxil olan Tural həmin məktəbi 2005-ci ildə bitirmişdir. Turalın saza olan sevgisi onu yenidən saza qaytarmış və o, 2010-cu ildə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin aşiq sənəti ixtisasına qəbul olunmuşdur.

Uşaqlıqdan ifasını sevə-sevə dinlədiyi, çağdaş aşiq sənətinin tanınmış simalarından olan Fəzail Miskinlinin tələbəsidir. Turalın ən çox sevdiyi saz havaları “Dilqəmi”, “Ruhani”, “Bas Saritel” və “Müxəmməsi”dir. Qəribədir, o niyə, məhz 4 havanı, niyə məhz bu havaları fərqləndirir? – Dörd! – Doğanın 4 əsas ünsürü var (su, torpaq, hava, od); dörd fəsil var (yaz, yay, payız, qış); dörd əsas yön var (gündoğan, günbatan, quzey, güney); dörd sufi qatı var (şəriət, təriqət, mərifət, həqiqət) və daha neçə dördlər var... Əslində, gənc aşiqin fərqləndirdiyi havaların da hər birini dediyimiz bu dördlərin birinə uyğun görmək olar. Tural doğanın dörd fəslinin də dörd dördlük yaşandığı, qaya kimi sərt, çiçək kimi kövrək yurddaşlarımızın yurdu Laçındandır. Onun sözündə-sovunda, oturduğunda-durduğunda, çalğısında-oxusunda elə bir nizam, elə bir gözəllik var – maşallah da maşallah! Onun ifası ilə Respublika Gəncliyə Yardım Fondunda tanış olmuşam. O, iki qardaş bayraq - Azərbaycan və Türkiyə bayraqları önündə bir-birindən gözəl ifalar edir, mən isə “Tanrım, türkü bayraqsız, dövlətsiz, sazsız etmə! Tanrım, bayrağımız Laçında dalğalansın! Tanrım, bu gəncdən muğayat ol!” deyə pıçıldayırdım.

Aramızda neçə yaş fərq olmasına baxmayaraq, o gün-bu gün özümə dost bilmişəm onu (Sazla, sənətlə dost olanı dost bilməkdən daha doğul nə ola bilər?). Onu gözəl ifasına, saza könül verdiyinə görə qutlayır, Laçına mütləq dönəcəyik deyirəm! And olsun Saza!

Əkbər QOŞALI

POEZİYA

Roma XOSROV

Ağayev Roma Xosrov oğlu 23 iyul 1989-cu ildə Laçın rayonunun Alxaslı kəndində doğulub. 13 yaşından şeirlər yazmağa başlayıb. 2006-cı ildə “Ana” və “Anama qıyma” rədifli ilk şeiri “Ədalət” qəzetində dərc olunub. 2006-cı ildən dövrü mətbuatda (“Kredo”, “Kaspi”, “Ədalət”, “Təzadlar”, “Qarabağ”, “Bütöv Azərbaycan”, “Bizim Azərbaycan”, “Azad qələm”, “Elm və Zəka”, “Ocaq”, “Həqiqət Carçısı”, “Dəryaz” və s.) mütəmadi olaraq məqalə, hekayə, esse və şeirləri işıq üzünə görüb. 2008-ci ildə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin sənətsünaslıq fakültəsinə daxil olub. 2009-cu ildə “Məhəbbətə baş əyirəm” adlı ilk şeirlər kitabı, 2010-cu ildə isə “Yat, yuxuna qonaq gəlim” adlı ikinci şeirlər kitabı işıq üzünə görüb.

Evlidir. Tuncay adlı bir oğlu var.

**BƏLKƏ
KİRPİYİNDƏN ASIM ÖZÜMÜ**

Sən hələ yaza bilmədiyim şeir,
Qələm toxunmayan ağ bir kağızsən.
Soyadın dəyişib nəyimə gərək,
Yaddaşımda yenə həmənkə qızsan.

Kölgən düşdü pəncərəmə, əzizim,
Dul qalan baxışlar görüb sevindi.
Hər axşam köç edir ruhum yanına,
Ürəyim yastığına, yuxum evindi.

Arzum qısır qalıb, ümidim yetim,
Bir həsrət dumanı tutub gözümlü.
Sənin gözlərimdə böyümək üçün
Bəlkə kirpiyindən asım özümü?!

ARZULAR

Əllərim saçını darasın, gözəl,
Ayna gözlərimdə bəzən hər səhər.
Hicran ürəyimdən yığsın köçünü,
Boy atsın gözümdə bu kiçik şəhər.

Böyüyüb dünənki uşaq arzular,
Ürəyim bələkdən çıxmayıb hələ.
Körpə hisslərimi qoyub beşiyə,
Qayğılı baxışla hər gecə yellə.

Qoca bir ağacdım, kötüyüm qalıb,
Sınan qollarımın budağı ol gəl.
Hər gün xəyalımda gəzdiyin bəsdə,
Bir gün də evimin qonağı ol gəl.

KİTAB TƏQDİMƏTİ

“ƏLLİ DÖRD GÜN ERMƏNİ MÜHASİRƏSİNDƏ”

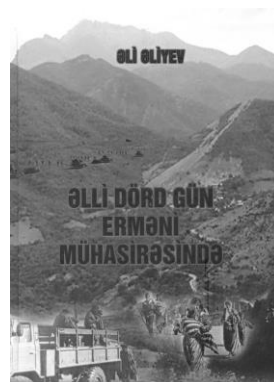
Mayın 29-da Bakıda, Beynəlxalq Mətbuat Mərkəzində laçınlı məcburi köçkün Əli Əliyevin “Əlli dörd gün erməni mühasirəsində” kitabının təqdimatı keçirilib.

Kitab “Avrasiya Beynəlxalq Araşdırmalar İnstitutu” İctimai Birliyinin dəstəyi ilə çapdan çıxıb. Təqdimat mərasimini açan deputat, “Avrasiya Beynəlxalq Araşdırmalar İnstitutu” İctimai Birliyinin rəhbəri Qənirə Paşayeva qeyd edib ki, “Əlli dörd gün erməni mühasirəsində” kitabında Əli Əliyev canlı şahidi olduğu hadisələri, 54 gün erməni mühasirəsində keçirdiyi mühasirə həyatını qələmə alıb.

Qənirə Paşayeva xatırladı ki, Azərbaycanın Laçın rayonunun Ermənistan tərəfindən işğalının 20-ci ildönümü ilə bağlı keçirilən anım tədbirləri çərçivəsində Əli Əliyevin “Əlli dörd gün erməni mühasirəsində” kitabının ilk təqdimatı Türkiyənin Aydın Universitetində keçirilib və tədbir iştirakçıları arasında yayılıb. Kitabın artıq Gürcüstanda da təqdimatının keçirildiyini və bu ölkədə fəaliyyət göstərən bir sıra ali və orta təhsil ocaqları, qeyri-hökumət təşkilatları, gənclər təşkilatları arasında yayıldığını vurğulayan deputat kitabın xaricdə yayılması prosesinin daha da genişlənməyini bildirib. O, kitabın xarici dillərə çevrilməsi üzərində iş getdiyini və yaxın zamanlarda “Əlli dörd gün erməni mühasirəsində”nin bəzi xarici dillərdə çap olunaraq xaricdə yayılacağını söyləyib.

Tədbirdə eyni zamanda “Avrasiya Beynəlxalq Araşdırmalar İnstitutu” İctimai Birliyinin dəstəyi ilə hazırlanan “Dağıdılmış mədəniyyət beşiyi - Şuşa” filmi ilə bağlı məlumat verən Qənirə Paşayeva filmin artıq Azərbaycanla yanaşı Türkiyənin bəzi şəhər, universitet və mərkəzlərində, Gürcüstanda təqdimatının keçirildiyini və bu tədbirlər çərçivəsində filmin nüsxələrinin geniş şəkildə yayıldığını bildirib. O, filmin nüsxələrinin xaricdə fəaliyyət göstərən bir sıra Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarına da göndərildiyini və yaxın zamanlarda əksər diaspor təşkilatına filmin nüsxələrinin göndəriləcəyini də vurğulayıb.

Deputat bildirib ki, filmin Türkiyə türkcəsində və ingilis dilində variantları yaxın günlərdə hazır olacaq və onun xarici ölkələrdə geniş

yayılması üçün dövlət və qeyri-dövlət qurumlarına, xaricdəki diplomatik korpuslarımıza, diaspor təşkilatlarına göndəriləcək: “Mən çıxışımı Azərbaycan prezidenti cənab İlham Əliyevin “Biz müdafiədən hücumla keçməliyik” fikirləriylə tamamlayaraq bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılara və xaricdə fəaliyyət göstərən həm Azərbaycan, həm də türk diaspora təşkilatlarına səslənir, onları Azərbaycan, Qarabağ həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaq, erməni yalanlarına qarşı mübarizədə informasiya müharibəsini daha da gücləndirməyə çağırıram”.

Laçın rayonundan seçilmiş deputat Nazim Fərəcov bildirib ki, belə bir kitabın yazılması çox təqdirəlayiq hadisədir: “Bu kitabda yazılanlar erməni cəlladlarının, quldurlarının xalqımızın başına nə oyunlar açdığını, nə qədər ağır hadisələr yaşadığımızı bir daha sübut edir. Burada hansısa təhlillər, fərziyyələr yoxdur, müəllif şahidi olduqlarını yazıb, göstərib. Mən deyərdim ki, belə kitablar yüzlərlə, minlərlə yazıla bilər, çünki şahidlərimiz çoxdur. Torpaqlarımızı işğaldan azad etmək üçün güclü ordumuz, müasir silahlarımız, güclü ali baş komandanımız var. Əgər sülh yolu ilə torpaqlarımızı işğaldan azad etmək mümkün olmasa, onda biz laçınlılar öndə olmaqla torpaqlarımızı hərbi yolu ilə azad edəcəyik. İnanırıq ki, cənab prezidentin başçılığı altında bir gün biz o torpaqlara qayıdacağıq”.

Təqdimatda iştirak edən millət vəkili Rövşən Rzayev, Elman Məmmədov, Aydın Mirzəzadə, Flora Qasımova, Azərbaycan Vətən Müharibəsi Veteranları İctimai Birliyinin sədri Füzuli Rzaquliyev, Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin rəsmisi Leyla İlyasova, filologiya elmləri doktoru Rəhim Əliyev çıxışlarında Qarabağ həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırılması baxımından Əli Əliyevin “Əlli dörd gün erməni mühasirəsində” kitabının əhəmiyyətini vurğulayıblar.

Təqdimatda çıxış edən Əli Əliyev 1993-cü il martın 30-dan mayın 23-nə kimi Laçın və Kəlbəcər ərazisində erməni mühasirəsində qaldığı 54 günlük mühasirə həyatından və Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ilk illərində şahidi olduğu hadisələrdən söz açıb. Qarabağ müharibəsinin bilavasitə iştirakçısı olan Əli Əliyev tezliklə birlikdə Laçına, o cümlədən Ermənistanın işğalı altında olan digər torpaqlarımıza geri qayıdacağına əminliyini ifadə edib.

Təqdimatın sonunda Əli Əliyevin “Əlli dörd gün erməni mühasirəsində” kitabı və “Dağıdılmış mədəniyyət beşiyi – Şuşa” filminin nüsxələri tədbir iştirakçılarna paylanıb.

“Media forum”

SEYİD ƏSGƏR MÜZƏFFƏROĞLU

Əsayev Əsgər Müzəffər oğlu 1953-cü ildə Laçın rayonunun Alxaslı kəndində anadan olub. Uşaqlıq illəri Ağcabədi rayonunda keçib. 1971-ci ildə Ağcabədi rayon 2 saylı orta məktəbini bitirərək ali məktəbə qəbul olub. 1977-ci ildə Səmədağa Ağamalıoğlu adına Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun (indiki Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası) iqtisadiyyat fakültəsini mühasibat uçotu üzrə iqtisadçı ixtisası üzrə fərqlənmə diplomu ilə bitirib. Bundan əlavə, Akademiyanın nəzdində fəaliyyət göstərən ictimai peşə fakültəsini jurnalist ixtisası üzrə də bitirərək diplom alıb. 1978-ci ildən Bərdə rayonunda yaşayır. Müxtəlif dövrlərdə dövrü mətbuatda şeirləri çap olunub. “Vətən, əymə başını”, “Dağlar “dağımdır” mənim”, “Allah, bizə kərəm eylə!” və “Söz sinəmdə qalaq-qalaq” kitablarının müəllifi olan Seyid Əsgər Müzəffəroğlu Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür.

Ailəlidir, dörd qızı, bir oğlu var.

YERİNDƏ

Allah elə yaradıbdır,
Hər nə varsa öz yerində.
Qələmiylə sığal verib,
Qaş yerində, göz yerində.

Açan güllər solacaqdır,
Hamı torpaq olacaqdır.
Nər yıxılsa qalacaqdır
Nişanəsi diz yerində.

Haqqı olan haqqı danmaz,
Yağsız piltə sönər, yanmaz.
Üfurməklə alovlanmaz,
Kül qalacaq köz yerində.

Qeyrətli dost sipər olur,
Arxa olur, çəpər olur.
Güllədən də betər olur
Deyiləndə söz yerində.

Əsgər, sığın sən Allaha,
Arxa, dayaq odur daha.
Çoban qəddin əyməz şaha
Öz yurdunda, öz yerində.

DAHA

Aç ağzımı qoy danışım,
Kiriyə bilmirəm daha.
Zaman məni buxovlayıb,
Yeriye bilmirəm daha.

Çox gözlərə ox olmuşam,
Büdrəmişəm, yıxılmışam.
Aralıqda sıxılmışam,
Əriyə bilmirəm daha.

Tülkü bəydir, xəlvət dəre,
Aran dağı salıb şərə.
Gücüm çatmır namərdlərə,
Kürüyə bilmirəm daha.

Olmadıq düşmən qənimi,
Göyərtdim bir dənimi.
Duman olub Vətənim
Bürüyə bilmirəm daha.

Seyid Əsgər fağırlaşıb,
Duman çöküb, yolu çaşıb.
Çuxam yaman ağırlaşıb,
Sürüyə bilmirəm daha.

KİMLƏR KEÇDİ BU DÜNYADAN

SEYİD YUSİF AĞA

El-obada imanlı bir şəxs kimi tanınan Məmiyev Yusif Məmmədrazı oğlu 25 dekabr 1937-ci ildə Laçın rayonunun Nağdalı kəndində anadan olub. 1943-cü ildə Şamkənd 4 illik ibtidai məktəbinə gedib. 1947-ci ildə həmin məktəbi bitirərək, Kürdhacı kənd orta məktəbində təhsilini davam etdirib. 1953-cü ildə bu qocaman təhsil ocağını bitirən Yusif Məmiyev Səmədağa Ağamalıoğlu adına Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna (indiki Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası) daxil olur. Ancaq dayısının vəfatı ilə əlaqədar olaraq təhsilini yarımçıq qoyur. Bundan sonra hərbi xidmətə yollanır və 1956-cı ildə hərbi xidmətini xüsusi təltiflərlə başa vuraraq doğma rayonuna qayıdır. Sənədlərini M.Qorki adına Ağdam Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna verir və qəbul olunur. 1959-cu ildə texnikumu bitirərək Kürdhacı kəndində kolxozun baş aqronomu vəzifəsinə təyin edilir. Hərbi xidmətdə partiya sıralarına daxil olduğuna görə sovxozda partiya təşkilatının rəhbəri vəzifəsinə irəli çəkilir. 1962-ci ildən müxtəlif vəzifələrdə işləyən Yusif Məmiyev “Qırmızı bayraq” ordeni ilə yanaşı bir sıra digər orden və medallarla da təltif olunmuşdur.

Seyid Yusif ağa 1964-cü ildə ailə həyatı qurub. 1992-ci ildə məlum hadisələrlə bağlı Bakı şəhərinə köçən Yusif Məmiyev Nizami rayonunun ərazisində yerləşən “Qarabağ” marketində mağaza müdiri işləyib. Ömrünün sonuna qədər burada çalışaraq heç vaxt alış-verişinə haram qatmayıb. Yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə sahib olan Yusif kişi gözəl ailə başçısı olmaqla bərabər, həm də el ağsaqqalı olub. El arasında ən çətin qan davalarını belə Seyid Yusif Ağaya görə keçərdilər.

2011-ci ilin sentyabr ayında vəfat edib. 6 övladı yadigar qalıb.

Təqdim etdi: Ramil CƏBRAYIL

POEZİYA

Tacir ŞAHVERDİYEV

**DÜNYA DÜZƏLMİR Kİ,
DÜZƏLMİR, QARDAŞ**

Tarix olan günlər qalır arxada,
Dünya düzəlmir ki, düzəlmir qardaş.
Düşündükcə nələr düşür gör yada,
Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, qardaş.

Arzular, ümidlər puç oldu getdi,
Laləli düzlərdə tikanlar bitdi.
Qaçqın oldum, dövran məni qul etdi,
Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, qardaş.

Yurdsuz-yuvasızam, puç oldu ömrüm,
Heç oldu günlərim, heç oldu ömrüm.
Vaxtsız xəzan vurdu, tez soldu ömrüm,
Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, qardaş.

Tacirəm, həyatda beş gün qonağam,
Gülləri saralmış çəmənəm, bağam.
Bilmirəm ölüyəm, bilmirəm sağam,
Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, qardaş.

İTİRDİK ALLAH

Dözmək mümkündürmü ağır dərdlərə?
Müqəddəs obalar itirdik, Allah.
Köksünü ötürür hər dağ, hər dərə,
Ətirli ilk bahar itirdik, Allah.

Tökülən qanımız axdı sel kimi,
Sındı Ələsgərin sazının simi.
Deyin necə çəkim bu qədər qəmi? -
Meşələr, yaylaqlar itirdim, Allah.

Düşməne qalıbdır vüqarlı dağlar,
Bizsiz qəribsəyir o qarlı dağlar.
Bir də qayıdarmı fərəhli çağlar? -
Çağlayan bulaqlar itirdik, Allah.

Ay Tacir, xalqımız ahu-zardadı,
İllər keçir, Şuşam yağılardadı.
Ana Vətən yenə yaman dardadı,
Füsunkar bir diyar itirdik, Allah.

LAÇINIM

Darıxma, səbr elə azad olarsan,
Dərdlisən, qalıbsan ağlar, Laçınım.
Xəyala dönsə də o şad günlərin,
Gül açar qoynunda bağlar, Laçınım.

Düşmənlərin xəzəl kimi solacaq,
Dar günlərin yaddaşlarda qalacaq.
İgidlərin dağlara səs salacaq,
Fəryadın sinəmi dağlar, Laçınım.

Sənin xoşbəxt günlərini görmüşəm,
Əzəl gündən sevib könül vermişəm.
Çətin anda dərdə sinə gərmişəm,
Qəribsəyir yenə dağlar, Laçınım.

Tacirəm, qoynundan düşdüm aralı,
Həsərdindən yaralıyam, yaralı.
Əhvalından mən halıyam, mən halı,
Sənsizəm, ürəyim ağlar, Laçınım.

HÖRMƏTLİ “LAÇIN YURDU”!

Bu il iyun ayının 22-23-də Taxtakörpüdə oldum. Bu fürsətdən istifadə edib Alxaslı və Qarıqışlaq yataqlarına baş çəkdim. Həmişə burnumun ucu göynəyən Laçınlıları gördüm. Alxaslı yatağında sinif yoldaşım, icra nümayəndəsi Atamoğlu müəllimlə görüşdüm. Onun və ailəsinin sadə Laçınlı qonaqpərvərliyini həmişə xatırlayacağam. Qarıqışlaq yatağında Ələsgər müəllimin bağında çay süfrəsi ətrafında həm Ələsgər müəllim, həm də ağbirçək Minayə xalayla etdiyimiz söhbətlər də yaddan çıxmayacaq. Bildiyiniz kimi mənim də işim söz toplamaqdı. Hər iki yataqda ağbirçəklərimizin, ağsaqqallarımızın dizinin dibini kəsdirdim. Bir-birimizə qulaq verib Laçınımızı yada saldıq. Çox kövrək anlar yaşadığımız. Laçının axarlı-baxarlı dağlarından didərgin düşüb Arana pənah aparan camaatımızın bir arzusu var – Laçına dönmək! Hər iki yataqdan xeyli söz yükləndim. İnşallah, bunlar əsir Laçınımızın ağız ədəbiyyatı nümunələri kimi növbəti kitabımızda yer alacaq. Həmin yazılardan və indiyə qədər Laçınlılardan topladığım başqa mətnlərdən bir qismini jurnalın növbəti nömrəsi üçün göndərirəm.

Hörmətlə: İlham QƏHRƏMAN**LAÇIN FOLKLORU****ÜTÜLMÜŞ BALIQ**

Aşıq Abbas bir müddət Qalada (Şuşada) qaldıqdan sonra doğma kəndi Piçənisə qayıdır (“Laçın folkloru” kitabı isiq üzü görəndən sonra məlum oldu ki, Aşıq Abbas həmin kitabda iki şeiri getmiş Suvatlı Aşıq Alının oğludur). Aşığın qayıtması xəbərini eşidən Sultan bəy onu Kürd-hacıya qonaqlığa dəvət edir. Hazırcavablığına şübhə etmədiyi aşığı Sultan bəy qapının ağzında sorğu-suala tutur:

– Aşıq, görükmürdün, hardaydın?

– Qaladaydım, bəy – Aşıq Abbas cavab verir.

Sultan bəy yenə sual edir:

– Buralarda danışır ki, Kür od tutub yanır, sən bir şey eşitməmişən?

Bəyin gözlənilməz sualından çaşan aşiq:

– Yox, balam, axı mən bir şey eşitmədim – deyir və dərhal əlavə edir – oyy, deyirəm axı, dünən Qalanın bazarı ütölmüş balıqla dolu idi.

İMZA TOPLANTISI¹

Keçən əsrin 90-cı illərində SSRİ-də prezident Qorbaçov, ABŞ-da Reyqan olan zaman Laçında kütləvi qırğın silahları olan raket əleyhinə imza toplayırlar. Qarakeş kəndindən bir nəfər imza toplayanlara yaxınlaşıb deyir:

–Yaz ora, mənim də ajiğım tutur!

KÖMƏK²

Şəlvədə Qara Məmmədgilə qonaq gəlir. Evdə hamı qonağa görə əl-ayağa düşüb süfrə açmağa kömək edir. Məmmədin oğlu Baxşeyiş isə əli cibində dayanır. Məmməd üzünü oğluna tutub deyir:

– Oğul, kömək elə qonağı yola salaq, sonra mən də əlimi qoyacam sənin cibinə!

TOYDA KİM VARIDI

Qaçqıncılığın ilk vaxtları müğənni Murad Bakıda qohum toyuna gedir. Toydan qayıdanda arvadının nənəsi Seyid Mələk Muraddan kəndçilərdən toyda kimləri gördüyünü soruşur. Murad cavab verir:

– Toyda Ağamusa müəllimi gördüm, bir hava çaldırıb məni də oynatdı.

Seyid Mələk deyir:

– Hə, o həylə it oynadandı!

OV³

Alxaslıda Tanrıqulu adında bir şəxsin yaxşı ovçuluğu varmış. O ova gedəndə yanında sürəkçi də götürərmiş. Qaydaya görə ov ovçu və sürəkçilər arasında bərabər bölünürmüş. Bir gün bir evdən 5 nəfər (ata və

¹ Söyləyəni: Yusif Mirzə

² Söyləyəni: Məmmədov Hacığa Həmid oğlu, Şəlvə k., Bakı, Biləcəri q.

³ Söyləyəni: Quliyev Raci Vəliyəddin oğlu, Alxaslı k., Alxaslı yatağı

oğulları) Tanrıquluya ovda sürəkçilik edirlər. Tanrıqulu bir əlik atır. Ovu kəsib soyur, altı yerə pay qoyurlar – beş pay sürəkçilərin olur, bir pay isə ovçuya düşür. Sürəkçilərdən biri ovçunun payına baxıb canıyananlıqla deyir:

- Tanrıqulu baba, sənənin payın az oldu ey!
- Dişi bağırısağını kəsən Tanrıqulu deyir:
- Gərək nənənizi də gətirəydiniz!

BƏYİN SOXASI¹

Alxaslı kəndinə başının dəstəyiylə bəy gəlir. Kəndin ortasında dayanıb ağsaqqallarla söhbət edirlər. Bu zaman kənddən bir uşaq yaxından – az qalır adamların ağzına girsin - onlara baxır. Uşağın tərbiyəsizliyini görən bəy ondan kimin oğlu olduğunu soruşur, cavab alan kimi ona buyurur:

- Get atana denən atımıza arpa, özümüzə çolpa gətirsin!
- Uşaq qaça-qaça evə gəlib bəyin ismarışını atasına çatdırır.
- Uşağın gətirdiyi xəbərdən qəzəblənən atası deyir:
- A bəyin soxası (yəni xəncəri) sənənin böyrünə girsin, sənənin bəyin yanında nə işin vardı ki, o da atına arpa, özünə də çolpa istəyə!

MAHMUDUN ANASI²

Bir zalım gəlin qaynanasına pis baxarmış, əri evdə olmayanda ona yeməyə çörək verməzmiş. Anası gəлиндən oğluna şikayət edəndə isə oğlu arvadının yalanına inanar, doğma anasına inanmazmış. Nə isə anası çox şikayət edəndən sonra bir gün oğlu deyir ki, mən evdə gizlənəcəm, sən çörək istə, görüm arvad sənə nə cavab verəcək. Oğlu evdə gizləndən sonra arvad gəлиндən çörək istəyir. Gəlin vermir, deyir ki, dur oyna, sonra sənə çörək verim.

Arvad durub oynaya-oynaya deyir:

- Halıma bax, a Mahmud,
- Günümə bax, a Mahmud.
- Oynadıb əppək verir.
- Zülümə bax, a Mahmud.

¹ Söyləyəni: Quliyev Atamoğlan Muzəffər oğlu, Alxaslı k., Alxaslı yatağı

² Söyləyəni: Quliyeva Rüzgar Nurəddin qızı, Alxaslı k., Alxaslı yatağı

BOSTAN OĞRULARI¹

İki nəfər gecə qarpız oğurluğuna gedirlər. Bostanda həm yığırlar, həm də yeyirlər. Ulaqları yükləyib bostandan çıxırlar. Gecə yol gedəndə oğrunun biri o birinə deyir ki, qarpız çox şirindi. O biri oğru deyir, heç mənim bəxtimə şirini çıxmadı, yediyim hamısı dadsız idi. Səhər açılanda məlum olur ki, oğrunun biri qarpız yığıb, o birisi boranı.

KEÇƏL²

Deyir bir dəfə Keçəl hay salıb dəryaya tərəf qaçmış. Camaat soruşur ki, Keçəl, hara qaçırsan, xeyirdimi? Keçəl cavab verir ki, bəs dəryada qoyun bölüşürlər. Keçəlin sözünə inanan camaat hamısı özün vurur suya. Keçəl isə papağını qoltuğuna vurub qaçır.

BƏZƏMƏLƏR³

Budur a Bəhrəm gedir,
Əlində dəhrəm gedir.
Oğluna qurban olum,
Anasından zəhləm gedir.

Bu bayatı-bəzəmə gəlin haqqındadır.

Budur a Macan gəlir,
Ev sirrin açan gəlir.
Qoltuğunda daş-tərəzi
Ev bölüb qaçan gəlir.

¹ Söyləyəni: Mirzəyeva Minayə İbiş qızı, Qarıqışlaq k., Qarıqışlaq yatağı

² Söyləyəni: Mirzəyeva Minayə İbiş qızı, Qarıqışlaq k., Qarıqışlaq yatağı

³ Söyləyəni: Abbasəliyeva Güllü Səttar qızı, Vağazin k., Vağazin yatağı

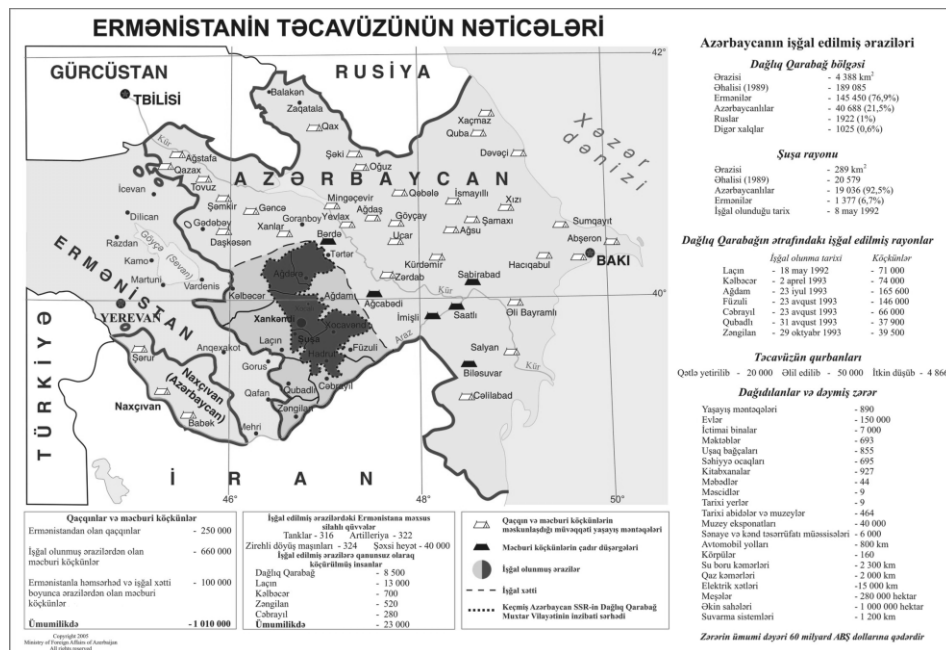
UNUTMA!

Laçın rayonu 18 may 1992-ci ildə erməni təcavüzkarları tərəfindən işğal edilib.

İşğal nəticəsində Laçın şəhərində, Qayğı qəsəbəsində və 125 kənddə olan 13845 fərdi yaşayış evi, 48 sənaye, 63 kənd təsərrüfatı obyektı, 217 mədəni-maarif, 101 məktəb, 5 məktəbdənkənar, 3 məktəb-qəfədər müəssisə, 142 səhiyyə, 460 ticarət obyektı itirilmişdir.

Qarabağ müharibəsində 333 nəfər şəhid, 225 nəfər əlil olmuş, 33 nəfər hər iki valideynini itirmiş, 5 nəfər Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdür.

Laçın rayonu işğal edildikdən sonra rayonun 58299 nəfər əhalisi respublikanın 59 rayon və şəhərində müvəqqəti məskunlaşmışdır.

Laçın yurdu, №2(5), 2012

Bakı, “Bəxtiyar-4”, 2012. - 80 səh.

Dərgidə **www.az.wikipedia.org**
saytının materiallarından da istifadə olunmuşdur.

“Bəxtiyar-4” mətbəəsinin direktoru:
Bəxtiyar İSMAYILOV
Kompüter və dizayn: **Araz YAQUBOĞLU**
Korrektor: **Elnur İRƏVANLI**
Operator: **Cəlal ARİFOĞLU**

Yığılmağa verilmişdir: **01.04.2012**
Çapa imzalanmışdır: **28.06.2012**
Şerti çap vərəqi: **5. Sifariş №27**
Kağız formatı: **70x100, 1/16.**
Tiraj: **500. Qiyməti: 2 AZN**

Dərgi **“Bəxtiyar-4”** istehsal-kommersiya firmasında
hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.
E-mail: bextiyar55@rambler.ru
Tel: (+99412) 568-44-53, (+99450) 570-63-54
Ünvan: Bakı, Mir Cəlal, 83.